AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Magistr hazırlığı üçün "Türk ədəbiyyatı tarixi", "Türk ədəbiyyatı nəzəriyyəsi", "Türk ədəbiyyatşünaslığının tarixi və metodologiyası", "Türk ədəbiyyatşünaslığının müasir problemləri", "Mənbəşünaslıq", "Mətnşünaslıq", "Xüsusi kurs" fənlərinin

PROQRAMLARI

HSM – 020003 "TÜRK ƏDƏBİYYATI" İXTİSASI ÜZRƏ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
БАКИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ПРОГРАММЫ

По подготовке магистров по дисциплинам: «История турецкой литературы», «Теория турецкой литературы», «История и методология турецкого литературоведения», «Современные проблемы турецкого литературоведения», «Источниковедение», «Текстология», «Спецкурс».

СПЕЦИАЛЬНОСТЬ:
HSM – 020003 «ТУРЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА»

BAKI – 2007

Tərtib edən:

Əsgər Rəsulov
filologiya elmləri doktoru,
BDU-nun professoru

Elmi redaktor:

Rüfət Rüstəmov
filologiya elmləri doktoru,
professor

Rəyçilər:

Aydın Abıyev,
filologiya elmləri doktoru,
professor

Şükufə Qədimova
filologiya elmləri namizədi

İZAHAT VƏRƏQİ

Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsi Türk filologiyası şöbəsinin magistraturasında təhsil alan tələbələr üçün türk ədəbiyyatı kursuna aşağıdakı müstəqil fənlər daxildir:

Türk ədəbiyyatı tarixi – 176 saat;

Türk ədəbiyyatı nəzəriyyəsi – 32 saat;

Türk ədəbiyyatşünaslığının tarixi və metodologiyası – 32 saat;

Türk ədəbiyyatşünaslığının müasir problemləri – 32 saat;

Mənbəşünaslıq – 32 saat;

Mətnşünaslıq – 32 saat;

Xüsusi kurs – 32 saat.

Bütün fənlər üzrə hazırlanmış və burada toplu şəkildə təqdim olunan proqramlar bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olub, magistr tələbələrin türk ədəbiyyatını kompleks şəkildə öyrənmələrini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Xüsusi kurs kimi “Türk sənədli-bədii nəsri” mövzusu seçilmişdir. Bu seçim onunla əlaqədardır ki, sənədli-bədii nəsr Türkiyə ədəbiyyatı tarixində və müasir ədəbi prosesdə qabaqcıl mövqe tutur və sənədli-bədii janrlar türk nəsrinin bütün inkişaf mərhələlərində yeni həyati materialın, fakt və hadisələrin dərk edilməsi, bunların ətrafında fəal ictimai rəy yaradılması, xalqın maarifləndirilməsi işində ədəbiyyatın ən çevik və təsirli janrları olmuşdur. Digər tərəfdən, bədii-publisistik janrların tədqiqi türk nəsrinin inkişaf qanunauyğunluqlarının öyrənilməsinə, ədəbi prosesin dinamikasını, bu və ya digər inkişaf mərhələsində ədəbiyyatın ideya-estetik prinsiplərinin təkamülünü müəyyənləşdirməyə, bütövlükdə türk ədəbiyyatının tematikasının və bədii imkanlarının köklərini, onları zənginləşdirən başlıca ədəbi-ictimai amilləri ortaya çıxarmağa kömək edir.

Hər fənn üzrə proqrama onun məqsəd və vəzifələrini açıqlayan kiçik izahat, əsas məzmun, mövzu planı, elmi ədəbiyyat və dərsliklər siyahısı daxildir.

Proqramlardan digər ali məktəblərin müvafiq fakültələrində də istifadə oluna bilər.

TÜRK ƏDƏBİYYATI TARİXİ

Magistratura üçün türk ədəbiyyatı tarixi kursunun poqramı bakalavr pilləsi üzrə aparılan eyni adlı kursun proqramının davamı kimi tərtib olunmuşdur. Təkrarlardan qaçmaq məqsədilə bakalavr pilləsində keçilən mövzular haqqında ya ümumi məlumat verilmiş, ya da bu mövzular dərinləşdirilmiş və genişləndirilmiş şəkildə təqdim edilmişdir. Əvvəlki proqramda türk ədəbiyyatı tarixinin əksini tapmayan nəzəri-estetik məsələləri və öyrənilməyən müəlliflərinin həyat və yaradıcılığı daha ətraflı şəkildə işıqlandırılmışdır.

Proqramın həcmi 176 saatdır, o cümlədən 120 saat mühazirə və 56 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.Türk ədəbiyyatının tarixi-xronoloji inkişaf mərhələləri.

2.İslamaqədərki türk ədəbiyyatı və epos mədəniyyəti.

3.Qədim və Erkən Orta əsrlər türk ədəbiyyatı (VIII-XII əsrlər).

4.İslam sivilizasiyasında türk ədəbiyyatı - Klassik türk ədəbiyyatı (XIII – XIX əsrin I yarısı).

5.Qərb sivilizasiyasında türk ədəbiyyatı (XIX əsrin II yarısı – XX əsrin I rübü);

6.Cümhuriyyət dönəmi türk ədəbiyyatı.

7. Şifahi türk ədəbiyyatı və folklor (Xalq ədəbiyyatı). Ergenekon, Bozqurd, Şu, Oğuz Kağan dastanları. Dədə Qorqud Dastanı. Qazavatnamələr, Battalnamə, Saltuknamə, Danişməndnamə, Oğuznamələr, Həmzənamələr. Xalq hekayələri.

7.1. Şifahi türk ədəbiyyatı və folklor janrları. Anonim (müəllifsiz) janrlar: dastan, mani (bayatı), türkü, fıkra (lətifə), atasözü, bilməcə (tapmaca), ninni (laylay), alqış, qarğış, təkərləmə, əfsanə, masal (nağıl). Dini (sufi) məzmunlu janrlar: ilahi, nəfəs, qələndəri, nutuk, hikmət, devriyə.

8.Aşıq ədəbiyyatının forma və şəkilləri: qoşma və formaları (gözəlləmə, daşlama, qoçaqlama), səmai, varsağı (gəraylı).

9.Şifahi xalq yaradıcılığına aid dram tamaşaları və əyləncəli oyun janrları: qaragöz, orta oyunu, məddah.

10.Aşıq ədəbiyyatının ən tanınmış nümayəndələri: Öksüz Dədə, Qaracaoğlan, Aşıq Ömər, Gövhəri, İbrahim Dərdli, Dadaloğlu, Bayburtlu Zehni, Aşıq Əmrah, Aşıq Şenlik, Seyrani, Aşıq Veysəl.

11.İslamaqədərki Erkən Orta əsrlər yazılı türk abidələri.

11.1.Orxon-Yenisey abidələri (Kül tiqin, Bilgə xaqan, Tonyukuk abidələri).

11.2.Yusif Xas Xacib (Yusuf Balasaqunlu) və onun “Kutadqu bilik” didaktik poeması.

11.3.Mahmud Kaşqarlı və onun “Divani-luğat-it türk” ensilkopedik lüğəti.

11.4.Əhməd Yəsəvi və onun “Divani-hikmət” əsəri.

11.5.Ədib Əhməd Yüknəki və onun “Atabət-ül həqayiq” əsəri.

12.Klassik türk Divan ədəbiyyatı.

12.1.Klassik “Divan” şer toplusunun tərtib qaydası: qəsidələr (tovhid, münacat, nət, mədhiyyə, mərsiyyə, fəxriyyə və s.), qəzəllər, bəndli şerlər, qitələr, rübailər, maddeyi-tarixlər, tək-tək beytlər və misralar.

13.Klassik dövrün ədəbi-bədii janrları. Nəsr və nəzm anlayışları. Sadə nəsr, orta nəsr, süslü (bədii) nəsr. Nəsr forma və şəkilləri: məktubat, münşəat, tarix-vaqeənamə, təzkirə, səyahətnamə, səfəratnamə, ilkin bədii nəsr nümunələri və s. Poetik janrlar və nəzm şəkilləri: qəzəl, qəsidə, rübai, tuyuğ, məsnəvi, tərkibi-bənd, tərci-i bənd, şərqi, mürəbbe, müəmma və digər bəndli şeir formaları.

14.XIII-XVI əsrlər türk ədəbiyyatı.

15.Təkkə (Təsəvvüf) xalq ədəbiyyatı və nümayəndələri: Hacı Bayram Vəli, Əşrəfoğlu Rumi, Qayqusuz Abdal, Pir Sultan Abdal.

15.1.Yunus Əmrənin həyat və yaradıcılığı.

16.Yazılı təsəvvüf ədəbiyyatı. Əhməd Fəqih, Şəyyad Həmzə və Aşıq Paşanın yaradıcılığı. Aşıq Paşanın “Qəribnamə” əsəri.

16.1.Mövlana Cəlaləddin Ruminin həyat və yaradıcılığı. Onun “Məsnəvi”si və “Divani-kəbir”i.

16.2.Sultan Vələdin həyat və yaradıcılığı. Onun “Səlcuqnamə” əsəri.

16.3.Süleyman Çələbinin həyat və yaradıcılığı. Onun “Vesiletün-nicat” (“Mövlud”) əsəri bu mövzuda yazılan əsərlərin ilk nümunəsi kimi.

17.Dünyəvi Divan ədəbiyyatı. Xoca Dəhhaninin həyat və yaradıcılığı.

17.1.Yusuf Şeyxi Gərmiyani. Onun “Xərnamə” satirik məsnəvisi və “Xosrov və Şirin” poeması.

17.2.Tacəddin İbrahim Əhmədinin həyat və yaradıcılığı. Onun “İsgəndərnamə” və “Cəmşid və Xurşud” məsnəviləri.

17.3.Fəxri və onun “Xosrov və Şirin” poeması türk ədəbiyyatında Nizami “Xəmsə”sinə daxil olan mövzulardan ilki kimi.

17.4.Məsud bin Əhməd və onun ”Süheyl və Növbahar” məsnəvisi. S.Şirazinin “Bustan” əsərinin türk dilinə ilk tərcüməsi.

17.5.Məddah Yusuf və onun ”Vərqa və Gülşah” poeması.

17.6.XIV əsrin məsnəvi ustası Sədrəddin Mustafa Şeyxoğlu və onun ”Xurşid və Fərəhşad” poması.

17.7.”Avni” təxəllüsü ilə lirik şeirlər yazan Sultan Mehmet Fateh və ”Adli” təxəllüsü ilə şeirlər yazan Sultan Bayezid. Cəm Sultanın türkçə və farsça “Divan”ı.

17.8.Türk ədəbiyyatında ilk “Xəmsə” müəllifi Həmdullah Həmdi Çələbi və onun poemaları: ”Yusif və Züleyxa”, ”Leyla və Məcnun”, ”Qiyafətnamə”, ”Töhfətül-üşşak”, “Mövlud”.

17.9.Lamei və onun “Xəmsə”si. “Bursa Şəhrəngizi”. Lameinin nəsri.

17.10.Türk Divan poeziyasında ilk şəhrəngiz müəllifi İsa Məsihi.

17.11.İsa Nəcatinin lirik qəzəlləri.

17.12.Öz zəmanəsinin “Şairlər əmiri” adlanan XV əsr məşhur sənətkarı və türk yazılı ədəbiyyatında şərqi janrında yazılan ilk şeirlərin müəllifi Əhməd Paşa.

17.13.Zatinin satira yaradıcılığı.

17.14.Hələ sağlığında ”Sultanüş-şüəra” (şairlər sultanı) adını daşıyan Baqinin (Mahmud Əbdülbaqi) həyat və yaradıcılığı. Onun Qanuni Sultan Süleymanın və-fatı münasibətiylə 1566-cı ildə yazdığı məşhur “Qanuni mərsiyyəsi”.

17.15.Klassik türk Divan ədəbiyyatında Şeyxinin “Xərnamə”sindən sonra ən məşhur satirik əsər sayılan “Tərkibi-bənd”in müəllifi Ruhi Bağdadlının “Divan”ı.

18.İlk qadın türk şairləri: Zeynəb Xatun və Mehri Xatunun poeziyası.

19.XVII-XVIII əsrlər türk ədəbiyyatı.

19.1.Qəzəl janrının ən böyük ustadlarından Şeyxülislam Yəhya Bəyin həyat və yaradıcılığı. Onun “Divanı”.

19.2.Mehmet Nərgisinin yaradıcılığı. Onun mənsur “Xəmsə”si.

19.3.Türkiyə ədəbiyyatının ən böyük qəsidəçilərindən Ömər Nəfinin həyat və yaradıcılığı. Nəfinin satirası. Onun “Sihami-qəza” (“Qəza oxları”) həcvlər toplusu.

19.4.Bu dönəmin nəsri. Katib Çələbinin nəsr yaradıcılığı. Övliya Çələbinin “Səyahətnamə” əsəri. İyirmisəkkiz Mehmet Çələbinin “Paris səfarətnaməsi”.

19.5.Yusuf Nabinin həyat və yardıcılığı. Onun nəsr və nəzm əsərləri: “Qəza-namə”, “Töhfətül-hərameyn”, “Xeyriyyə”, “Xeyrəbad”, “Divan”.

19.6.Alaəddin Sabitin həyat və yardıcılığı. Onun poemaları: ”Bərbərnamə”, ”Zəfərnamə”, ”Ədhəm və Hüma”, ”Dərənamə”.

19.7.Lalə dövrü ədəbiyyatı və Əhməd Nədimin həyat və yaradıcılığı. Onun yazılı ədəbiyyata şifahi xalq yaradıcılığından gətirdiyi yeniliklər və şərqiləri.

19.8.Mehmet Bəliğ və onun məsnəviləri: ”Kəfşgərnamə”, ”Hammamnamə”, ”Bərbərnamə”, ”Hayyatnamə”.

19.9.Divan ədəbiyyatının tanınmış qadın şairlərindən Zübeydə Fitnət Xanım.

19.10.Türk Divan ədəbiyyatının sonuncu böyük şairi Şeyx Qalibin həyat və yaradıcılığı. Onun “Hüsn və Eşq” sufi-didaktik məsnəvisi.

19.11.Dövlət mətbəəsinin qurulması və ilk kütləvi kitab çapı (1729).

20.XIX əsr türk ədəbiyyatı.

20.1.Keçəçizadə İzzət Molla və onun ”Mihnet Keşan” adlı mənzum səyahətnaməsi.

20.2.Akif Paşanın həyatı və nəsr yaradıcılığı. Onun “Vərasət məktubları”.

20.3.İlk realist hekayə və povestlər yazan türk nasirlərindən biri Nabizadə Nazimin həyat və yaradıcılığı. Onun “Kara Bibik” və “Zəhra” əsərləri.

20.4.XIX əsr türk ədəbiyyatının ilk qadın romançısı Fatma Aliyə Xanım. Ədibin “Muhadarat”, “Refet” və “Udi” romanları.

20.5.”Pinti Həmid”, “Para məsləyi” kimi komedyaların müəllifi Teodor Kasap.

20.6.Samipaşazadə Sezai ”Sərgüzəşt” adlı ilk realist türk romanlarından birinin müəllifi və kiçik hekayə ustası kimi. Ədibin “Kiçik şeylər” hekayələr kitabı.

20.7.Sultan Əbdülhəmid haqqında yazdığı həcvlərinin yer aldığı ikicildlik “Dəccal” kitabına görə ölkədən qaçmağa məcbur olan satirik ədib Şair Əşrəf.

20.8.Rəcaizadə Mahmud Əkrəm və onun ilk realist türk romanlarından biri olan “Araba sevdası” əsəri. Ədibin poeziyası: “Zemzeme” (3 cild), “Yadigarı-şebab”, “Vüslət yaxud sürəksiz sevinc” şeir kitabları.

20.9.”Nümuneyi-ədəbiyati-osmaniyyə” adlı ilk nəsr antologiyasının (müntəxabatının) tərtibçisi və mətbəə qurucusu kimi Əbüzziya Tofiq Bəy.

20.10.Türkiyənin ilk dilçi-alimlərindən biri, “Qamusi-türki” ensiklopedik lüğətinin tərtibçisi Şəmsəddin Sami.

20.11.Türk ədəbiyyatının ilk materialist tənqidçi-filosofu Bəşir Fuad.

21.Tənzimat ədəbiyyatı (1860-1895). XIX əsrin II yarısının maarifçilik, qərbçilik, osmanlıçılıq, ümmətçilik kimi siyasi-ideoloji-ədəbi cərəyan və təmayülləri. Tənzimat ədəbiyyatı nümayəndələri haqqında ümumi məlumat.

21.1.Ziya Paşanın həyat və yaradıcılığı. Onun “Zəfərnamə”, “Tərci-i bənd və Tərkib-i bənd” və “Röya” əsərləri.

21.2.Türk dilində ilk mətbu orqanın – “Təqvimi-vəqayi” qəzetinin nəşr edilməsi. Türk dilində ilk özəl qəzet olan “Tərcümani-əhval”ın nəşri.

21.3.İbrahim Şinasinin həyat və yaradıcılığı. Onun “Şair evlənməsi” pyesi. Ədibin publisistik fəaliyyəti, yeni nəsr dil və üslubunun formalaşmasındakı rolu.

21.4.Namiq Kamalın həyat və yaradıcılığı. Poeziyası. Dram əsərləri: ”Gülnihal”, ”Vətən yaxud Silistre”, ”Cəlaləddin Xarəzmşah”. Onun romanları: ”Cəzmi” və “İntibah”. Müasir tipli ilk türk romanın ortaya çıxışı. N.Kamalın bədii publisistikası. Onun məktub, xatirə və bioqrafiya əsərləri.

21.5.Əhməd Midhədin həyat və yaradıcılığı. Ədibin roman yaradıcılığı. Onun “Fəlatun Bəy və Rakım Əfəndi”, “Parisdə bir Türk”, “Həsən məllah”, “Hüseyn fəllah” və s. əsərləri. Onun publisistikası.

21.6.Hələ sağlığında “Şairi-əzəm” adını qazanan və eyni adlı şeiri olan şair Əbdülhəq Hamidin həyat və yaradıcılığı. Onun poeziyası. Ədibin poemaları və “Məqbər”. Dram əsərləri: ”Hind qızı”, ”Nesteren”, ”Tezer”, “Macera-yı aşk”, ”İçli kız”, ”Eşber”, ”Tarık”.

21.7.Müəllim Nacinin həyat və yardıcılığı. Onun “Ömərin çocuqluğu” əsəri və məktubları.

22.Türk ədəbiyyatının ”Sərvəti-fünun” dönəmi. ”Sənət sənət üçündür” devizi. “Sərvəti-fünun” ədəbi qrupuna (1896-1901) daxil olan ədiblər haqqında ümumi məlumat.

22.1.Tofiq Fikrətin həyat və yaradıcılığı. Onun əsərləri: ”Rübabi-şikəstə”, ”Xaluqun dəftəri”, ”Rübabın cavabı”. Sənətkarın ”Şərmin” uşaq şeirləri kitabı.

22.2.Cənab Şahabəttinin poeziyası və bədii publisistikası. Onun “qış musiqisi” mənasına gələn “Elhanı-şita” şeiri. Ədibin “Həcc yolunda” və “Avropa məktubları” publisistik əsərləri.

22.3.Türk nəsrində ilk psixoloji roman: Mehmet Raufun “Eylül” (“Sentyabr”) romanı.

22.4.”Sərvəti-fünun” ədəbi məktəbinin ən görkəmli qadın şairi Nigar Xanımın poetik yaradıcılığı.

22.5.”Sərvəti-fünun” ədəbi məktəbinə daxil olmayan yazıçı-publisist Əhməd Rasim. İlk peşəkar publisist kimi ədibin yaradıcılığı və onun fıkraları. Ədibin “Falaqqa” əsəri.

22.6.Xalid Ziya Uşaqlıgilin roman yaradıcılığı. Ədibin ”Aşkı-memnu” ”Mavi və qara”, ”Fərdi və şürəkası”, ”Kiçik həyatlar” əsərləri.

22.7.”Ədəbiyyatı-cədidə” dönəmində yaşadığı halda, bu cərəyana qoşulmayan tanınmış türk nasiri Hüseyn Rəhmi Gürpınarın həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanları: ”Şıpsevdi”, ”Qulyabani”, ”Şık”, ”Sevda peşində”.

23.XX əsrin I rübündə türk ədəbiyyatı.

24.“Fəcri-ati” ədəbi qrupu (1909-1912): Cəlal Sahir, Əhməd Haşim, Həmdullah Sübhi, Rəfiq Xalid, Yaqub Qədri və b.

24.1.Həmdullah Sübhinin həyatı, yaradıcılığı və xitabətləri (bədii nitqləri).

24.2.Rəfiq Xalid Karay və onun ”Məmləkət hekayələri” əsəri.

25.“Milli ədəbiyyat” qrupu.

25.1.Mehmet Emin Yurdaqul və onun poetik yaradı-cılığı. Ədibin türkçü-milliyyətçi ideyaları və “Türk sazı”, “Türkcə şeirlər”, “Ey türk oyan” və s. kitabları.

25.2.Türk novellisti Ömər Seyfəddinin hekayə yaradıcılığı. Ədibin “Əfruz Bəy”, “Bomba”, “Hərəm”, “Uca topuqlar”, “Yalnız Efe”, “Falaqqa” əsərləri.

25.3.Türkçülük məfkurəsi və Ziya Göyalp. Ədibin poeziyası: ”Qızıl alma”, “Yeni həyat”, “Altun işıq” şeir kitabları. Onun “Türkçülüğün əsasları” kitabı.

26.”Hecanın beş şairi” adlanan ədəbi qrupa daxil olan şairlərin həyat və yaradıcılığı: Enis Behic Koryürək, Yusuf Ziya Ortac, Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Seyfi Orhon, Xalid Fəxri Ozansoy.

27.Milli-azadlıq hərəkatı (1919-1922) və türk ədəbiyyatı. Rövşən Əşrəf Ünaydın və onun Mustafa Kamal haqqında bədii-publisistik əsərləri.

27.1.Xalidə Ədibin həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanları: “Vurun qəhbə-yə”, “Oddan köynək”, “Səviyyə Talib”. X.Ədibin memuarları.

27.2.Yaqub Qədri Qaraosmanoğlunun həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanla-rı: “Nur Baba”, “Yabançı”, “Ankara”. Y.Qədrinin bədii publisistikası.

27.3.Rəşad Enis (“Qılıncımı sıyırıram”, “Qonq vurdu” romanları) və Aka Gündüzün (“Dikmən Ulduzu”, “İki süngü arasında” romanları) nəsr yaradıcılığı.

28.Türk poeziyasında İslamçılıq cərəyanının görkəmli nümayəndəsi və “İstiqlal marşı”nın müəllifi Mehmet Akif Ərsoy. Onun “Safahat” başlığı altında toplanan əsərləri: “Süleymaniyə kürsüsündə”, “Fatih kürsüsündə”, “Asim” və s.

29.Klassik əruzun son nümayəndəsi Yəhya Kamalın poetik yaradıcılığı. Sənətkarın “Kəndi göy qübbəmiz”, “Əski şeirin rüzgarilə” kitabları.

29.1.Filosof - şair Rza Tofiqin ədəbi fəaliyyəti. Ədibin “Sərabı-ömrüm” şeirlər kitabı.

30.Yeni dövr (Cümhuriyyət dönəmi) türk ədəbiyyatı

30.1.Rəşad Nuri Güntəkinin həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanları: "Çalıquşu", "Dodaqdan qəlbə", "Yaşıl gecə", "Damğa", "Yarpaq dökümü". Yazıçının bədii publisistikası və "Anadolu qeydləri" kitabı.

30.2.Türkiyənin ən tanınmış simvolist şairlərdən biri kimi Əhməd Haşim. Onun həyat və yaradıcılığı. "Göl saatları" və "Piyalə" şeir kitabları.

30.3.Arif Nihad Asyanın poetik yaradıcılığı. Ədibin "Bir bayraq rüzgar gözləyir", "Köklər və budaqlar", "Dualar və aminlər" şeir kitabları.

30.4.Behcət Kamal Çağların poeziyası. Şairin "Ərciyaşdan qopan çığ", "Burada bir ürək döyünür", "Məndən içəri" şeir kitabları.

30.5.Mithat Camal Kuntayın yaradıcılığı. Ədibin əsərləri: "Kamal" (pyes), Üç İstanbul (roman), "Türkün şahnaməsindən" (şeirlər).

31."Yeddi məşəl" adı verilən ədəbi qrup və onun nümayəndələri: Səbri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vəsfi Mahir Qocatürk, Ziya Osman Saba.

32.Sərbəst şeir. Nazim Hikmətin həyat və yardıcılığı. Ustad sənətkarın poemaları: "Moskva simfoniyası", "Zoya", "Benerci özünü niyə öldürdü?", "Si-Ya-U". Ədibin Bakıda nəşr edilmiş "Günəşi içənlərin türküsü" adlı ilk şeirlər kitabı. N.Hikmətin romanları: "Yaşamaq gözəl şeydir qardaşım", "Yaşıl almalar", "Qan danışmaz". Onun dramaturgiyası: "Kəllə", "Şöhrət və ya unudulan adam".

33."Birinci yeni" adlandırılan "Qərib" ədəbi qrupu və onun qurucuları: Orxan Vəli, Məlik Cövdət Anday, Oqtay Rıfat Horozcunun həyatı və poetik yaradıcılığı.

34.Ən yeni dövr türk ədəbiyyatı.

35."Kənd ədəbiyyatı" cərəyanı nümayəndələrinin ədəbi fəaliyyətinə toplu baxış: Mahmud Makal, Behzad Ay, Mehmet Başaran, Xeyrəddin Uysal, Fakir Baykurt, Dursun Akçam, Osman Şahin.

35.1.Mahmud Makalın həyat və yaradıcılığı. Onun əsərləri: "Bizim kənd", "Tərəqqi nağılı", "O tərəflərin havası", "Xəyal və gerçək".

36.Yeni və ən yeni türk poeziyasına toplu baxış: Cahid Sidqi Tarancı, Fazil Hüsnü Dağlarca, Həsən İzzəddin Dinamo, Ataol Bəhramoğlu, Şükran Qurdaqul, Attila İlhan, Əhməd Arif, Mətin Eloğlu, Həsən Hüseyn, Bədri Rəhmi Eyüboğlu,

Cahid Kulebi, Behcət Necatigil, İlhan Berk, Sabahəddin Qüdrət Aksal, Necati Cumalı, Ceyhun Atuf Kansu, Əhməd Qüdsi Tecer, Əhməd Özər və b.

36.1.Ahmet Muhip Dranasın poeziyası. Ədibin məşhur "Fahriyə Abla" şeri. Onun pyesləri: "Kölgələr", "O belə istəməzdi".

36.2. Cahid Sıtkı Tarancının poeziyası. Onun "Otuz beş yaş" şeiri.

36.3.Nəcib Fazil Qısakürəyin həyat və yaradıcılığı. Onun yaradıcılığında metafizik fəlsəfə və dini-mistik təzahürlər. Ədibin şeir kitabları: "Kaldırımlar" ("Səkilər"), "Çilə" ("Əzab"), "Hörümçək toru", "Mən və o birisi", "Sonsuzluq karvanı". Nəsri və publisistikası: "Bir neçə hekayə, bir neçə təhlil", "Ruh burxuntularından hekayələr", "Çərçivə", "Çölə enən nur". Dram əsərləri: "Toxum", "Rəis Bəy", "Bir adam yaratmaq".

36.4.Hilmi Yavuzun poeziyası. "Baxış quşu", "Büyü'sün yaz" şeir kitabları.

36.5.Yavuz Bülənd Bakilərin milliyyətçi-vətənpərvər poeziyası. "Yalnızlıq" kitabı.

37.Yeni və ən yeni türk nəsrinə toplu baxış: Orxan Kamal, Mehmet Seyda, Kamal Tahir, Əhməd Həmdi Tanpınar, Oqtay Akbal, Haldun Taner, Tarık Buğra, Müzəffər Buyruqçu, Tarık Dursun, Nevzat Üstün, A.Kadir, Səlim İleri, Kərim Korcan, Ərdal Öz, Bəkir Yıldız və b.

37.1.Suad Dərvişin həyat və yaradıcılığı. Ədibin əsərləri: "Fosforlu Cevriyə" və "Ankara məhbusu".

37.2.Sədri Ertəm və onun "Cəhrələr dayananda", "Silindir şapqa geyən kəndli" kimi realist romanları.

37.3.Falih Rıfqı Atayın bədii publisistikası. Ədibin xatirə və səyahət oçerkləri: "Atəş və günəş", "Dəniz aşırı", "Yeni Rusya, "Çankaya" və s.

37.4.Əbdülhəq Şinasi Hisarın həyatı və nəsr yaradıcılığı. Ədibin romanları: "Fahim Bəy və biz", "Çamlıcadakı yeznəmiz". Memuar kitabları: "Boğaziçi mehtabları", "Yəhya Kamala vida", "İstanbul və Pyer Loti".

37.5.Səid Faiq Abasıyanığın həyat və yaradıcılığı. Onun hekayələrində "xırda adam və onun problemləri" mövzusu. Ədibin hekayə kitabları: "Samovar", "Sərnic", "Şahmərdan", "Lüzumsuz adam" və s. Romanları: "Mədarı-məişət qayı-

ğı", "Qeyb olmuş birisi axtarılır". Yazıçının "Məhkəmə qapıları" oçerk-reportajları.

37.6.Memduh Şevket Esendalın "Təmiz sevgilər" hekayələr kitabı və "Ayaşlı və kiracıları" romanı.

37.7.Səbahəddin Əlinin həyat və yaradıcılığı. Sənətkarın realist və romantik roman və povestləri: "Quyucaqlı Yusuf", "Xanəndə mələk", "Xəz mantolu Madonna", "Dəyirman", "İçimizdəki şeytan". Sənətkarın hekayə kitabları: "Səs", "Şüşə malikanə", "Kəl arabası" və s.

37.8.Nihal Atsızın həyat və yaradıcılığı. Ədibin tarixi tədqiqatları, milliyyətçi-idealist şeir və romanları: "Yolların sonu", "Bozqurdların ölümü", "Bozqurdlar dirilir" və s.

37.9. Peyami Səfanın həyat və yaradıcılığı. Ədibin psixoloji və metafizik romanları: "Doqquzuncu xariciyə palatası", "Sözdə qızlar", "Şimşək", "Fatih-Hərbiyyə", "Madumazel Noralyanın kreslosu", "Yalnızıq".

37.10.Halikarnas Balıqçısının (Cavad Şakir Qabaağaclı) həyatı və ədəbi fəaliyyəti. "Aqanta, Burina, Burinata", "Ötələrin çocuğu", "Uluç Rəis" romanları.

37.11.Kamal Tahirin həyat və yardıcılığı. Onun romanları: "Dövlət ana", "Əsir şəhərin həyatı", "Əsir şəhərin məhbusu", "Qurd qanunu", "Yorğun mübariz".

37.12.Yaşar Kamalın həyat və yardıcılığı. Yazıçının roman və povestləri: "İncə Məmməd", "Ölməz otu", "Ağrıdağı əfsanəsi", "İlanı öldürsələr", "Tənəkə". Yaşar Kamalın bədii publisistikası: "Bir bulud qaynayır", "Bu diyar başdan başa", "Allahın əsgərləri".

37.13.Orxan Xəncərlioğlunun həyat və yaradıcılığı. Yazıçının "Əli", "Qaranlıq dünya", "Böyük balıqlar", "Əkilməmiş torpaqlar", "Oyun" adlı romanları.

37.14.Kamal Bilbaşarın roman yaradıcılığı. "Cemo" və "Memo" əsərləri.

37.15.Orxan Kamalın həyat və yaradıcılığı. Ədibin hekayə kitabları: "Ekmək qovğası", "Sərxoşlar", "Camaşırcının qızı", "Tətil", "72-ci hücrə" və s. Romanları: "Yad qızı", "Avara yıllar", "Murtaza", "Cəmilə", "Müfəttişlər müfəttişi", "Qumarbaz" və s.

37.16.Səmim Qocagözün həyat və yaradıcılığı. Ədibin hekayə və romanları: “Onminlərin dönüşü”, “Bir cüt öküz”, “Əhmədin quzuları”, “Qalpaqlılar”, “Dolu-dizgin”.

37.17.Oqtay Akbalın həyat və yaradıcılığı. Ədibin roman və hekayələri. “Öncə ekməklər bozuldu”, “Bizans dəfinəsi”, “Qəriblər küçəsi”, “Suçumuz insan olmaq”, “Bərbər aynası”.

37.18.Çətin Altanın həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanları və bədii publisistikası. “Böyük gözaltı”, “Bir yumaq insan”, “Viski”, “Daş”, “Qopuq-qopuq”.

37.19.Bəkir Yıldızın həyat və yaradıcılığı. Onun hekayə və romanları: “Reşo Ağa”, ”Harran”, ”Halqalı kölə”, “Qaçaqmalçı Şahan”, “Kərbəla”. Ədibin bədii publisistikası: “Alman çörəyi”, “Harran”, “Güneydoğu Anadolu zindanı”.

37.20.XX əsrin 60-70-ci illər türk ədəbiyyatında “Bunalım” adı verilən ədəbi cərəyan. Leyla Erbil, Necati Tosuner, Tarık Buğra, Fərid Edgü, Lətifə Təkin və b. ədiblər haqqında ümumi məlumat.

38.“İkinci yeni” və ya “Maviçilər” adı verilən ədəbi qrup və ən tanınmış nümayəndələri: Turqut Uyar, Ədib Cansevər, Camal Sürəyya.

39.Müasir türk satirik ədəbiyyatının dünyaşöhrətli nümayəndəsi Əziz Nesinin həyat və yaradıcılığı. Əziz Nesinin dram əsərləri: ”Toros canavarı”, ”Bir az gələrsinizmi?”, ”Bir şey et Met”, ”Tut əlimdən Rovni”. Ə.Nesinin yüzdən artıq kitabda toplanan hekayələri və romanları. “İndiki uşaqlar möcüzədir”, “Gol kralı”, “Damda dəli var”, “Fil Həmdi necə yaxalandı” kitabları. Onun bədii publisistikası.

39.1. Haldun Tanerin həyat və yaradıcılığı. Ədibin hekayələri və pyesləri. “Yaşasın demokratiya”, “Şişxanaya yağış yağırdı”, “Keşanlı Əli dastanı”, “On ikiyə bir var”. Onun publisistikası: “Dəvəquşuna məktublar”, “Yaz-poz”.

40.Cümhuriyyət dövrü türk dramaturgiyasına toplu baxış: Cavad Fehmi Başkut, Refik Erduran, Melih Cevdet Anday, Vasif Öngörən, Turan Oflazoğlu, Haldun Taner, Çetin Altan, Nəcib Fazil Qısakürek, Əhməd Qüdsi Tecer, İsmail Haqqı Baltaçıoğlu, Əziz Nesin, Rıfat Ilqaz, Orhan Asena, Cahid Atay və b.

40.1.Yazıçı-dramaturq Rifat Ilqazın həyat və yaradıcılığı. Ədibin ”Ha babam sinifi” (roman və pyes), ”Ha babam sinifi sinifdə qaldı” və s. əsərləri.

41.Çağdaş Türkiyənin qadın yazıçıları haqqında ümumi məlumat: Ədalət Ağaoğlu, Sevgi Soysal, Nazlı Eray, Nezihe Araz, Gülten Dayıoğlu, Füruzan, Ayşe Kulin, Buket Uzuner, Pınar Kür, İnci Aral, Elif Şafak, Gülten Akın, Duyğu Asena.

42.Müasir türk postmodernist romanı. 2006-cı il Nobel ədəbiyyat mükafatı laureatı Orxan Pamukun həyat və yaradıcılığı. Ədibin romanları: ”Cövdət Bəy və oğulları”, ”Qara kitab”, ”Yeni həyat”, “Mənim adım Qırmızı”, ”Qar” və s. O.Pamukun bədii publisistikası: “Digər rənglər”, “İstanbul – xatirələr və şəhər”.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Türk ədəbiyyatının tarixi-xronoloji inkişaf mərhələləri	6	4	2
2	İslamaqədərki türk ədəbiyyatı və epos mədəniyyəti	2	2	
3	Qədim və Erkən Orta əsrlər türk ədəbiyyatı (VIII-XII əsrlər)	4	4	
4	İslam sivilizasiyasında Klassik türk ədəbiyyatı (XIII – XIX əsrin I yarısı)	6	4	2
5	Qərb sivilizasiyasında türk ədəbiyyatı (XIX əsrin II yarısı – XX əsrin I rübü)	4	2	2
6	Cümhuriyyət dönəmi türk ədəbiyyatı	4	2	2
7	Şifahi türk ədəbiyyatı və folklor	4	2	2
8	Aşıq ədəbiyyatının forma və şəkilləri	4	4	
9	Şifahi xalq yaradıcılığında tamaşalar və əyləncəli oyun janrları	2	2	
10	Aşıq ədəbiyyatının ən tanınmış nümayəndələri	4	2	2
11	İslamaqədərki Erkən Orta əsrlər yazılı türk abidələri	4	4	
12	Klassik türk Divan ədəbiyyatı	8	6	2
13	Klassik dövr türk ədəbiyyatının ədəbi-bədii janrları	4	2	2
14	XIII-XVI əsrlər türk ədəbiyyatı	6	4	2
15	Təkkə (Təsəvvüf) xalq ədəbiyyatı	4	4	
16	Yazılı təsəvvüf ədəbiyyatı	4	2	2
17	Dünyəvi Divan ədəbiyyatı	4	2	2
18	İlk qadın türk şairləri	2	2	

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
19	XVII-XVIII əsrlər türk ədəbiyyatı	6	4	2
20	XIX əsr türk ədəbiyyatı	6	4	2
21	”Tənzimat” ədəbiyyatı	8	6	2
22	Türk ədəbiyyatında ”Sərvəti-fünun” dönəmi	4	2	2
23	XX əsrin I rübündə türk ədəbiyyatı	4	2	2
24	“Fəcri-ati” ədəbi qrupu	4	2	2
25	“Milli ədəbiyyat” qrupu	4	2	2
26	”Hecanın beş şairi”	4	2	2
27	Milli-azadlıq hərəkatı və türk ədəbiyyatı	4	2	2
28	Türk poeziyasında İslamçılıq cərəyanı və Mehmet Akif Ersoy	2	2	
29	Klassik əruz və Yəhya Kamal	2	2	
30	Yeni dövr (Cümhuriyyət) türk ədəbiyyatına toplu baxış	2	2	
31	”Yeddi məşəl” ədəbi qrupu	2	2	
32	Sərbəst şeir. Nazim Hikmət	4	2	2
33	”Birinci yeni” – ”Qərib” ədəbi qrupu	2	2	
34	Ən yeni dövr türk ədəbiyyatı	6	4	2
35	“Kənd ədəbiyyatı” cərəyanı. Mahmud Makal	4	2	2
36	Yeni və ən yeni türk poeziyasına toplu baxış	6	4	2
37	Yeni və ən yeni türk nəsrinə toplu baxış	6	4	2
38	“İkinci yeni” – (“Maviçilər”) ədəbi qrupu	2	2	
39	Müasir türk satirik ədəbiyyatı. Əziz Nesin	6	4	2
40	Cümhuriyyət dövrü türk dramaturgiyasına toplu baxış	4	4	
41	Çağdaş Türkiyənin qadın yazıçıları	4	2	2
42	Müasir türk postmodernist romanı. Orxan Pamuk	4	2	2
	Cəmi	176	120	56

Ədəbiyyat:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Abıyev A. Ömər Seyfəddinin həyatı və yaradıcılığı, Bakı, Elm, 1978.
3. Araslı Nüşabə. Nizami və türk ədəbiyyatı, Bakı, Elm, 1980.
4. Aydan Xəndan, Rəfiq Zəka. Yəhya Kamal Bəyatlı yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri, Bakı, Nurlan, 2002.
5. Babayev Aqşin. Nazim Hikmət, Bakı, İşıq, 1978.

6.Cəfərov Nizami. Qədim türk ədəbiyyatı. Bakı, AzAtaM, Nurlan NPM, 2004.
7.Əhmədov Ə. Rəşad Nurinin romanları, Bakı, Azərnəşr, 1965.
8.Əliyeva J. Çağdaş türk şerinin poetikası, Bakı, Elm, 2000.
9.Hacıyeva Maarifə. Türk aşıqları. Bakı, Elm, 2004.
10.Hüseynov R. Tofiq Fikrət, Bakı, Yazıçı, 1981.
11.Qasımlı Sədaqət. Haldun Tanerin bədii nəsri. Bakı, "İrşad", 1994.
12.Quliyev E. Türkiyə türk ədəbiyyatı (XIX – XX əsrlər), Bakı, Orxan, 2003.
13.Quliyeva-Qafqazlı Xalidə. Qaracaoğlan. Bakı, Elm, 1985.
14.Qurbanov A.B. Əbdülhəq Hamid. Bakı, 1987.
15.Kərimov Ə. Türk aşıq poeziyası yeni mərhələdə, Bakı, Nurlan NPM, 2002.
16.Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: "Elm", Nurlan NPM, 2004.
17.Akyüz Kenan. Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri. Ankara: AÜ Yn., 1979
18.Banarlı Nıhat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 c., İstanbul: MEB, 1987.
19.Bezirci Asım. 2.Yeni Olayı. İstanbul: Tel Yayınları, 1974.
20.Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978.
21.Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973.
22.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
23.Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul, 1977
24.Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi (1923-1950). İstanbul: Broy Yayınları, 1987.
25.Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: TTK Yn., 1973
26.Moran Berna. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. 3 ciltte. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001
27.Mutluay Rauf. Çağdaş Türk Edebiyatı (1908-1972). Ankara, 1973.
28.Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
29.Timurtaş Faruk K. Tarih İçinde Türk Edebiyatı. İstanbul: Boğaziçi Yn., 1990
30.Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы X1X в. - 30-е годы XX в.). М.: Наука, 1968
31.Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы XX в. М., 1975
32.Алькаева Л.О. Очерки по истории турецкой литературы (1908-1939гг.). М.: АН СССР, 1959
33.Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
34.Бабаев А.А. Очерки современной турецкой литературы. М.: Восточная литература, 1959
35.Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драма-тургии. Баку: Элм, 1982
36.Боролина И. В., Сонина И.Р. Литература Турции. - Литература Востока в новейщее время, М., Изд.-во МГУ, 1977.
37.Габен А.фон. Древнетюркская литература // Зарубежная тюркология, Выпуск 1, М.: Наука, 1986, с.294-344
38.Гарбузова В. С. Поэты средневековой Турции. Л.: Изд-во ЛГУ, 1969
39.Гордлевский В.А. Очерки по новой османской литературе // Избранные

сочинения в 4-х томах. т. II, М.: Наука, 1961.
40. Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература XУ - X1X вв. Избранные соч.: В 4-х т. Т.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957
41. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М., 1984
42. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV – XVII вв.). М.: Наука, 1972
43. Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987
44. Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980
45. Стеблева И.В. Поэтика древнетюркской литературы и ее трансформация раннеклассический период, М., Наука, 1976
46. Утургаури С.Н. Турецкая проза 60-70-х годов. Основные тенденции развития. М.: Наука, 1982

TÜRK ƏDƏBİYYATI NƏZƏRİYYƏSİ

Ədəbiyyatşünaslıq elminin üç qolundan biri olan ədəbiyyat nəzəriyyəsinin tədqiqat predmeti türk ədəbiyyatının çoxəsrlik təşəkkülü və inkişafı mərhələlərində ortaya çıxan ədəbi-bədii növ və janrları, metod, üslub, poetik fiqurlar kimi nəzəri-estetik məsələləri, ədəbi cərəyan və məktəbləri, bu və ya digər janrın bütövlükdə poetikasıdır. Türkiyədə ədəbiyyat nəzəriyyəsinin qədim keçmişi və tarixi ənənələri olsa da, bu sahə bir elm kimi XX əsrin 30-40-cı illərindən etibarən formalaşmağa başlamışdır. Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin mühüm bir hissəsini təşkil edən janrologiya isə daha yaxın dönəmdə – 60-70-ci illərdə meydana çıxmışdır. Əvvəllər, əsasən "türk ədəbiyyatı tarixləri"ndə nəzərdən keçirilən ədəbiyyatın nəzəri-estetik məsələləri müasir Türkiyədə daha çox "Edebiyat kuramları", "Edebiyat bilgiləri", "Edebi türler" və qismən "Kompozisyon" kitablarında işıqlandırılır.

Bu proqram magistr tələbələri yığcam şəkildə müasir Türkiyə ədəbiyyat nəzəriyyəsi haqqında məlumatlandırmaq, onun ayrı-ayrı aspektlərini öyrətmək, türk ədəbiyyatının ədəbi növ və janrları, müxtəlif ədəbi məktəb və cərəyanları haqqında bilgi vermək məqsədilə tərtib edilmişdir.

Proqramın həcmi 32 saatdır, o cümlədən 24 saat mühazirə, 8 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.Türk ədəbiyyatı tarixləri və nəzəri-estetik məsələlərinin işıqlandırılması.

2.Ədəbiyyat nəzəriyyəsində tədqiqat metodları: Sosial-tarixi, plüralist, formalist, psixoloji-estetik, genetik və s.

3.Türk ədəbiyyatında ədəbi qrup və məktəblər. Divan ədəbiyyatı. "Tənzimat" ədəbiyyatı. "Sərvəti-fünun" ədəbiyyatı. "Fəcri-ati" ədəbiyyatı. "Milli ədəbiyyat". Hecanın beş şairi. Yeddi məşəlçilər. Birinci yeni və ya "Qərib" ədəbi qrupu. İkinci yeni və ya "Mavi" ədəbi qrupu. Toplumcu gerçəkçilər (sosial realistlər).

4.Müasir türk ədəbiyyatının nəzəri məsələləri. Şifahi türk ədəbiyyatının növ və janrları. Anonim janrlar: dastan, mani, türkü, fıkra, atasözü, bilməcə, ninni, alqış, qarğış, təkərləmə, əfsanə, masal. Dini (sufi) məzmunlu janrları: ilahi, nəfəs, qələn-

dəri, nutuk, hikmət, devriyə. Aşıq ədəbiyyatının forma və şəkilləri: qoşma və formaları (gözəlləmə, daşlama, qoçaqlama), səmai, varsağı. Şifahi xalq yaradıcılığına aid dram tamaşaları və əyləncəli oyun janrları: qaragöz, orta oyunu, məddah.

5.Klassik türk "Divan" şeir toplusunun tərtibi qaydası: qəsidələr (tovhid, münacat, nət, mədhiyyə, mərsiyyə, fəxriyyə və s.), qəzəllər, bəndli şeirlər, qitələr, rübailər, maddeyi-tarixlər, tək-tək beytlər və misralar. Dövrün ədəbi-bədii janrları və üslubları. Nəsr və nəzm anlayışları. Sadə nəsr və folklor üslubu, orta nəsr, süslü (bədii) nəsr, səcli (qafiyəli) nəsr. Nəsr forma və şəkilləri. Poetik janrlar və nəzm şəkilləri: qəzəl, qəsidə, rübai, tuyuğ, məsnəvi, tərkibi-bənd, tərci-i bənd, şərqi, mürəbbe, müəmma və digər bəndli şeir formaları.

6.Ədəbiyyatda məzmun və forma məsələsi. Lirik, epik, dramatik növlər. Vəznlər. Əruz vəzni və bəhrləri. Heca vəzni və qafiyə çeşidləri. Sərbəst vəzn.

7.Ədəbi-bədii növ və janrlar

8.Türk ədəbiyyatında ədəbi metod, üslub və fəlsəfi-ideoloji cərəyanlar. Klassisizm. Romantizm. Realizm. Naturalizm. Simvolizm. Maarifçilik. Qərbçilik. Ümmətçilik (İslamçılıq). Osmanlıçılıq. Türkçülük. Toplumçuluq. Modernizm. Postmodernizm.

9.Türk ədəbiyyatı nəzəriyyəsinin mənbələri. Keçən əsrin 30-40-cı illərində metodoloji baxımdan o dövrün Avropa ədəbiyyatşünaslığı ilə səsləşən ilk ədəbiyyat nəzəriyyələri meydana çıxması: A.S.Ləvəndin "Ədəbiyyat dərsləri", İ.H.Sevükün və N.S.Banarlının "Ədəbiyyat bilgiləri" kitabları və s. Çağdaş türk nəsrinin nəzəri problemlərinin XX əsrin 70-ci illərindən etibarən yeni metodlarla daha dərindən tədqiq olunması, Qərb ədəbiyyatşünaslığının modern nəzəri-estetik konsepsiyaları və metodologiyasına söykənilərək işıqlandırılması. Ədəbiyyatşünas Berna Moranın "Ədəbiyyat nəzəriyyələri və tənqid" və "Türk romanına tənqidi baxış" adlı üçcildlik tədqiqat əsəri. Professor Gürsel Aytacın "Ümumi ədəbiyyatşünaslıq" və "Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq" kitablarının məziyyətləri. Ədəbiyyatşünaslar Rauf Mutluayın və Kamal Qəriboğlunun "Ədəbiyyat bilgiləri" kitabları. Türk ədəbiyyatşünaslığında janrologiyanın formalaşması. Emin Özdəmirin "Ədəbi janrlar" kitabı. Əsərdə türk ədəbiyyatının janr inkişafı, janrların tarixi və tipologi-

yası, ənənəvilik və novatorluq məsələlərinin şərhi. Janrların formalaşması və inkişafında tarixilik prinsipi, təkamül nəzəriyyəsi, türk ədəbi-bədii janrlarının növ, şəkil, forma prinsipinə görə təsnifatı məsələlərinin qoyuluşu.

10.İlkin ədəbiyyatşünaslıq əsərləri - Şüəra Təzkirələri. Elmə məlum ilk Osmanlı türk təzkirəsi: Ədirnəli Səhi Bəyin “Həşt Behişt” əsəri. Kastamonulu Lətifinin, Aşiq Çələbinin, Qınalızadə Həsən Çələbinin, Bağdadlı Əhdinin təzkirələri.

11.Dil-ədəbiyyat və incəsənət jurnalları və ədəbiyyatın nəzəri-estetik məsələləri. Ayrı-ayrı ədəbi-bədii janrlara dair xüsusi buraxılışlar (“özəl saylar”).

12.Ədəbi əsərdə bədii təsvir və ifadə vasitələri. Təhkiyə, təsvir, tərənnüm. Obraz və obrazlılıq. Bədii priyomlar. Süjet və kompzisiya məsələləri. Tip və xarakter.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Türk ədəbiyyatı tarixləri və nəzəri-estetik məsələlər	2	2	
2	Ədəbiyyat nəzəriyyəsində tədqiqat metodları	4	2	2
3	Türk ədəbiyyatında ədəbi qrup və məktəblər	4	2	2
4	Müasir türk ədəbiyyatının nəzəri məsələləri	2	2	
5	Klassik türk “Divan” şeir toplusunun tərtibi qaydası	2	2	
6	Ədəbiyyatda məzmun və forma məsələsi	2	2	
7	Ədəbi-bədii növ və janrlar	4	2	2
8	Türk ədəbiyyatında metod və cərəyanlar			
9	Türk ədəbiyyatı nəzəriyyəsinin mənbələri	4	4	
10	İlkin ədəbiyyatşünaslıq əsərləri - Şüəra təzkirələri	2	2	
11	Dil-ədəbiyyat jurnallarıda nəzəri-estetik məsələlər	2	2	
12	Ədəbi əsərdə bədii təsvir və ifadə vasitələri	4	2	2
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: “Elm”, Nurlan NPM, 2004

3. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
4. Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
5. Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
6. Karaalioğlu Seyit Kemal. Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1970
7. Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul: Varlık Yayınları, 1977
8. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
9. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
10. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
11. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы X1X в. - 30-е годы XX в.). М.: Наука, 1968
12. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы XX в. М.: Наука, 1975
13. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
14. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV -XVII вв.). М.: Наука, 1972
15. Теория жанров литератур Востока. М.: Наука, 1985

TÜRK ƏDƏBİYYATŞÜNASLIĞININ TARİXİ VƏ METODOLOGİYASI

Müasir ədəbiyyatşünaslıq elminin ədəbiyyat tarixi, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbi tənqid kimi söz sənətinin genişmiqyaslı və mürəkkəb məsələlərinin öyrənilməsi, təhlili və tədqiqi işində ixtisaslaşmış və hər birinin öz tədqiqat predmeti olan üç fərqli sahəsi Türkiyədə əvvəllər, əsasən, "Türk ədəbiyyatı", "Türk ədəbiyyatı tarixi" adını daşıyan kitablarda toplu halda nəzərdən keçirilirdi. XIX əsrin sonlarından bu günə qədər Türkiyədə nəşr edilmiş otuzdan artıq "Türk ədəbiyyatı tarixi"nin (bu adda ilk əsər Əbdülhəlim Memduhun (1866-1905) 1888-ci ildə nəşr edilmiş "Tarixi-ədəbiyyati-Osmaniyyə"sidir) böyük əksəriyyətində türk ədəbiyyatının təşəkkül və inkişaf mərhələləri, ədəbi-bədii növ və janrları, nəzəri-estetik məsələləri, müxtəlif dövrlərdə yaşayıb-yaratmış şair, nasir və dramaturqların həyat və yaradıcılığı toplu halda tədqiq, təhlil və tənqid edilmişdir.

XX əsrin 40-cı illərindən etibarən türk ədəbiyyatının nəzəri-estetik məsələləri həm də "Ədəbiyyat bilgiləri", "Ədəbi türlər", "Kompozisyon" kitablarında nəzərdən keçirilməyə başlanmışdır.

İlk peşəkar ədəbi tənqidçisini hələ XIX əsrin sonunda yetişdirən türk ədəbiyyatında ədəbi-tənqidi fikrin daşıyıcıları XX əsrin ortalarına qədər əsasən yaradıcı ziyalıların özləri – şair və yazıçılar olmuş, müxtəlif ədəbi qruplaşmalar da məhz bu zəmində meydana çıxmışdır. Keçən yüzilin 40-50-ci illərindən etibarən Türkiyədə ədəbi-tənqidi fikir müasir dünya ədəbiyyatşünaslığının tələbləri səviyyəsinə yüksəlməyə başlamış, 60-70-ci illərə qədər daha çox esseistika şəklində mövcud olmuş, 80-90-cı illərdən başlayaraq həm ədəbiyyatın ümumi məsələləri, həm də ayrı-ayrı müəlliflərin yaradıcılığına həsr olunmuş əsərlər şəklində (monoqrafiya, ədəbi-tənqidi məqalələr toplusu, ayrı-ayrı ədəbi növ və janrlarda yazılan əsərlərin elmi-tənqidi təhlili və s.) meydana çıxmışdır.

Müasir dünya ədəbiyyatşünaslığında ədəbiyyatın, o cümlədən ədəbi-bədii janrların nəzəri-estetik məsələlərinin tədqiqi, ədəbiyyat tarixlərinin yazılışı, sənətkar və onun əsərinin təhlili üsullarına dair çox sayda cərəyan, məktəb, metod və metodoloji konsepsiyalar mövcuddur. Bu konsepsiyalarla əlaqədar elmi-nəzəri kitabların

bir çoxu tərcümə edilərək, Türkiyədə nəşr olunmuşdur. Həmin konsepsiyaların bir çoxu (sosial-tarixi, fəlsəfi, estetik, pozitivist, genetik, formalist, psixoloji, plüralist) müasir türk ədəbiyyatşünaslıq əsərlərinin nəzəri-metodoloji əsasını təşkil edir.

Bu proqram magistr tələbələrə yığcam şəkildə müasir Türkiyənin humanitar təfəkkürünün bir qolu olan ədəbiyyatşünaslıq elminin keçdiyi tarixi inkişaf yolunu göstərmək, ədəbiyyatşünasığın ayrı-ayrı sahələri - ədəbiyyat tarixi, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbi tənqid üzrə tanınmış alimləri və onların ən dəyərli və məşhur əsərləri haqqında məlumatlandırmaq məqsədilə tərtib edilmişdir.

Proqramın həcmi 36 saatdır, o cümlədən 26 saat mühazirə, 10 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.Türk ədəbiyyatşünaslarının nəzəri-metodoloji konsepsiyaları.

2.Sosial-tarixi prinsip. Ədəbiyyatda məzmun və forma, ənənə və novator-luq, ədəbi prosesin dinamikası və s. problemlərin cəmiyyətin tarixi inkişafı ilə əlaqəsi. Ədəbi prosesin izahında ədəbiyyatın sosial funksiyası əsas amil kimi. Bu metodun Türkiyədəki təmsilçiləri olan türk ədəbiyyatı tarixçiləri haqqında məlu-mat. Mehmet Fuat Köprülü (1890-1966) və onun “Türk ədəbiyyatı tarixi”, “Türk ədəbiyyatında ilk mütesevvüflər” əsərləri. İsmayıl Hikmət Ərtaylanın (1899-1967) XX əsrin 20-ci illərində Bakıda, Universitetdə işlədiyi illərdə türk ədəbiyyatının, o cümlədən Azərbaycan ədəbiyyatının təşəkkülü və təkamülü, şair və yazıçıların ədəbi fəaliyyəti və söz sənətinin müxtəlif növ və janrlarının inkişafındakı xidmətlərinə dair eyni metodologiya ilə meydana gətirdiyi ədəbiyyat tarixləri. İsmayıl Həbib Sevükün (1892-1954) “Türk təcəddüd ədəbiyyatı tarixi” və ədəbiyyat müəllimi işlədiyi 30-40-cı illərdə filoloji təhsil alan tələbələr üçün qələmə aldığı ədəbiyyatşünaslığın müxtəlif məsələlərinə, xüsusilə ədəbiyyat nəzəriyyəsinə dair kitabları. Ədəbiyyat tarixini ictimai elmlərin bir qolu olaraq görən, ədəbi əsərlərin tarixi məkan və zaman hüdudları çərçivəsində, səbəb-nəticə əlaqələri nəzərə alınaraq tədqiq edilməsinin vacibliyini müdafiə edən tanınmış türk ədəbiyyatşünasları Agah Sirri Ləvənd (1894-1978) və Vəsfi Mahir Qocatürk (1907-1961). Ədəbiyyatşünas Əhməd Kabaklı (1924-2001) və onun üçcildlik “Türk ədəbiyyatı” kitabı. Kənan Akyüzün “Modern türk ədəbiyyatının ana cizgiləri

(1860-1923)" adlı əvvəlcə fransızca, sonra isə türkcə qələmə aldığı kitabı. Sırf elmi-nəzəri planda yazılmış bu əsərin ən mühüm məziyyətləri: müvafiq dönəmin türk ədəbiyyatının tarixi ənənəvi dövrlərə bölünərək ("Tənzimat", "Sərvəti-fünun" və bu ədəbi məktəblərdən kənarda müstəqil fəaliyyət göstərənlər, "Fəcri-ati", "Milli ədəbiyyat") təhlil edilməsi, hər bir mərhələnin ədəbi-bədii növ və janrlar çərçivəsində (şeir, teatr, roman və hekayə, satira və həcv, ədəbi tənqid, ədəbiyyat tarixi, publisistika) və bu janrlarda qiymətli əsərlər verən müəlliflərin ədəbi fəaliyyətinin işıqlandırılması şəklində qələmə alınmış olması. Yeni və ən yeni türk ədəbiyyatı tarixinin tanınmış tədqiqatçılarından biri Şükran Kurdakul (1927-2004) və onun ikicildlik "Çağdaş türk ədəbiyyatı" kitabının məziyyətləri: Müasir türk poeziyası və nəsrinin "xələf-sələf" münasibətlərinin, ənənə və novatorluq əlaqələrinin, milli ədəbi qaynaqlarla bağlılığının, ədəbi-bədii janrların sənətkarlıq xüsusiyyətlərinin şair və yazıçıların əsərlərindən verilən çoxsaylı örnəklərlə işıqlandırılması. Təhlilə cəlb edilən əsərlərin ölkənin ictimai-bədii fikrindəki siqləti, ədəbi prosesin inki-şafındakı rolunun elmi dəqiqliklə və yüksək nəzəri səviyyədə müəyyənləşdirilməsi, obyektiv elmi meyarlarla qiymətləndirilməsi. Ədəbiyyatşünas Mustafa Nihad Özönün (1896-1980) "Mətnlərlə müasir türk ədəbiyyatı tarixi" kitabı. Təxminən yüzillik (1839-1930) dövrün türk ədəbiyyatı tarixinin tədqiq-təhlili. Ədəbi şəxsiyyətlərin həyat və yaradıcılığının janrların təsnifatı prinsipi əsasında və müxtəlif janrlı mətnlərdən nümunələr verilməklə işıqlandırılması. Hər birinin bu və ya digər ədəbi-bədii janrın təşəkkülü və formalaşmasındakı xidmətinə görə qiymətləndirilməsi. Görkəmli türk ədəbiyyatşünasları Nihad Sami Banarlının (1907-1974) ikicildlik fundamental "Rəsmli türk ədəbiyyatı tarixi" və Seyid Kamal Qaraəlioğlunun (1925) "Rəsmli-motivli türk ədəbiyyatı tarixi" kitabları. Müəlliflərin qədim, orta əsrlər, yeni və ən yeni dövrün türk ədəbiyyatı tarixini ümumtürk ədəbi-bədii fonunda, iri tarixi mərhələlərə və əsrlərə bölərək, hər dövrü özünün janr "repertuarı" çərçivəsində təhlil etmələri. Ədəbiyyatşünas Rauf Mutluayın (1925-1991) ədəbi fəaliyyəti. Tədqiqatçını həmkarlarından fərqləndirən ən mühüm cəhətlər: onun türk ədəbiyyatı tarixi ilə ədəbiyyatın nəzəri-estetik məsələlərini bir-birindən ayıraraq tədqiq etməsi. Müəllifin türk

ədəbiyyatı tarixinin ümumi məsələlərinə, XIX əsr türk ədəbiyyatı tarixinə, çağdaş türk ədəbiyyatına və sırf ədəbiyyatın nəzəri problemlərinə, ədəbi-bədii janrların meydana gəlməsi və inkişafı yollarına həsr edilən beş kitabı haqqında məlumat.

3.Psixoloji-estetik metod. Türkiyə ədəbiyyatşünaslığında ədəbi əsərləri daha çox estetik gözəllik və sənət dəyəri yönündən tədqiq edən konsepsiya və sənətkarların ruhi vəziyyəti ilə əsərləri arasında əlaqəni əsas kimi götürən psixoloji metodun nümayəndəsi kimi görkəmli ədəbiyyatşünas Əli Nihad Tərlanın (1898-1978) mətn incələmələri. Türkiyədə estetik-psixoloji nəzəriyyənin tərəfdarlarından biri tanınmış ədəbiyyat tarixçi və tənqidçisi Əhməd Həmdi Tanpınar (1901-1962) və onun "XIX əsr türk ədəbiyyatı tarixi" adlı fundamental kitabı.

3.1. Ədəbiyyatşünaslığın digər tədqiqat metodları haqqında ümumi məlumat. Fəlsəfi-pazitivist metod. Plüralist metod. Formalist metod. Genetik metod.

4.Türkiyə ədəbiyyatşünaslığında türk ədəbiyyatının tarixi-xronoloji inkişaf mərhələlərinin dövrləşdirilməsinin nəzəri-metodoloji aspektləri.

4.1.İslamaqədərki türk ədəbiyyatı və epos mədəniyyəti. Şifahi türk ədəbiyyatı. Qədim və Erkən Orta əsrlər yazılı türk ədəbiyyatı (VII-XII əsrlər);

4.2.İslam sivilizasiyasında türk ədəbiyyatı. Klassik türk (Divan) ədəbiyyatı (XIII – XIX əsrin I yarısı); Təkkə (Təsəvvüf) ədəbiyyatı. Şifahi xalq ədəbiyyatı. Aşıq ədəbiyyatı.

4.3.Qərb sivilizasiyasında türk ədəbiyyatı (XIX əsrin II yarısı – XX əsrin I rübü). XIX əsrdə ədəbi qruplar: "Tənzimat" ədəbiyatı. "Sərvəti-fünun" ədəbiyatı.

4.4.XX əsrin I rübünün ədəbiyatı və ədəbi qruplar: "Fəcri-ati" ədəbiyatı. "Milli ədəbiyyat". Hecanın beş şairi.

4.5.Cümhuriyyət dönəmi türk ədəbiyyatı və ədəbi qruplar. Yeddi məşəlçilər. Birinci yeni, yaxud "Qərib" ədəbi qrupu. İkinci yeni, yaxud "Maviçilər" qrupu. Toplumcu gerçəkçilər (sosial realistlər).

5.Türk ədəbiyyatının nəzəri məsələləri.

5.1.Şifahi türk ədəbiyyatının növ və janrları. Anonim (müəllifsiz) janrlar: dastan, mani (bayatı), türkü, fıkra (lətifə), atasözü, bilməcə (tapmaca), ninni (lay-lay), alqış, qarğış, təkərləmə, əfsanə masal (nağıl). Dini (sufi) məzmunlu janrları:

ilahi, nəfəs, qələndəri, nutuk, hikmət, devriyə. Aşıq ədəbiyyatının forma və şəkilləri: qoşma və formaları (gözəlləmə, daşlama, qoçaqlama), səmai, varsağı (gəraylı). Şifahi xalq yaradıcılığına aid dram tamaşaları və əyləncəli oyun janrları: qaragöz, orta oyunu, məddah.

5.2.Klassik türk "Divan" şer toplusunun tərtibi qaydası: qəsidələr (tovhid, münacat, nət, mədhiyyə, mərsiyyə, fəxriyyə və s.), qəzəllər, bəndli şerlər, qitələr, rübailər, maddeyi-tarixlər, tək-tək beytlər və misralar. Dövrün ədəbi-bədii janrları. Nəsr və nəzm anlayışları. Sadə nəsr, orta nəsr, süslü (bədii) nəsr. Nəsr forma və şəkilləri. Poetik janrlar və nəzm şəkilləri: qəzəl, qəsidə, rübai, tuyuğ, məsnəvi, tərkibi-bənd, tərci-i bənd, şərqi, mürəbbe, müəmma və digər bəndli şeir formaları.

5.3.Klassik türk ədəbiyyatının ən görkəmli tədqiqatçıları olan Türkiyə ədəbiyyatşünas, mətnşünas, mənbəşünas, tərcüməçi və naşirləri: Agah Sirri Ləvənd, Mehmet Fuad Köprülü, Əbdülbaqi Gölpınarlı, Əbdülqadir Karahan, Şükrü Dilçin, Rəşid Rəhməti Arat, Orhan Şaiq Gökyay, Osman Fikri Sertkaya, Mehmet Ali Tanyeri, K.Faruk Timurtaş və b.

5.4.Vəznlər. Əruz vəzni və bəhrləri. Heca vəzni və qafiyə çeşidləri. Sərbəst vəzn.

6.Türk ədəbiyyatında ədəbi metod, üslub və fəlsəfi-ideoloji cərəyanlar. Klassisizm. Romantizm. Realizm. Naturalizm. Simvolizm. Maarifçilik. Qərbçilik. Ümmətçilik (İslamçılıq). Osmanlıçılıq. Türkçülük. Toplumçuluq. Modernizm. Postmodernizm.

6.1.Türk ədəbiyyatı nəzəriyyələri. Keçən əsrin 30-40-cı illərində metodoloji baxımdan o dövrün Avropa ədəbiyyatşünaslığı ilə səsləşən ilk ədəbiyyat nəzəriyyələri meydana çıxması: A.S.Ləvəndin "Ədəbiyyat dərsləri", İ.H.Sevükün və N.S.Banarlının "Ədəbiyyat bilgiləri" kitabları və s. Çağdaş türk nəsrinin nəzəri problemlərinin XX əsrin 70-ci illərindən etibarən yeni metodlarla daha dərindən tədqiq olunması, Qərb ədəbiyyatşünaslığının modern nəzəri-estetik konsepsiyaları və metodologiyasına söykənilərək işıqlandırılması. Türk ədəbiyyatşünas-alimi, ingilis dili və ədəbiyyatı mütəxəssisi Berna Moranın (1921-1993) "Ədəbiyyat nəzəriyyələri və tənqid" və "Türk romanına tənqidi baxış" adlı üçcildlik tədqiqat əsəri.

Ankara Universitetinin professoru Gürsel Aytacın (1940) elmi fəaliyyəti. Onun "Ümumi ədəbiyyatşünaslıq" monoqrafiyasının məziyyətləri: ədəbi əsərlə obyektiv gerçəklik, bədii təxəyyül ilə real fakt və sənəd, forma ilə məzmun arasındakı əlaqələr kontekstində, sənətkarın yaradıcılıq prosesində, həyat həqiqətlərinin inikası planında təhlili. Ədəbiyyatşünas Rauf Mutluayın və Kamal Qəriboğlunun "Ədəbiyyat bilgiləri" kitabılarında türk ədəbiyyatının nəzəri məsələləri, ədəbi cərəyan, məktəb və metodlar, onların Qərb ədəbiyyatı ilə müqayisəli təhlili, türk şifahi və yazılı ədəbiyyatının janr və formaları.

7.Türk ədəbiyyatşünaslığında janrologiyanın formalaşması. Emin Özdəmirin "Ədəbi janrlar" kitabı. Əsərdə türk ədəbiyyatının janr inkişafı, janrların tarixi və tipologiyası, ənənəvilik və novatorluq məsələlərinin şərhi. Janrların formalaşması və inkişafında tarixilik prinsipi, təka-mül nəzəriyyəsi, türk ədəbi-bədii janrlarının növ, şəkil, forma prinsipinə görə təsni-fatı məsələlərinin qoyuluşu.

7.1.Ədəbi növ və janrların digər kitablarda təqdimatı. "Kompozisyon" kitabla-rı: Sabahat Əmirin "Kompozisyon yazma sənəti", Fevziyə A.Tanselin "Gözəl və düzgün yazma üsulları", S.K.Qaraəlioğlunun "Sözlü-yazılı kompozisya – nitq və yazı sənəti" kitabı.

8.Türkiyə ədəbiyyatşünaslarının türk ədəbiyyatının qaynaqları olaraq tədqiqata və təhlilə cəlb etdiyi mənbələr:

8.1.İslamaqədərki türk yazılı abidələri: Göytürk və ya Orxon-Yenisey abidələ-ri; Ongin abidəsi (VII əsrin 80-ci illərinin sonu – 90-cı illərin əvvəli); Tonyukuk abidəsi (VIII əsrin ilk onilliyinin sonu – ikinci onilliyin əvvəlləri); (Kül tiqin) abidəsi (732-ci il); Bilgə xaqan abidəsi (734-cü il).

8.2.Maniçi və Buddist dini-mistik mənbələr. Qədim Şərq (İran, sanskrit, Çin, Tibet) dillərindən tərcümə-təbdil edilmiş əsərlər. VIII əsrə aid "Xuastuanift" (Maniçilərin tövbə duası) əsəri. X əsrdə Çin dilindən tərcümə-təbdil edilən "Altun yaruk" (Qızıl işıq) əsəri.

8.3.Erkən Orta əsrlərə aid ümumtürk ədəbi mənbələri. Yusif Xas Xacib (Yusuf Balasaqunlu) və onun "Kutadqu bilik" epik-didaktik poeması. Mahmud Kaşqarlı və onun ərəb dilində tərtib etdiyi "Divanü-luğat-it türk" ensilkopedik lüğəti.

Əhməd Yəsəvi və onun "Divani-hikmət" əsəri. Ədib Əhməd Yüknəki və onun "Atabət-ül həqayiq" əsəri.

8.4.İslami elmlər. Fiqhlər. Təfsirlər. Hədislər. Mənqəbələr. Qazavatnamələr. Övliya təzkirələri. Həmzənamələr. Sufi (təsəvvüf) və agioqrafik əsərlər. Ensiklopedik kitab və lüğətlər. Bioqrafik əsərlər. Ərəb və fars ədəbiyyatı. Şərq mifologiyası.

8.5.Vaqeənamələr və tarixlər. Dərviş Əhməd Aşıqinin "Aşiqpaşazadə tarixi". Mustafa Naimanın "Tarix"i. İbrahim Peçevinin "Tarix"i. Anonim "Tevarixi-Ali-Osman"lar.

8.6.Səyahətnamələr və coğrafi əsərlər. Seydi Əli Rəisin "Mirat-ül memalik" ("Ölkələrin aynası") əsəri. Övliya Çələbinin on cildlik "Səyahətnamə"si.

8.7.Səfarətnamələr. XVII əsrin sonu –XVIII əsrlərdə yazılmış səfarətnamələr. İyirmi Səkkiz Mehmet Çələbinin "Fransa səfarətnaməsi" (XVIII əsr). Əhməd Resminin "Vyana səfarətnaməsi". Şəhdi Osmanın "Rusya səfarətnaməsi".

8.8.Risalələr. Risalələrin bədii publisistliyi və sənədli-bədii mənbələr olaraq dəyərləri. Kastamonulu Lətifinin "Risaleyi-evsafı-İstanbul" əsəri. Koçi Bəyin məktub-risalələri. Katib Çələbinin elmi-publisistik risalələri: "Fəzləkə", "Cihannüma", "Düsturul-əməl" və s.; Resmi Əhməd Əfəndinin "Xülasatül-etibar" əsəri.

8.9.İlkin ədəbiyyatşünaslıq əsərləri – türk ədəbiyyatı tarixləri və nəzəri biliklər toplusu hesab oluna biləcək Şüəra Təzkirələri. Elmə məlum ilk Osmanlı türk təzkirəsi: Ədirnəli Səhi Bəyin "Həşt Behişt" əsəri. Kastamonulu Lətifinin, Aşiq Çələbinin, Qınalızadə Həsən Çələbinin, Bağdadlı Əhdinin və b. təzkirələri.

9.Dil-ədəbiyyat və incəsənət jurnalları və ədəbiyyatşünaslıq məsələləri: "Türk dili və ədəbiyyatı", "Tərcümə", "İletişim", "Milliyət sənət", "Kıyı", "Türk dünyası araşdırmaları" və s. kimi jurnalların türk ədəbiyyatının təbliğində, yaradıcı ziyalıların və ictimaiyyətin diqqətinin ədəbi növ və janrlara cəlb edilməsində rolu. Bu jurnalların nəsr və poeziya janrlarının nəzəri-estetik məsələlərinə dair fikir və mülahizələri və onlara aid nümunələrdən seçmələri (antalogiyaları), müxtəlif janrlara həsr edilmiş xüsusi buraxılışları ("özəl saylar").

10.Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbi tənqid. İlk peşəkar türk ədəbi tənqidçi-filosofu Bəşir Fuad. XIX əsrin sonu - XX əsrin 20-30-cu illərində türk ədəbiyyatında "köhnə" – "yeni", əruz vəzni – heca vəzni və s. məsələlər ətrafında ədəbi tənqidçilərin mübahisələri. "Bütləri yıxırıq" kampaniyası və buna qarşı dirəniş. Essenin ədəbi tənqid janrı kimi formalaşması. Cümhuriyyət dönəmi türk ədəbi tənqidçiləri: Nurullah Atac, Suud Kamal Yetkin, Sabahəddin Eyyüboğlu, Tahir Alanqu, Cevdet Qüdrət, Vədat Günyol, Sevda Şener, Mətin And, Konur Ərtop, Asim Bezirci, Hilmi Yavuz, Naci Çelik, Fəthi Naci, Gürsel Aytac, Feridun Andac, Adnan Binyazar, Nedim Gürsel, Mehmet Fuad, Nemi Uyqur, Selahəddin Hilav, Müzəffər Ərdost, Mehmet H.Doğan və b. Ədəbi tənqid və resenziyaçılıq. Ədəbiyyatşünaslıqda obyektiv elmi tənqid. Ədəbiyyatşünas Hüseyn Cöntürkün ikicildlik "Çağın eleştirisi" kitabı.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Türk ədəbiyyatşünaslarının nəzəri-metodoloji konsepsiyaları	4	2	2
2	Sosial-tarixi prinsip	2	2	
3	Psixoloji-estetik metod	2	2	
4	Türkiyə ədəbiyyatşünaslığında ədəbiyyatın tarixi-xronoloji dövrləşdirilməsi	4	2	2
5	Türk ədəbiyyatının nəzəri məsələləri	4	2	2
6	Türk ədəbiyyatında ədəbi metod, üslub və fəlsəfi-ideoloji cərəyanlar	4	4	
7	Türk ədəbiyyatşünaslığında janrologiyanın formalaşması	4	4	
8	Türk ədəbiyyatşünaslığının qaynaqları	2	2	
9	Dil-ədəbiyyat jurnallarında ədəbiyyatşünaslıq məsələləri	2	2	
10	Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbi tənqid	4	2	2
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Əliyeva J.F. Çağdaş türk şerinin poetikası. Bakı: Elm, 2000

3. Osmanova B.R. İsmayıl Hikmət Azərbaycan klassik şairləri haqqında // Şərq filologiyası. Bakı, 1999, s.15-26
4. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: "Elm", Nurlan NPM, 2004
5. Akyüz Kenan. Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1979
6. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
7. Aytaç Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yn, 1997
8. Banarlı Nihat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
9. Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978
10. Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973
11. Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
12. Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi [1923-1950]. İstanbul: Broy Yayınları, 1987
13. Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1973
14. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İÜ Yn., 1972
15. Moran Berna. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. 3 ciltte. İstanbul: İleti-şim Yayınları, 2001
16. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
17. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
18. Robert P.Finn. Türk Romanı (1872-1900) / Türkçesi: Tomris Uyar. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1984
19. Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul, 1976
20. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы Х1Х в. - 30-е годы ХХ в.). М.: Наука, 1968
21. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы ХХ в. М.: Наука, 1975
22. Алькаева Л.О. Очерки по истории турецкой литературы (1908-1939гг.). М.: АН СССР, 1959
23. Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
24. Бабаев А.А. Очерки современной турецкой литературы. М.: Восточная литература, 1959
25. Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драматургии. Баку: Элм, 1982
26. Гарбузова В. С. Поэты средневековой Турции. Л.: Изд.-во ЛГУ, 1969
27. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
28. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV -XVII вв.). М.: Наука, 1972
29. Маштакова Е.И. Проблемы отечественного романа в критике литературоведении Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитиии общественной и эстетической мысли. М., 1988

30. Меликов Т.Д. Национальная культурная традиция в зеркале литературной критики Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитии общественной и эстетической мысли. М., 1988
31. Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980
32. Теория жанров литератур Востока. М.: Наука, 1985

TÜRK ƏDƏBİYYATŞÜNASLIĞININ MÜASİR PROBLEMLƏRİ

Türk ədəbiyyatşünaslığının müasir problemlərini bir-neçə yerə qrupda toplamaq mümkündür. İlk növbədə, bunu qeyd etmək lazımdır ki, çağdaş Türkiyədə ədəbiyyatın nəzəri-estetik məsələlərinə, ədəbi növ və janrların təsnifatına münasibətdə fərqli baxışlar sistemi, bəzi mübahisəli məqamlar özünü göstərir. Məlumdur ki, ədəbiyyatın növ və janrlarının klassik təsnifatına görə üç ədəbi növ mövcuddur: epik, lirik və dramatik. Başlanğıcını Aristotelin "Poetika"sından alan bu ənənəvi bölgünün prinsipinə görə ədəbi növ janrdan daha geniş anlayışdır və hər bir növ məzmun və forma ümumiliyi nöqteyi-nəzərindən bir neçə janrı birləşdirir. Hər bir janr öz növbəsində forma rəngarəngliyinə sahibdir. Türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbi növ və janrların bu klassik iyerarxiyasında sistemsizlik özünü göstərir, növ, janr, forma, şəkil məsələləri bəzən qarışdırılır ki, bu da düzgün elmi-nəzəri nəticələrə gəlməyə imkan vermir.

Digər mühüm problem türk ədəbiyyatşünaslığında klassik ədəbi irsə – Divan ədəbiyyatına olan ziddiyyətli münasibətdir ki, keçiləcək mövzular içərisində bu məsələ ilə əlaqədar bir-neçə mühazirə nəzərdə tutulur.

Başqa bir problem müasir ədəbiyyatşünaslıq elminin ədəbiyyat tarixi, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbi tənqid kimi söz sənətinin genişmiqyaslı və mürəkkəb məsələlərinin öyrənilməsi, təhlili və tədqiqi işində ixtisaslaşmış və hər birinin öz tədqiqat predmeti olan üç fərqli sahəsinin Türkiyədə çox zaman "ədəbiyyat tarixi" adını daşıyan kitablarda toplu halda nəzərdən keçirilməsidir ki, proqram mövzuları içərisində bu məsələyə də xüsusi diqqət yetirilmişdir.

Ədəbiyyatşünaslıq problemi kimi öyrənilməsi vacib olan məsələlərdən biri də ədbi tənqidlə esseistika arasındakı münasibətlərin aydınlaşdırılmasıdır ki, Türkiyədə bəzən ədəbi tənqidin janr formalarından biri olan esse ("deneme") ilə müstəqil ədəbi yaradıcılıq növü esseistika qarışdırılır.

Problemlərdən biri də ədəbiyyatşünaslıq terminlərində özünü göstərən sinonimlik və dubletlik, bu istilahların unifikasiyası məsələsidir ki, bu mövzuya da proqramda yer verilmişdir.

Proqramın azərbaycanlı tələbələrə ünvanlandığını nəzərə alaraq Türkiyədə yaşamış, lakin ədəbi-publisistik fəaliyyətləri türk ədəbiyyatşünaslarının diqqətindən kənarda qalmış Azərbaycan mühacir ədəbiyyatı nümayəndələrinin ədəbi-estetik görüşləri də proqram mövzuları sırasına daxil edilmişdir.

Nəhayət, türk bədii publisistikası qədim tarixə və zəngin mədəniyyətə malik doğma Azərbaycanımızı türk oxucusuna tanıtmaqda, respublikamız haqqında fəal ictimai rəy yaratmaqda, obyektiv fikir formalaşdırmaqda mühüm rol oynamışdır. Türk ədəbiyyatşünaslarının tədqiqat obyektinə çevirmədikləri bu mövzu da proqramda müasir ədəbiyyatşünaslığın problemi kimi öz əksini tapmışdır.

Əlbəttə, magistr tələbələr türk ədəbiyyatşünaslığının müasir problemləri haqqında onlara bakalavr pilləsində və magistraturanın müvafiq fənn proqramları - Türkiyə ədəbiyyatı tarixi, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbiyyatşünaslığın tarixi və metodologiyası üzrə oxunan mühazirələrdə, eləcə də xüsusi kurslarda müəyyən biliklər əldə edirlər. Bu proqramın məqsədi həmin fənnlərin qarşıya qoyduğu vəzifələrdən fərqlidir və müasir Türkiyənin ədəbiyyatşünaslığında yuxarıda ümumi şəkildə qeyd edilən, eləcə də hələ ki problem olaraq qalan, çoxsaylı ədəbi polemika və diskussiyalara rəvac verən, tədqiqatçıların müxtəlif qruplara bölünməsinə yol açan aktual ədəbiyyat problemləri barəsində tələbələri məlumatlandırmaq və türkologiyada öz həllini və tədqiqatçılarını gözləyən məsələlərə diqqət çəkmək, onları bu problemlərin elmi araşdırılmasına və perspektiv həlli yollarına istiqamətləndirməkdən ibarətdir.

Proqramın həcmi 32 saatdır, o cümlədən 24 saat mühazirə, 8 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1. Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında anlayışlar və terminologiya problemi: Termin yoxsulluğu və müxtəlif ədəbiyyatşünaslıq anlayışlarının ifadəsində çətinliklər; Eyni anlayışlar müqabilində işlədilən terminlər bolluğundan yaranan problemlər (sinonimlik və dubletlik). Ədəbi-bədii nəsr janrlarının müxtəlif istilah altında qruplaşdırılması meyli və ədəbiyyatşünaslıq terminlərinin unifikasiyası məsələsi.

2.Müasir dünya ədəbiyyatşünaslığında ədəbiyyatın nəzəri-estetik məsələlərinin tədqiqi, ədəbiyyat tarixlərinin yazılışı, sənətkar və onun əsərinin təhlili üsullarına dair mövcud olan cərəyan, məktəb, metod və metodoloji konsepsiyalarla əlaqədar elmi-nəzəri kitabların türk dilinə tərcüməsi və nəşri. Türk ədəbiyyatşünaslıq əsərlərinin nəzəri-metodoloji əsaslarını təşkil edən sosial-tarixi, fəlsəfi, estetik, pozitivist, genetik, formalist, psixoloji, plüralist və s. konsepsiyalar.

3.Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbi-nəzəri polemikalar. Bədii əsərin tematikasına görə dəyərləndirilməsi: "kənd ədəbiyyatı" – "şəhər ədəbiyyatı"; Bədii əsərin "Best-seller" (ən çox satılan), yaxud ən çox oxunan kitab baxımından qiymətləndirilməsi; Bədii əsərin dil və üslubuna görə dəyərləndirilməsi: "küfür ədəbiyyatı", "müstehcen (açıq-saçıq) ədəbiyyat", "muzir (zərərli) ədəbiyyat".

4.Türk ədəbi tənqidində bədii əsərin təhlili prinsipləri: Yazıçıya görə; Oxucuya görə; Mətnə (əsərin özünə) görə. Ədəbi tənqiddə plüralizm. "Sıvı uc" tənqid və Nurullah Atac. "Katı uc" tənqid və Fəthi Naci. "Sayğın" (obyektiv-elmi) tənqid və Hüseyn Cöntürk. Ədəbi tənqid və esseçilik. Sabahaddin Eyuboğlu, Suut Kamal Yetkin, Nərmi Uyqur, Asım Bezirci, Rauf Mutluay. Ədəbi tənqid və resenziyaçılıq. Çetin Altan, Elif Şafaq, Səlim İləri, Hilmi Yavuz.

5.Türk ədəbiyyatşünaslığında klassik irsə münasibət. Ənənə və novatorluq. Xələf-sələf münasibətləri. Osmanlı türkçəsində qələmə alımış əsərlərin müasir türk əlif-basına transliterasiyası, yaxud müasir türk dilinə tərcüməsi problemi.

6.Türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbiyyatın tarixi-xronoloji inkişaf mərhələlərinin təsnifatındakı fikir müxtəlifliyi. Türk və Türkiyə ədəbiyyatı anlayışları. Ümumtürk ədəbi fonduna münasibət. Müasir Türkiyənin sərhədlərindən kənarda qalan Osmanlı İmperatorluğuna daxil olmuş ölkələrdə yaranan türk ədəbiyyatına münasibət.

7.XX əsrin I yarısında Türkiyədəki Azərbaycan mühacir ədəbiyyatı və publisistikasının türk ədəbiyyatında yeri. Türkçülük məfkurəsi və Azərbaycan siyasi mühacirləri. Əli Bəy Hüseynzadə, Məmməd Əmin Rəsulzadə, Əhməd Ağaoğlu, Səməd Ağaoğlu, Mirzə Bala Məmmədzadə və b.

8.Müasir türk ədəbiyyatşünaslığı və müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq. Türkiyə-Azərbaycan qarşılıqlı ədəbi əlaqələri. Bu dillərdən qarşılıqlı bədii tərcümə məsələləri.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında anlayışlar və terminologiya problemi	2	2	
2	Müasir dünya ədəbiyyatşünaslığında nəzəri-estetik məsələlərin tədqiqi	2	2	
3	Müasir türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbi-nəzəri polemikalar	6	4	2
4	Türk ədəbi tənqidində bədii əsərin təhlili prinsipləri	6	4	2
5	Türk ədəbiyyatşünaslığında klassik irsə münasibət	4	4	
6	Türk ədəbiyyatşünaslığında ədəbiyyatın tarixi-xronoloji inkişaf mərhələlərinin təsnifatı məsələsi	4	2	2
7	XX əsrin I yarısında Türkiyədəki Azərbaycan mühacir ədəbiyyatı və publisistikası	4	4	
8	Müasir türk ədəbiyyatşünaslığı və müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq	4	2	2
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Əliyeva J.F. Çağdaş türk şerinin poetikası. Bakı: Elm, 2000
3. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: "Elm", Nurlan NPM, 2004
4. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
5. Aytaç Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yn, 1997
6. Banarlı Nıhat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
7. Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
8. Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
9. Karaalioğlu Seyit Kemal. Edebiyat Terimleri Kılavuzu. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1975
10. Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
11. Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul: Varlık Yayınları, 1977

12. Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi [1923-1950]. İstanbul: Broy Yayınları, 1987
13. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
14. Moran Berna. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. 3 ciltte. İstanbul: İleti-şim Yayınları, 2001
15. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
16. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
17. Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
18. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы X1X в. - 30-е годы XX в.). М.: Наука, 1968
19. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы XX в. М.: Наука, 1975
20. Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
21. Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драматургии. Баку: Элм, 1982
22. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
23. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV -XVII вв.). М.: Наука, 1972
24. Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987
25. Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980
26. Утургаури С.Н. Турецкая проза 60-70-х годов. Основные тенденции развития. М.: Наука, 1982.

MƏNBƏŞÜNASLIQ

Mənbəşünaslıq filologiyanın müstəqil və nisbətən yeni elm sahələrindən biridir. XX əsrin II yarısından etibarən bu sahədə xeyli miqdarda tədqiqatlar aparılmış və elmi biliklər sistemi formalaşmışdır.

Müasir dövrdə mənbəşünaslıq yazılı abidələrin tədqiqində istifadə edilən, nəzəri və tətbiqi sahələri olan filoloji üsullar sistemidir. Onun əsas məqsəd və vəzifəsi ayrı-ayrı elmi fənlərin mənbələrini tədqiq etmək, bu mənbələrin aşkara çıxarılmasının nəzəriyyə və təcrübəsini, yaranması qanunauyğunluqlarını öyrənmək, bu mənbələri elm sahələrinə və tarixi-xronoloji ardıcıllığa görə təsnif etmək, mənbələr üzrə tədqiqatların metodikasını işləyib hazırlamaqdır.

Digər tərəfdən, mənbəşünaslıq elmi mətnşünaslıq işi ilə də sıx əlaqəlidir. Belə ki, ədəbiyyatşünaslığın köməkçi qolu kimi əlyazma nüsxəsinin mətnini düzgün oxumaq və əsərin düzgün mətnini bərpa etmək məqsədilə aparılan mətnşünaslıq yazılı abidələrdəki sözü, sözlərin inkişaf tarixini tədqiq edir, yazılı mətnin qrammatik quruluşunu, dil-üslub xüsusiyyətlərini öyrənir ki, bu da linqvistik mənbəşünaslıq fənnini yaradır.

Türk xalqları təxminən min illik bir dövr ərzində ərəb, fars və türk dillərində yazıb-yaratdıqlarına və müxtəlif yazı qrafikalarından istifadə etdiklərinə görə ümumtürk sivilizasiyasının qədim və zəngin bir qolu olan Türkiyə mənbəşünaslığı da çoxpilləlidir, başqa sözlə, türk mənbəşünaslığı ərəbdilli, farsdilli və türkdilli yazılı mənbələri əhatə edir.

Qədim Şərq dillərində yazılıb, günümüzə gəlib çatmış dini və dünyəvi məzmunlu tərcümə-təbdil əsərləri də ümumtürk poeziyasının, nəsr təhkiyyəsinin, bütövlükdə türk dili və ədəbiyyatının öyrənilməsində əvəzsiz mənbələrdir.

XVIII əsrin ortalarına qədər osmanlı türk yazılı abidələri, əsasən, əlyazma əsərlər şəklində mövcud olmuşdur. 1729-cu ildə İstanbulda ilk dövlət mətbəəsinin qurulması ilə kütləvi çap işi gerçəkləşmiş, mətbu mənbələr də yaranmağa başlamışdır.

Əlbəttə, yazılı abidələr müxtəlif elm sahələri üçün mənbəşünaslıq bazasını təşkil edir. Bu proqram magistr tələbələri türk ədəbiyyatının ən mühüm mənbələri, türk ədəbiyyatı qaynaqları kimi maraq doğuran Qədim və Orta əsrlər ümumtürk yazılı abidələri ilə tanış etmək, VII–XVIII əsrlərin yazılı mənbələrinin dolğunluq və müxtəlifliyini göstərmək, həmçinin bu mənbələrin tərcümə və nəşri ilə məlumatlandırmaq məqsədini daşıyır.

Proqramın həcmi 32 saatdır, o cümlədən 24 saat mühazirə, 8 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.Mənbəşünaslıq yazılı mənbələrin tədqiqini həyata keçirən, onların tarixini öyrənən, təsnifatını aparan filoloji elm kimi. Mənbəşünaslıq və onun nəzəri əsasları. Mənbəşünaslığın əsas məqsəd və vəzifələri. Azərbaycan türkologiyasında mənbəşünaslığın təşəkkülü və inkişafı. Türkiyə ədəbiyyatşünas - mənbəşünasları Mehmet Fuat Köprülü, Agah Sirri Levend, Əbdülbaqi Gölpınarlı, Rəşid Rəhməti Arat, Vəsfi Mahir Qocatürk, Bəsim Atalay, Əhməd Həmdi Tanpınar, Əbdülqadir Qaraxan, Mehmet Qaplan, İskender Pala, Osman Fikri Sərtqaya, Fahir İz, Faruk Sümer, Faiq Rəşid Unat b. haqqında ümumi məlumat.

2.Mənbəşünaslıq və Qədim türk əlyazma kitabları. Şərq əlyazma kataloqlarına əsasən dünyanın böyük kitabxana, elm mərkəzi, əlyazma xəzinələri və muzeylərində mühafizə olunan türk əlyazmaları (AMEA Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, İstanbul Topqapı Sarayı kitabxanası, Berlin Alman Elmlər Akademiyası, Sankt Peterburq Asiya Muzeyi və s.) haqqında ümumi bilgi.

3.Türk yazılı mənbələrinin qələmə alındıqları əlifbalar haqqında ümumi məlumat. Runik (Göytürk) əlifbası. Uyğur əlifbası. Ərəb əlifbası qrafikalı osmanlı əlifbası. Latın qrafikası əsaslı türk əlifbası.

4.İslamaqədərki türk yazılı abidələri ümumtürk ədəbi fondunun ən qiymətli mənbələri kimi. Qədim türk (run) əlifbası ilə yazılmış kitabələr. Göytürk və ya Orxon-Yenisey abidələri. Ongin abidəsi (VII əsrin 80-ci illərinin sonu – 90-cı illərin əvvəli); Tonyukuk abidəsi (VIII əsrin ilk onilliyinin sonu ikinci onilliyin əvvəlləri); Kül tiqin abidəsi (732-ci il); Bilgə xaqan abidəsi (734-cü il).

5.Maniçi və Buddist dini-mistik mənbələr. Qədim Şərq (İran, sanskrit, Çin, Tibet) dillərindən tərcümə-təbdil edilmiş əsərlər. VIII əsrə aid "Xuastuanift" (Maniçilərin tövbə duası) əsəri. X əsrdə Çin dilindən tərcümə-təbdil edilən "Altun yaruk" (Qızıl işıq) əsəri.

6.Erkən Orta əsrlərə aid ümumtürk ədəbi mənbələri. Yusuf Xas Xacib (Yusuf Balasaqunlu) və onun "Kutadqu bilik" epik-didaktik poeması. Mahmud Kaşqarlı və onun ərəb dilində tərtib etdiyi "Divani-luğat-it türk" ensilkopedik lüğəti. Əhməd Yəsəvi və onun "Divani-hikmət" əsəri. Ədib Əhməd Yüknəki və onun "Atabət-ül həqayiq" əsəri.

7.Vaqeənamələr. Onların sinkretizmi və ədəbi-bədii dəyərləri. Dərviş Əhməd Aşıqinin "Aşiqpaşazadə tarixi". Mustafa Naimanın "Tarix"i. İbrahim Peçevinin "Tarix"i. Anonim "Tevarixi-Ali-Osman"lar.

8.Səyahətnamələr. Onların sinkretizmi və ədəbi-bədii dəyərləri. Seydi Əli Rəisin "Mirat-ül memalik" ("Ölkələrin aynası") əsəri. Övliya Çələbinin on cildlik "Səyahətnamə"si.

9.Səfarətnamələr. XVII əsrin sonu –XVIII əsrlərdə yazılmış səfarətnamələr. İyirmisəkkiz Mehmet Çələbinin "Fransa səfarətnaməsi" (XVIII əsr). Əhməd Resminin "Vyana səfarətnaməsi". Şəhdi Osmanın "Rusya səfarətnaməsi".

10.Risalələr mənbəşünaslıq kontekstində. Risalələrin bədii publisistliyi və sənədli-bədii mənbələr olaraq dəyərləri. Kastamonulu Lətifinin "Risaleyi-evsafı-İstanbul" əsəri. Koçi Bəyin məktub-risalələri. Katib Çələbinin elmi-publisistik risalələri: "Fəzləkə", "Cihannüma", "Düsturul-əməl" və s.; Resmi Əhməd Əfəndinin "Xülasatül-etibar" əsəri.

11.Təzkirələr və münşeat məcmuələri türk ədəbiyyatının mühüm mənbələri kimi. Təzkirənin növləri: Təzkirət əş-şuara, Təzkirət əl-övliya və s. Təzkirənin sinkretizmi: ədəbi və aqioqrafik komponentlərin mövcudluğu. Elmə məlum ilk Osmanlı təzkirəsi: Ədirnəli Səhi Bəyin "Həşt Behişt" əsəri. Kastamonulu Lətifinin, Aşiq Çələbinin, Qınalızadə Həsən Çələbinin, Bağdadlı Əhdinin təzkirələri. Feridun Bəyin "Münşeat üs-selatin" əsəri, Tokatlı Əbubəkr Kaninin məktubları.

12.Türkyədə ilk rəsmi dövlət mətbəəsinin qurulması və mətbu üsulla türk mənbələrinin kütləvi şəkildə çapı (1729-cu il).

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Mənbəşünaslıq yazılı mənbələrin tədqiqini həyata keçirən filoloji elm kimi	2	2	
2	Mənbəşünaslıq və Qədim türk əlyazma kitabları	4	2	2
3	Türk yazılı mənbələrinin qələmə alındıqları əlifbalar	2	2	
4	İslamaqədərki türk yazılı abidələri ümumtürk ədəbi fondunun mənbələri kimi	4	2	2
5	Maniçi və Buddist dini-mistik mənbələr	2	2	
6	Erkən Orta əsrlərə aid ümumtürk ədəbi mənbələri	4	2	2
7	Vaqeənamələr mənbəşünaslıq kontekstində	2	2	
8	Səyahətnamələr mənbəşünaslıq kontekstində	2	2	
9	Səfarətnamələr mənbəşünaslıq kontekstində	2	2	
10	Risalələr mənbəşünaslıq kontekstində	2	2	
11	Təzkirələr mənbəşünaslıq kontekstində	4	2	2
12	Mətbu üsulla türk mənbələrinin kütləvi çapı	2	2	
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1.Adilov M. Azərbaycan paleoqrafiyası və tarixi orfoqrafiya məsələləri. Bakı, Nurlan, 2002.
2.Aşıkpaşaoğlu Tarihi. İstanbul, 100 Temel Eser Yayınları, 1970.
3.Aytən Aydınqızı. Ümumtürk mənbəşünaslığı. Bakı, BU nəşriyyatı, 1999.
4.Candan Ergun. Türklerin Kültür Kökenleri, İstanbul, Sınırötesi Yn., 2002.
5.Cəfərov Nizami. Qədim türk ədəbiyyatı. Bakı, AzAtaM, Nurlan, 2004.
6.Дмитриева Л.В. Описание тюркских рукописей Института востоковедения. М., Наука, 1980.
7.Əlyazmalar xəzinəsində. Bakı, I-VIII c. 1961-1987.
8.Gökyay Orhan Şaik. Türkçede Gezi Kitapları // “Türk Dili” dergisi, Ankara, 1973, № 258.
9.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986.
10.Köprülü Mehmet F. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara, 1991.
11.Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература XУ - X1X

вв. Избранные соч.: В 4-х т. Т.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957.
12.Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: TTK, 1973.
13.Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII - начала XIX в., М., 1984.
14.Маштакова Е.И. Сефаретнаме как жанровая форма турецкой литературы XVIII века // Тюркологический сборник 1973. М. Наука, 1975.
15.Musayeva Azadə. "Mətnşünaslığın nəzəri əsasları" xüsusi kurs proqramı. Bakı, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, 2003.
16.Musayeva A.Ş. Mətnşünaslığın nəzəri və təcrübi əsasları. Bakı, Elm, 2007.
17.Rəsulov Əsgər. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı Elm, Nurlan NPM, 2004.
18.Timurtaş Faruk K. Tarih İçinde Türk Edebiyatı.İstanbul, 1990.
19.Topkapı sarayı kütüphanesi Türkçe yazmalar kataloğu. İstanbul, 1961.
20.Türkiye yazmaları toplu kataloğu. I c.Ankara, TTK Basımevi, 1981.

MƏTNŞÜNASLIQ

Mətnşünaslıq filologiyanın müstəqil elm sahələrindən biridir. Bu elmin vətəni Şərqdir. Belə ki, Şərqdə mətnşünaslıq Avropadan xeyli qabaqlar yaranmış və ilk elmi-tənqidi mətnlər hazırlanması işi də məhz müsəlmanlar (ərəblər, farslar, türklər) tərəfindən həyata keçirilmiş, bu sahədə külli miqdarda tədqiqatlar aparılmış və elmi biliklər sistemi formalaşmışdır.

Türk xalqları islamı qəbul etdikdən sonra, təxminən min illik bir dövr ərzində ərəb, fars və türk dillərində yazıb-yaratmışlar, buna görə də türk xalqlarının milli paleoqrafiya elmi və təbii ki, mətnşünaslığı çoxpilləlidir. Belə ki, milli baxımdan, yəni milli mənsubiyyətinə görə türk paleoqrafiyası dil (və yazı sistemi - qrafikası) planında ərəb, fars və türk paleoqrafiyası anlayışlarını, mətnşünaslıq baxımından ərəbdilli türk, farsdilli türk və türkdilli əlyazma əsərlərini əhatə edir. Bu paleoqrafiya həmçinin ümumislam paleoqrafiyasının tərkib hissəsini təşkil edir.

Hal-hazırda yalnız Türkiyədə mühafizə edilən əlyazma əsər sayı təxminən 300 000 cilddir. Bu əsərlər Kitabxanalar və Yayınlar Genel Müdürlüyü tabeçiliyindəki 35 kitabxanada mühafizə edilir ki, bunların 13-ü əlyazma əsərlər kitabxanasıdır.

Müasir dövrdə mətnşünaslıq abidələrin nəşrində tətbiq edilən filoloji üsullar sistemidir, tətbiqi filologiyadır. Onun əsas məqsəd və vəzifəsi ilkin mənbələr əsasında yoxlanılmış və hər cür təhrif və nöqsanlardan təmizlənmiş müəllif mətninin nəşrə hazırlanmasıdır.

Digər tərəfdən, mətnşünaslıq işi həm də ədəbiyyatşünaslığın köməkçi qolu kimi əlyazma nüsxəsinin mətnini düzgün oxumaq və əsərin düzgün mətnini bərpa etmək məqsədilə aparılır.

Nəhayət, mətnşünaslıq yazılı abidələrdəki sözü, sözlərin inkişaf tarixini tədqiq edir, yazılı mətnin qrammatik quruluşunu, dil-üslub xüsusiyyətlərini öyrənir

ki, bu da mətnşünaslığı həm də dilçilik elminin ayrıca bir qoluna çevirir və linqvistik mənbəşünaslıq fənnini yaradır.

Filoloqların, o cümlədən türkoloq-şərqşünasların mətnşünaslığı bir elm kimi öyrənmələri müasir dövrün tələbi, çağdaş zamanın doğurduğu zərurətdir.

Bu proqram mətnşünaslığın bir elm kimi öyrənilməsi, əlyazma kitabları ilə arxiv materiallarından istifadə üsulları, mətn, əsər, nüsxə, surət, əlyazma və s. fərqini, əlavə və ixtisarları müəyyənləşdirmə, mətnlərin təsnifatı yolları, elmi-tənqidi mətnlərin tərtibi kimi məsələlərin tədrisi məqsədilə tərtib edilmişdir.

Proqramın həcmi 32 saatdır, o cümlədən 22 saat mühazirə və 10 saat seminar məşğələləri nəzərdə tutulmuşdur.

1.Mətnşünaslıq mətnlərin tədqiqi və nəşrini həyata keçirən, əsər mətninin tarixini öyrənən filoloji elm kimi. Mətnşünaslıq və onun nəzəri əsasları haqqında ümumi məlumat. Mətnşünaslığın əsas məqsəd və vəzifələri.

2.Azərbaycanda mətnşünaslığın təşəkkülü və inkişafı. Azərbaycan MEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu və Azərbaycan mətnşünasları, o cümlədən Osmanlı türk əlyazma mətnşünasları Salman Mümtaz, Məmmədağa Sultanov, Əziz Mirəhmədov, Cahangir Qəhrəmanov, Əzizağa Məmmədov, Həmid Araslı, Tahir Məhərrəmov, Şamil Cəmşidov, Azadə Musayeva, Cənnət Nağıyeva, Məmməd Adilov, Möhsün Nağısoylu, Kamandar Şərifov, Mehri Məmmədova, Paşa Kərimov və başqalarının elmi fəaliyyəti haqqında ümumi bilgi.

3.Türkiyə ədəbiyyatşünas və dilçi mətnşünasları: Mehmet Fuat Köprülü, Agah Sirri Levend, Əbdülbaqi Gölpınarlı, Rəşid Rəhməti Arat, Vəsfi Mahir Qocatürk, Bəsim Atalay, Əhməd Həmdi Tanpınar, Əbdülqadir Qaraxan, Mehmet Qaplan, İskender Pala, Osman Fikri Sertkaya, Fahir İz, Faruk Sümer, və b. haqqında ümumi məlumat.

4.Əlyazma anlayışı. Xəttatlıq və həkkaklıq sənətinin oxşar və fərqli cəhətləri. Kitab mədəniyyəti. Paleoqrafiya və onun köməkçi sahələri: arxeologiya, kodikologiya, arxivşünaslıq, diplomatika, epiqrafika, numizmatika, sfragistika.

5.Əlyazma kitabı və onun növləri. Kitabın formal əlamətləri. Kitabın içi. Kitabın formal növləri. Kitabın quruluşu: titul səhifəsi, frontispis (sərtac), ünvan,

bəsmələ, müəllif başlanğıcı, əsərin əsas mətni, müəllif kolofonu, katib kolofonu. Yazı materialı. Filiqranlar. Kitabın bədii tərtibatı: ornamentalist və təzyinat işi, rəssam və miniatür çəkimi, müsəhhih və səhifələmə işi, cildləmə (yaxud yenidən cildləmə) işi. Qədim türk əlyazma kitablarının növləri (A.fon Qaben təsnifatı): Avropa tipli əlyazma kitabları, poti yarpaqlarından düzəldilmiş kiçik və böyük ölçülü kitablar, lüləşəkilli bürmələnmiş kitablar, vərəqlər qatlanıb üst-üstə qalaqlanmış kitablar.

6.Müəllif anlayışı. Atribusiya və ateteza problemi. Katiblər. Xəttatlar. Nəssaxlar. Xətt və növləri. Xətti-bədii. Xətti-təhriri. Kufi xətti və onun növləri. Nəsx xətti. Nəstəliq xətti. Şikəstə xətti. Süls xətti. Reyhani xətti. Təliq xətti. Divani xətti Osmanlı türklərinin əsas rəsmi xətti kimi.

7.Əlyazmalarda orfoqrafiya və orfoepiya problemləri. Fonetik problemlər: sait problemi, samit poblemi, ahəng qanunu problemi. Leksik problemlər: onomastika problemləri, alınma sözlər problemi. Sintaktik problemlər: izafət problemi. Durğu işarələri və imla problemi.

8.Mətnin əsas anlayışları. Mətnin tarixinin müəyyənləşdirilməsi. Mətnlərin təsnifatı. Nüsxə fərqlərinin və müxtəlif oxuların təhlili. Nüsxənin qədimliyi və mətnin qədimliyi: əlyazma, nüsxə, avtoqraf, surət. Mətbəə, yaxud daş-basma (pitoqrafiya) çapı. Abidə mətninin dəyişiklikləri və dəyişiklik səbəbləri. Əlavə və ixtisarların müəyyənləşdirilməsi. Mətnin növləri, variant, arxetip, protoqraf və s.

9.Mətnin oxunması, nüsxə fərqlərinin öyrənilməsi, yanlışların korrektəsi. Mətnin nəşrə hazırlanması. Mətnlərin nəşri texnikası və nəşrlərin tipləri: elmi-tənqidi nəşrlər, faksimile nəşrlər, diplomatik nəşrlər. Nəşrlərin fərqli təsnifatı: qədim abidələr, orta əsrlər, əlyazmalar əsasında, yeni dövr və s. Əlyazma nüsxəsinin seçilməsi, əsas nüsxənin müəyyən edilməsi.

10.Şərq əlyazma kataloqlarına əsasən dünyanın böyük kitabxana, elm mərkəzi, əlyazma xəzinələri və muzeylərində mühafizə olunan türk əlyazmaları, o cümlədən Türk xalqlarının islamaqədərki yazılı abidələrinin Berlindəki Alman Elmlər Akademiyası, Sankt-Peterburqdakı Asiya Muzeyi, Ser Aurel Steynin Londonun Britaniya Muzeyindəki zəngin kolleksiyaları haqqında ümumi bilgi.

Azərbaycan MEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmaları İnstitutu fondunda mühafizə edilən Osmanlı türk əlyazmaları haqqında məlumat.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Mətnşünaslıq mətnlərin tədqiqi və nəşrini həyata keçirən, mətn tarixini öyrənən filoloji elm kimi	2	2	
2	Azərbaycanda mətnşünaslığın təşəkkülü və inkişafı	2	2	
3	Türk ədəbiyyatşünas-mətnşünasları	4	2	
4	Əlyazma anlayışı	6	4	2
5	Əlyazma kitabı və onun növləri	4	4	
6	Müəllif anlayışı	2	2	
7	Əlyazmalarda orfoqrafiya və orfoepiya problemləri	4	2	2
8	Mətnin əsas anlayışları	2	2	
9	Mətnlərin nəşri texnikası və nəşrlərin tipləri	4	2	2
10	Şərq əlyazma kataloqlarına əsasən türk əlyazmaları	2		2
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1.Musayeva Azadə. “Mətnşünaslığın nəzəri əsasları” xüsusi kurs proqramı. Bakı, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, 2003.
2.Musayeva A.Ş. Mətnşünaslığın nəzəri və təcrübi əsasları. Bakı, Elm, 2007.
3.Adilov M. Azərbaycan paleoqrafiyası və tarixi orfoqrafiya məsələləri. Bakı, Nurlan, 2002.
4.Kamandar Şərifli. Mətnşünaslığın əsasları. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, Nurlan, 2003.
5.Darabadi Q.A. Kalliqrafiya, Bakı, ADU nəşri, 1953.
6.Əzizov M. Ərəb qrafikasında xətt növləri. İslam dünyası, No: 20-25
7.Əlyazmalar xəzinəsində. Bakı, I-VIII c. 1961-1987.
8.Topkapı sarayı kütüphanesi Türkçe yazmalar kataloğu. İstanbul, 1961.
9.Türkiye yazmaları toplu kataloğu. I c.Ankara, TTK Basımevi, 1981.
10.Baltacı C. İslam paleografiyası. İstanbul, 1989.
11.Derman M.U. Türk hat sanatının şah eserleri. İstan. Kültür Bk.Yn.,1981
12.Лихачев Д.С. Текстология. Л., 1983.
13.Дмитриева Л.В. Описание тюркских рукописей Института востоковедения. М.,Наука, 1980.
14.Дмитриева Л.В. Турецкая арабописьменная рукописная книга. –

Рукописная книга в культуре народов Востока. Книга первая. М., 1987.

XÜSUSİ KURS: TÜRK SƏNƏDLİ – BƏDİİ NƏSRİ

Sənədli-bədii nəsr Türkiyə ədəbiyyatı tarixində və müasir ədəbi prosesdə qabaqcıl mövqe tutur. Bədii-publisistik ədəbiyyatı tarixi aspektdə və müasir təcrübədə öyrənməklə belə bir qənaətə gəlmək mümkündür ki, sənədli-bədii janrlar türk nəsrinin bütün inkişaf mərhələlərində yeni həyati materialın, fakt və hadisələrin dərk edilməsi, Türkiyə üçün aktual və zəruri sayılan siyasi, iqtisadi və sosial problemlərin əks etdirilməsi və bunların ətrafında fəal ictimai rəy yaradılması, xalqın maarifləndirilməsi işində ədəbiyyatın ən çevik və təsirli janrları olmuşdur. Yazıçılar bədii cəhətdən mənalandırılmasına xüsusi vaxt tələb olunan mövzuları çox zaman operativlik imkanına və fəal təsir gücünə malik bədii-publisistik janrlarda ifadə etməyə üstünlük vermişlər.

Bədii-publisistik janrların tədqiqi bütövlükdə türk nəsrinin inkişaf qanunauyğunluqlarının öyrənilməsində xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, bu sahədə aparılan araşdırmalar böyük elmi-nəzəri və praktik əhəmiyyət kəsb edərək, bir tərəfdən ədəbi prosesin dinamikasını, bu və ya digər inkişaf mərhələsində ədəbiyyatın ideya-estetik prinsiplərinin təkamülünü müəyyənləşdirməyə, digər tərəfdən ayrı-ayrı janrların, həm də bütövlükdə ədəbiyyatın tematikasının və bədii imkanlarının köklərini və onları zənginləşdirən başlıca ədəbi-ictimai amilləri ortaya çıxarmağa kömək edir.

Bu proqram magistraturada təhsil alan tələbələri Türkiyə ədəbiyyatının və bütövlükdə təhkiyə mədəniyyətinin əsas qaynaqlarından birini təşkil edən sənədli-bədii nəsr və onun ilkin janr və formaları, müasir bədii publisistika ilə əlaqələri haqqında geniş məlumatlandırmaq, bu sahədə fəaliyyət göstərən tanınmış türk yazıçı və publisistlərinin sənədli nəsr yaradıcılığına dair dərin bilik vermək məqsədilə tərtib olunmuşdur.

Proqramın həcmi 32 saatdır, o cümlədən 24 saat mühazirə, 8 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.Sənədli nəsr bədii ədəbiyyatla publisistikanın, elmlə sənətin hüdudunda yaranan və təbiətində sosioloji, publisistik və bədiilik kimi üç əsas metodoloji yaradıcılıq keyfiyyətini qovuşduran incəsənət forması kimi.

1.1..Sənədli nəsrin sənətkarlıq xüsusiyyətləri. Sənədli nəsrin publisistliyi. Bədii publisistikanın digər spesifik məziyyətləri – sənədlilik, özünəməxsus yolla tipik-ləşdirmə, süjet və kompozisiya, dil və üslub xüsusiyyətləri.

2.Türk ədəbiyyatı tarixləri və sənədli nəsr.

2.1Türk ədəbiyyatı nəzəriyyələri və sənədli nəsr.

2.2.”Kompozisyon” kitabları və sənədli nəsr.

3.**S**ənədli nəsrin təşəkkülü və təkamülünün tarixi-xronoloji hüdudları:

3.1.Birinci dövr: XV əsr (türkologiyaya məlum ilk yazılı Türkiyə sənədli-bədii nəsr əsərlərinin meydana gəldiyi yüzildən) – XIX əsrin 30-cu illərinə (Türkiyədə dövri mətbuatın ortaya çıxışına) qədər;

3.2.İkinci dövr: XIX əsrin 30-cu illərindən – XX əsrin I rübünün sonlarına (Türkiyə Respublikası qurulana) qədər;

3.3.Üçüncü dövr: Cümhuriyyət dövrü (1923-cü ildən bu günə qədər).

4.Klassik türk ədəbiyyatında sənədli nəsr tipləri:

4.1.Tarix nəsri – vaqiənamə. Dərviş Əhməd Aşıqinin (1393-1481) “Təvarixi-Ali-Osman” əsəri. Mustafa Naimanın (1652-1715) “Tarix”i.

4.2.Coğrafiya nəsri – səyahətnamə. Seydi Əli Rəis (1498-1563) türk səyahət ədəbiyyatının elmə məlum ilk tanınmış nümayəndəsi kimi. Onun “Mirat-ül memalik” (“Ölkələrin aynası”) əsəri. XVII əsrin görkəmli səyyahı Övliya Çələbinin oncildlik “Səyahətnamə”si kamil sənədli nəsr nümunəsi kimi.

4.3.İşgüzar nəsr – səfarətnamə. F.R.Unatın “Osmanlı səfirləri və səfarətnamə-ləri” adlı tədqiqatı. İyirmisəkkiz Mehmet Çələbinin (XVIII əsr) “Paris səfarətna-məsi”.

4.4.Publisistik nəsr – risalə. Kastamonulu Lətifinin (1491-1582) “Risale-i evsafı – İstanbul” əsəri, Koçi Bəyin (XVII əsr) “Risalə”ləri, Katib Çələbinin (1608-1656) “Fəzləkə”si.

4.5.Bioqrafik nəsr – təzkirə. Elmə məlum ilk osmanlı türk təzkirəsi - Səhi Bəyin Qanuni Sultan Süleymana təqdim etdiyi "Həşt behişt" əsəri (1538). Kastamonulu Lətifinin şairlər təzkirəsi (1546). Aşiq Çələbinin Sultan II Səlimə təqdim etdiyi dörd yüz şairin tərcümeyi-halının toplandığı "Məşairüş-şüəra" təzkirəsi (1566). Qınalızadə Həsən Çələbinin "Təzkirətüş-şüəra"sı (1586).

4.6.Epistolyar nəsr – məktub. XVI əsrdə yaşamış Feridun Beyin rəsmi yazıları və məktublarından toplanmış "Münşeat-üs selatin"i. Tokatlı Əbubəkr Kaninin (1712-1792) məktubları və bir pişiyin dilindən yazılmış, bir müddət Osmanlı sədrəzəmi olmuş Yeğen Mehmet Paşanın tənqid edildiyi "Hirrənamə" satirik məktubu.

5.Sənədli nəsrin inkişafında yeni mərhələ. Dövri mətbuatın ortaya çıxması. 1831-ci ildə türk dilində ilk qəzetin – "Təqvimi-vəqayi"nin nəşri. "Cəridei-havadis", "Tərcümani-əhval" və "Təsviri-əfkar" qəzetlərinin, "Bəsirət", "Tərcümani-həqiqət" və s. kimi jurnalların Türkiyədə ictimai şüurun oyanmasında, "əfkarı-umumiyə" yaradılmasında, publisistikanın və ümumiyyətlə, ədəbiyyatın inkişafında rolu.

6.Tənzimat dövrü sənədli nəsri və maarifçilik. Ziya Paşanın (1825-1880) "Röya" bədii-publisistik əsəri. Müəllim Nacinin (1850-1893) "Ömərin uşaqlığı" adlı memuarları. Yeni türk nəsr dilinin və publisistik üslubunun formalaşması və inkişafında İbrahim Şinasi (1826-1871) və Namiq Kamalın (1840-1888) rolu və xidməti. N.Kamalın məktub formasına mətbuat janrı kimliyi qazandırması. Ədibin "Ramazan məktubları", "Londona səyahət", "Paris və türklər", "Sofyada keçən günlər", "Maqosa" kimi məktub formalı xatirə və səyahət oçerkləri. N.Kamalın ədəbi yaradıcılığında tarix və bioqrafiya janrı. Ədibin "Fateh Sultan Mehmet" bioqrafiyası. Yazıçı-publisist Əhməd Midhədin (1844-1911) sənədli nəsr yaradıcılığı. Əbdülhəq Hamidin (1852-1937) xatirələri və məktubları.

7."Ədəbiyyati-cədidə"də sənədli nəsr. "Sərvəti-fünun" ədəbi jurnalının (1895-1901) fəaliyyəti və bu jurnalda bəzi sənədli nəsr formalarının ilk dəfə işıq üzü görməsi. "Sərvəti-fünun" ədiblərindən Cənap Şahabəttinin (1870-1934) sənədli

nəsri. Ədibin “Həcc yolunda”, “Avropa məktubları” kitablarında topladığı səyahət oçerkləri.

8.İlk peşəkar türk publisist-fıkraçısı Əhməd Rasimin (1864-1932) sənədli nəsr yaradıcılığı. Ədibin “Şəhər məktubları”, “Məqalət və müsahabat”, “Tarix və mühərrir”, “Rumınya məktubları” , “Əşkali-zaman”, “Ciddü-mizah”, “Mətbuat xa-tirələri: mühərrir, şair, ədib”, “Gülüb ağladıqlarım”, “Mühərrir bu ya”, “Falaqqa” kitabları.

9.Xitabət sənəti və bədii nitq janrı. İlk peşəkar xatiblərdən Ömər Nacinin (1878-1916) bədii nitq yaradıcılığı. Həmdullah Sübhinin (1885-1966) bədii nitq yaradıcılığı.

10.Sənədli nəsrdə Türkiyə Milli-istiqlal mücadiləsi. Xalidə Ədibin (1882-1964) “Dağa çıxan qurd”, “İzmirdən Bursaya” , “Türkün atəşlə imtahanı”, “Mor salxımlı ev” əsərləri. Yaqub Qədrinin (1889-1974) “Milli-mücadilə xatirələri”, “Qadınlıq və qadınlarımız”, “Rəhmət”, “Ergenekon”, “Oxun ucundan”, “Vətən yolunda” , “Siyasətdə 45 il”, “Gənclik və ədəbiyyat xatirələri”, “Zorən diplomat” və s. sənədli nəsr kitabları. Y.Qədri türk sənədli ədəbiyyatında bioqrafiya janrının kamil sənətkarlarından biri kimi. Ədibin “Əhməd Haşim” və “Atatürk” bioqrafik əsərləri.

10.1.Yazıçı-jurnalist Rövşən Əşrəfin (1892-1959) bədii publisistika yaradıcılığı. R.Əşrəf türk sənədli nəsrində reportaj (mülakat) janrının yaradıcısı kimi. Ədibin “Köhnələr”, “Ziyarətlər”, “Ədəbi ziyarətlər və mülakatlar” kitabları. R.Əşrəfin bədii publisistikasında Mustafa Kamal. R.Əşrəfin İstanbul haqqında bədii-publisistik kitabları: “İki səltənət arasında”, “Keçmiş günlər”, “Ayrılıqlar”, “Boğaziçi – yaxın-dan”, “Boğaziçi – uzaqdan”.

11.Cümhuriyyət dövründə sənədli nəsr. Sənədli nəsrin özünüifadə mərhələsi (30-40-cı illər). Bu dövrün sənədli nəsrini təmsil edən ədiblər: Əhməd Haşim (1885-1933), Nazim Hikmət (1902-1963), Sədri Ertəm (1900-1943), Suad Dərviş (1905-1972), Naci Sadullah (1910-1975), Rəşad Nuri (1889-1956), Səid Faiq (1906-1954).

11.2.Sənədli nəsrin özünütəsdiq mərhələsi (50-60-ci illər). Sənədli ədəbiyyatın özünütəsdiqi və vətəndaşlıq hüququ qazanmasında Mahmud Makal (1933), Yaşar Kamal (1922), Orxan Kamal (1914-1970), Fikrət Otyam (1926), Nəcmi Onur (1925), Yılmaz Çətinər (1927-2006), Çətin Altan (1927), Dursun Akçam (1930-2003), Haldun Tanər (1915-1986) kimi realist yazıçı və publisitlərin rolu.

11.3.Sənədli nəsrin dinamik inkişaf mərhələsi (70-80-ci illər). Bəkir Yıldızın (1933-1998) sənədli nəsr yaradıcılığı. Ədibin "Türklər Almaniyada", "Harran", "Alman çörəyi" və "İnsan cecəsi. Cənub-Şərq zindanı" bədii-publisistik əsərləri. 2006-cı il ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı lauretı Orxan Pamukun (1952) müxtəlif janrlı - səyahət və portret oçerki, repotaj, memuar, esse və s. bədii-publisistik yazılarının toplandığı "Digər rənglər", "İstanbul- xatirələr və şəhər" kitabları.

12.Türk sənədli nəsrində satirik-publisistik üslublu maarifçi konsepsiya. Əziz Nesinin (1915-1995) ədəbi yaradıcılığı və publisistik fəaliyyəti. "Topunuzun kökünə kibrit suyu", "Sonuncu qonağıma" adını daşıyan açıq məktubları. Ə.Nesinin ilk kitabının çapdan çıxdığı 1945-ci ildən - 1995-ci ildə vəfatına qədər keçən 50 illik dövrdə nəşr olunmuş 100-dən artıq kitabı içərisində yer alan: "Belə gəlmiş, belə getməz" ikicildliyi, "Mənim dəlilərim", "Bir sürgünün xatirələri", "Salxım-salxım asılacaq adamlar", "Mən də uşaq idim", "Polisdə" kimi memuar kitabları; "Heyvan deyib də keçmə", "Nitq maşını", "İnsanlar danışa-danışa", "Bir tutam aydınlıq", "Az getdik, uz getdik" və s. publisistik aktuallığa köklənmiş fıkra, məktub, nağıl, müsahibə, esse və reportaj kitabları; "Dünya qazan, mən çömçə", "İraq və Misir" səyahət oçerkləri; "Həzrəti danqalaq" və "Əziznamə" həcvləri.

13.Türk bədii publisistikasında Azərbaycan mövzusu. Azərbaycan mühacir ədəbiyyatının publisistik fəaliyyəti və türkçülük məfkurəsi: Əlibəy Hüseynzadə, Əhməd Ağaoğlu, M.Ə.Rəsulzadə, M.B.Məmmədzadə və b. Ölkəmizə gəlmiş türk ədib və jurnalistlərindən M.C.Anday, A.Qədir, H.Tanər, F.Otyam, N.Üstün, O.Akbal, İ.Səlçuq, İ.Bozyel, Z.Makas və digərlərinin Azərbaycan haqqında bədii-publisistik kitabları.

14.Müasir türk ədəbiyyatı və publisistikasında sənədli nəsrin janr və formaları: oçerk, reportaj, fıkra-felyeton, memuar, gündəlik, məktub, bioqrafiya, bədii nitq, yol qeydləri, səfər təəssüratları, portret, müsahibə, avtobioqrafiya, açıq məktub.

Mövzu planı

№	Mövzular	Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirə	Seminar
1	Sənədli nəsrin sənətkarlıq xüsusiyyətləri	4	2	2
2	Türk ədəbiyyatı tarixləri və sənədli nəsr	2	2	
3	Sənədli nəsrin təşəkkülü və təkamülünün tarixi-xronoloji hüdudları	2	2	
4	Klassik türk ədəbiyyatında sənədli nəsr tipləri	2	2	
5	Sənədli nəsrin inkişafında yeni mərhələ	2	2	
6	”Tənzimat” dövrü sənədli nəsri və maarifçilik	2	2	
7	“Sərvəti-fünün” dövrü sənədli nəsri	2	2	
8	İlk peşəkar türk publisist-fıkraçısı Əhməd Rasim	2		2
9	Xitabət sənəti və bədii nitq janrı	2		2
10	Sənədli nəsrdə Türkiyə Milli-istiqlal mücadiləsi	2	2	
11	Cümhuriyyət dövründə sənədli nəsr	4	2	2
12	Türk sənədli nəsrində satirik-publisistik üslublu maarifçi konsepsiya	2	2	
13	Türk bədii publisistikasında Azərbaycan mövzusu	2	2	
14	Müasir türk ədəbiyyatında bədii-publisistik janrlar	2	2	
	Cəmi	32	24	8

Ədəbiyyat:

1.Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: “Elm”, Nurlan NPM, 2004
2.Banarlı Nihat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
3.Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
4.Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
5.Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978
6.Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973
7.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986.

8.Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İÜ yn., 1972
9.Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
10.Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
11.Tanpınar Ahmet Hamdi. I9. Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
12.Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература ХУ - Х1Х вв. Избранные соч.: В 4-х т. T.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957
13.Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
14.Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАКИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ

ПРОГРАММЫ

По подготовке магистров по дисциплинам: «История турецкой литературы», «Теория турецкой литературы», «История и методология турецкого литературоведения», «Современные проблемы турецкого литературоведения», «Источниковедение», «Текстология», «Спецкурс».

СПЕЦИАЛЬНОСТЬ:
HSM – 020003 «ТУРЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА»

Составитель:
Аскер Расулов
доктор филологических наук,
профессор БГУ

Научный редактор:
Руфат Рустамов
доктор филологических наук,
профессор

Рецензенты:
Айдын Абиев,
доктор филологических наук,
профессор
Шукюфа Кадымова
кандидат филологических наук

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Курс турецкой литературы для обучающихся в магистратуре факультета Востоковедения БГУ включает семь самостоятельных дисциплин:

История турецкой литературы – 176 часов

Теория турецкой литературы – 32 часа

История и методология турецкого литературоведения – 32 часа

Современные проблемы турецкого литературоведения – 32 часа

Источниковедение – 32 часа

Текстология – 32 часа

Спецкурс – 32 часа

Программы по данным дисциплинам, будучи взаимосвязаны между собой и охватывая проблемы истории и теории литературы, истории и современного состояния турецкого литературоведения и его составных частей предоставляют обучающимся в магистратуре возможность комплексного изучения турецкой литературы.

В качестве спецкурса избрана тема: «Турецкая документально-художественная проза». Данный выбор обусловлен огромной ролью документально-художественной литературы в становлении и развитии турецкой прозы и ее влиянием на формирование как прозаических жанров в литературе Турции – рассказа, повести и романа, так и публицистических жанров в турецкой журналистике – очерка, репортажа, фельетона и т.д.

Программа по каждой дисциплине состоит из небольшой пояснительной записки, в которой определяются ее цели и задачи, основного

содержания, тематического плана, списка научной литературы и учебных пособий.

Программы могут быть использованы также на соответствующих факультетах других вузов.

ИСТОРИЯ ТУРЕЦКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Программа курса по истории турецкой литературы для студентов-магистров составлена как продолжение соответствующей программы по истории турецкой литературы для студентов-бакалавров.

Во избежание повторов, темы и материалы, изученные студентами-бакалаврами, в настоящей программе представлены либо в виде обзора, либо в расширенном и углубленном аспекте, а теоретические и эстетические вопросы по истории турецкой литературы, а также жизнь и творчество турецких писателей и поэтов, которые не нашли отражения в предыдущей программе, освещены более обстоятельно.

Объем программы составляет 176 часов, включая 120 часов лекционных и 56 часов семинарских занятий.

1.Этапы исторического развития турецкой литературы.

2.Культура эпоса и турецкая литература доисламского периода;

3.Турецкая литература Древнего периода и ранних Средних веков (VIII-XII вв.);

4.Турецкая литература при Исламской цивилизации – Классическая турецкая литература (XIII – I половина XIX в.);

5.Турецкая литература при Западной цивилизации (II половина XIX в. – I четверти XX в.);

6.Турецкая литература Республиканского периода.

7.Устная турецкая литература и фольклор (Народная литература). Эпосы-дестаны Ergenekon, Bozkurt, Şu, Oğuz Kağan, Dede Korkut. Народно-

героические эпические сказания: Gazavatnameler, Battalname, Saltukname, Danişmendname, Oğuzname, Hamzanameler. Народные рассказы.

7.1.Устная турецкая литература и фольклорные жанры. Анонимные (без авторства) жанры: destan, mani, türkü, fıkra, atasözü, bilmece, ninni, alkış, kargış, tekerleme, efsane, masal. Агиографические-суфийские жанры: ilahi, nefes, kalenderi, nutuk, hikmet, devriye.

8.Формы и жанры ашукской литературы: koşma и ее формы (güzelleme, taşlama, koçaklama, semai, varsağı).

9.Зрелищно-сценические жанры турецкого устного творчества: karagöz, ortaoyunu, meddah.

10.Выдающиеся представители ашукской литературы: Öksüz Dede, Karacaoğlan, Aşık Ömer, Gevheri, İbrahim Dertli, Dadaloğlu, Bayburtlu Zihni, Aşık Emrah, Aşık Şenlik, Seyrani, Aşık Veysel.

11.Письменные тюркские памятники доисламского периода и ранних Средних веков.

11.1.Орхоно-Енисейские памятники (Kül tegin, Bilge xaqan, Tonyukuk).

11.2.Юсуф Баласагунлу и его дидактическая поэма "Kutadgu bilik" («Благодатное знание»).

11.3. Махмуд Кашгарлы и его энциклопедический словарь "Divani-luğat-it türk" («Словарь тюркских языков»).

11.4.Ахмед Есеви и его сборник стихов "Divani-hikmet" («Сборник назиданий»).

11.5.Эдип Ахмед Юкнеки его произведение "Atabet-ül hakayık" («Порог истины).

12. Классическая турецкая литература – литература Диван.

12.1.Правила составления сборника стихов ("Divan"): kasideler (tevhid, münacat, nat, medhiye, mersiye, fahriye), gazeller, bentli şiirler, kıtalar, rübailer, maddeyi-tarihler, beytler, mısralar.

13.Литературно-художественные жанры классического периода. Понятие о прозе: Простая проза, средняя проза, художественная проза. Прозаичес-

кие жанры и формы: эпистолярная проза (mektubat, münşeat), истории (tarih-vakayıname), тазкире (биографические сочинения), seyahatname (книга путешествий), sefaretname (посольская книга), ранние художественные сочинения. Поэтические жанры и формы: gazel, kaside, rübai, tuyuğ, mesnevi, terkibi-bend, terci-i bend, şarkı, mürebbe, muamma и др.

14. Турецкая литература XIII-XVI вв.

15.Турецкая народная суфийская литература (Tekke edebiyatı, Tasavvuf edebiyatı) и ее представители: Hacı Bayram Veli, Eşrefoğlu Rumi, Kaygusuz Abdal, Pir Sultan Abdal.

15.1.Жизнь и творчество Yunus Emre.

16.Письменная суфийская литература. Творчество Ahmed Fakih, Şeyyad Hamza и Aşık Paşa. Произведение Ашик Паши "Garipname".

16.1. Жизнь и творчество Mevlana Celaleddin Rumi. Его эпическая поэма "Mesnevi" и сборник стихов "Divani-kebir".

16.2. Жизнь и творчество Sultan Veled. Его произведение "Selçukname".

16.3.Жизнь и творчество Süleyman Çelebi. Его "Vesiletün-nicat" ("Mevlud") как первое произведение на эту тему – в честь дня рождения Пророка Мухаммеда.

17. Светская турецкая литература. Жизнь и творчество Hoca Dehhani.

17.1. Жизнь и творчество Yusuf Şeyhi Germiyani. Его сатирическая поэма "Hername" и поэма "Husrev ve Şirin".

17.2. Жизнь и творчество Taceddin İbrahim Ahmed. Его поэмы "İskender-name" и "Cemşid ve Hurşid".

17.3. Жизнь и творчество Fahri. Его поэма "Husrev ve Şirin".

17.4. Жизнь и творчество Mesud bin Ahmed. Его поэма "Süheyl ve Nevbahar". Первый перевод на турецкий язык "Bustan" персидского поэта С.Ширази.

17.5. Жизнь и творчество Meddah Yusuf. Его поэма "Verga ve Gülşah".

17.6. Жизнь и творчество мастера романических поэм XIV в. Sedreddin Mustafa Şeyhoğlu и его поэма "Hurşid ve Ferehşad".

17.7. Общие сведения о сборниках стихов турецких султанов Mehmet Fatih (”Avni”) и Bayezid (”Adli”). Сборники стихов Cem Sultan на турецком и персидском языках.

17.8. Жизнь и творчество Hamdullah Hamdi Çelebi – автора первого в турецкой литературе “Hamse” («Пятерицы») и его поэмы: ”Yusuf ve Züleyha”, ”Leyla ve Mecnun”, ”Kıyafetname”, ”Tuhfetül-üşşak”, “Mevlud”.

17.9. Жизнь и творчество Lamei. Его “Пятерица» и произведение “Bursa Şehrengizi”. Проза Ламеи.

17.10. Жизнь и творчество İsa Mesihi – первого в турецкой литературе автора поэтическй формы «шехренгиз».

17.11.Лирические стихи-газели İsa Necati.

17.12.«Султан поэтов» своего времени – поэт XV в. Ahmed Paşa – автор первых в турецкой письменной поэзии стихотворного жанра «şarkı».

17.13.Сатирическое творчество Zati.

17.14. Жизнь и творчество Mahmut Abdul Bakı. Его известное мерсие, написанное в 1566 г. в связи со смертью Султана Сулеймана Великолепного “Kanuni mersiyesi”.

17.15.Сатирическое произведение “Terkibi-bend” Ruhi Bağdadlı. Его “Divan”.

18.Первые турецкие поэтессы: Zeyнep Hatun, Mihri Hatun.

19.Турецкая литература XVII-XVIII вв.

19.1.Выдающийся мастер поэтического жанра газель Şeyhülislam Yahya Bey. Его “Divan”.

19.2. Жизнь и творчество Mehmet Nergisi. Его известная «Пятерица» в прозе.

19.3.Выдающийся представитель одических стихов (kaside) Ömer Nefi. Его сатирическое творчество и сборник сатирических произведений «Sihami-kaza» («Стрелы судьбы»).

19.4.Проза указанного периода. Проза Katib Çelebi. Литература путешествий Эвлии Челеби (“Seyahatname”). Посольская книга Yirmisekiz Mehmet Çelebi “Paris sefaretnamesi”.

19.5. Жизнь и творчество Yusuf Nabi. Его поэтические и прозаические произведения: “Kazaname”, “Tuhfetül-harameyn”, “Hayriye”, “Hayrabad” и “Divan”.

19.6. Жизнь и творчество Alaaddin Sabit. Его поэмы: ”Berbername”, ”Zafername”, ”Edhem ve Hüma”, ”Derename”.

19.7.Литература эпохи «тюльпанов». Жизнь и творчество Ahmed Nedim. Заимствованные им из турецкой устной литературы новые поэтические формы, в частности , «шаркы».

19.8.Mehmet Beliğ и его эпические поемы: ”Kefşgername”, ”Hammam-name”, ”Berbername”, ”Hayyatname”.

19.9.Знаменитая поэтесса литературы «Диван» Zübeyde Fitnat Hanım.

19.10.Жизнь и творчество последнего представителя классической литературы «Диван» Şeyh Galib. Его суфийско-дидактическая поэма “Hüsn ve Aşk”.

19.11.Открытие первой государственной типографии в стране и книгопечатание массовым тиражом (1729).

20. Турецкая литература XIX в.

20.1.Жизнь и творчество Keçeçizade İzzet Molla. Его произведение ”Mihnet Keşan”.

20.2. Жизнь и творчество Akif Paşa. Его поэзия и проза. Прозаичекое произведение Акиф Паши “Veraset mektupları”.

20.3.Первые реалистические рассказы и повести. Жизнь и творчество писателя Nabizade Nazım. Его произведения “Kara Bibik” и “Zehra”.

20.4.Первая турецкая писательница-романист Fatma Aliye Hanım и ее романы: “Muhadarat”, “Refet” и “Udi”.

20.5. Жизнь и творчество Teodor Kasap и его комедии: ”Pinti Hamid”, “Para mesleği”.

20.6.Автор одного из первых турецких реалистических романов Samipaşazade Sezai и его произведение ”Sergüzeşt” («Приключения»). С.Сезаи как мастер маленьких рассказов. Его книга рассказов “Küçük şeyler” («Мелочи жизни»).

20.7.Сатирические произведения Şair Eşref и его двухтомник “Deccal”.

20.8.Жизнь и творчество Recaizade Mahmud Ekrem. Его реалистический роман “Araba sevdası” («Страсть к фаэтону»). Поэтические произведения автора: “Zemzeme” (в 3-х томах), “Yadigarı-şebab”, “Vuslat yahut süreksiz sevinç”.

20.9.Первая антология-хрестоматия по турецкой литературе ”Nümuneyi-edebiyati-osmaniyye” и ее составитель Ebüzziya Tevfik Bey.

20.10.Один из первых ученых-языковедов Турции Şemseddin Sami и его энциклопедический словарь «Kamusi-türki».

20.11.Первый критик-материалист в турецкой литературе философ Beşir Fuad.

21.Литература эпохи «Tanzimat» («Реформы») (1860-1895). Литературно-идеологические течения II половины XIX в.: просветительсто, западничество, османизм, исламизм и т.д. Общие сведения о представительях литературы эпохи «Танзимат».

21.1.Жизнь и творчество Ziya Paşa. Его произведения: “Zafername”, “Terci-i bend ve Terkib-i bend”, “Rüya”.

21.2.Выпуск первых государственных и частных газет на турецком языке: “Takvimi-vekayi” и “Tercümani-ahval”.

21.3. Жизнь и творчество İbrahim Şinasi. Его пьеса “Şair evlenmesi”. Публицистическое творчество писателя и его роль в формировании нового языка и стиля в турецкой прозе.

21.4. Жизнь и творчество Namık Kemal. Его поэзия и драматургия: ”Gülnihal”, ”Vatan yahut Silistre”, ”Celaleddin Harezmşah”. Его романы: ”Cezmi” и “İntibah”. Художественная публицистика Н.Кемаля. Эпистолярные произведения автора: письма, мемуары, биографические сочинения.

21.5. Жизнь и творчество Ahmed Midhad. Романное творчество писателя. Его произведения: “Felatun Bey ve Rakım Efendi”, “Pariste bir Türk”, “Hasan mellah”, “Hüseyn fellah” и др. Его публицистика.

21.6. Жизнь и творчество Abdülhak Hamid. Его поэзия. Известная поэма поэта “Makber”. Драмы А.Хамида: ”Hint Kızı”, ”Nesteren”, ”Tezer”, “Macera-yı aşk”, ”İçli Kız”, ”Eşber”, ”Tarık”.

21.7. Жизнь и творчество Muallim Naci. Его автобиографическое произведение “Ömerin çocukluğu” и письма.

22.Литературное течение ”Serveti-fünun” («Сокровищница знаний»). Литературное кредо представителей этого направления «Искусство ради искусства». Общие сведения о представителях, собравшихся вокруг журнала “Serveti-fünun” (1896-1901).

22.1. Жизнь и творчество Tevfik Fikret. Его произведения: ”Rübabi-şikeste”, ”Halukun defteri”, ”Rübabın cevabı”. Детские стихи поэта, собранные в его книге ”Şermin”.

22.2.Поэзия и художественная публицистика Cenab Şahabettin. Анализ стихотворения “Elhanı-şita” («Мелодия зимы»). Его художественно- публицистические произведения “Hac yolunda”, “Avrupa mektupları”.

22.3.Первый психологический роман на турецком языке: Роман “Eylül” («Сентябрь») Mehmet Rauf.

22.4.Выдающаяся поэтесса литературы ”Serveti-fünun” Nigar Hanım и ее поэтическое наследие.

22.5.Писатели, не входящие в литературную группу ”Serveti-fünun”. Жизнь и творчество первого профессионального турецкого писателя-публициста Ahmed Rasim. Его публицистические и эпистолярные произведения. Анализ его произведения “Falaka” («Орудие наказания»).

22.6. Жизнь и творчество Halid Ziya Uşaklıgil. Его романы: ”Aşkı-memnu” («Запретная любовь»), ”Mai ve siyah”, ”Ferdi ve şürekası” и др. произведения.

22.7. Жизнь и творчество прозаика Hüseyn Rahmi Gürpınar. Его романы: ”Şıpsevdi”, ”Gulyabani”, ”Şık”, ”Sevda peşinde”.

23.Литература Турции в I четверти XX в.

24.Литературная группа “Fecri-ati” – «Грядующая заря» (1909-1912): Celal Sahir, Ahmed Haşim, Hamdullah Sübhi, Refik Halid, Yakub Кadri.

24.1. Жизнь и творчество Hamdullah Sübhi. Его ораторские речи.

24.2. Жизнь и творчество Refiк Halid Кaray. Его книга рассказов ”Memleket hikayeleri” («Рассказы о стране»).

25.Литературная группа “Milli edebiyat”.

25.1.Жизнь и творчество Mehmet Emin Yurdaкul. Его поэтические произведения: “Türk sazı”, “Türkçe şiirler”, “Ey türk uyan” и др.

25.2. Жизнь и творчество выдающегося турецкого новеллиста Ömer Seyfeddin. Знаменитые произведения автора: “Efruz Bey”, “Bomba”, “Harem”, “Yüksek ökçeler”, “Yalnız Efe”, “Falaka”.

25.3. Идеи тюркизма и национализма. Жизнь и творчество Ziya Gökalp. Поэтическое наследие автора: ”Kızıl elma”, “Yeni hayat”, “Altın ışıк”.

26. Жизнь и творчество пяти поэтов-хеджистов: Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Seyfi Orhon, Halid Fahri Ozansoy.

27.Национально-освободительное движение в Турции (1919-1922) и турецкая литература. Творчество Ruşen Eşref и его художественно-публицистические произведения о Мустафе Кемале и других знаменитостях своего времени.

27.1. Жизнь и творчество Halide Edib. Ее романы: “Vurun Kahpeye”, “Ateşten Gömlek”, “Seviye Talip”, “Sinekli Bakkal” и др. Книги мемуаров автора.

27.2. Жизнь и творчество Yakub Кadri Кaraosmanoğlu. Его романы: “Nur Baba”, “Yabancı”, “Ankara”. Художественно-публицистические произведения писателя.

27.3. Жизнь и творчество Reşad Enis. Его романы: “Kılıcımı sürüyorum”, “Gong çaldı”. Литературный анализ романов турецкого писателя Aka Gündüz: “Dikmen Yıldızı”, “İki süngü arasında”.

28.Исламизм и турецкая поэзия. Жизнь и творчество автора слов национального гимна Турции “İstiklal marşı” Mehmet Akif Ersoy. Поэтическое наследие поэта, собранное в его книге “Safahat”: “Süleymaniye kürsüsünde”, “Fatih kürsüsünde”, “Asım” и др.

29. Жизнь и творчество последнего представителя классического размера стихослажения аруз Yahya Kemal. Его книги стихов: “Kendi Gök kubbemiz”, “Eski şiirin rüzgarile”. Проза Я.Кемаля.

29.1. Жизнь и творчество поэта-философа Rza Tevfik. Его сборник стихов “Serabı-ömrüm”.

30.Турецкая литература нового времени (Республиканский период).

30.1. Жизнь и творчество Reşad Nuri Güntekin. Знаменитые романы писателя: “Çalıkuşu”, “Dudaktan Kalbe”, “Yeşil gece”, “Damga”, “Yaprak dökümü”. Художественная публицистика автора: “Anadolu notları”.

30.2.Символизм в турецкой литературе. Жизнь и творчество одного из поэтов-символистов Ahmed Haşim. Литературный анализ его стихов, собранных в книгах “Göl saatleri” и “Piyale”.

30.3.Жизнь и творчество Arif Nihad Asya. Его поэтическое наследие, собранное в книгах “Bir bayrak rüzgar bekliyor”, “Kökler ve dallar”, “Dualar ve aminler”.

30.4.Жизнь и творчество Behçet Kemal Çağlar. Книги стихов поэта: “Erciyaştan kopan çığ”, “Burada bir kalp çarpıyor”, “Benden içeri”.

30.5.Жизнь и творчество Mithat Cemal Kuntay. Его произведения, написанные в разных литературно-художественных жанрах: “Kemal” (пьеса), “Üç İstanbul” (роман), “Türkün şahnamesinden” (стихи).

31.Литературная группа под названием ”Yedi meşale” («Семь факелов») и ее представители: Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Кocatürk, Ziya Osman Saba.

32.Свободный размер стихосложения (белые стихи). Жизнь и творчество Nazım Hikmet. Его поэмы: ”Moskova senfonisi”, “Zoya”, “Benerci kendini niçin öldürdü”, “Si-Ya-U” и др. Первая книга стихов автора, опубликованная в Баку “Güneşi içenlerin türküsü”. Романы Н.Хикмета: “Yaşamak güzel şey be kardeşim”, “Yeşil elmalar”, “Kan konuşmaz”. Его драматургия: “Kafatası”, “Unutulan adam” и др.

33.Литературная группа ”Garip” (“Странное”) или “Birinci yeni” (”Первое новое”). Жизнь и творчество ее создателей: Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat Horozcu.

34.Турецкая литература новейщего времени.

35.Краткий обзор творческой деятельности представителей так называемой «деревенской литературы»: Mahmud Makal, Behzad Ay, Mehmet Başaran, Hayreddin Uysal, Fakir Baykurt, Dursun Akçam, Osman Şahin.

35.1. Жизнь и творчество Mahmud Makal. Его книги: ”Bizim köy”, ”Kalkınma masalı”, ”Ötelerin Havası”, ”Hayal ve Gerçek” и др.

36.Краткий обзор новой и новейшей поэзии Турции: Cahit Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Hasan İzzeddin Dinamo, Ataol Behramoğlu, Şükran Kurdakul, Attila İlhan, Ahmet Arif, Metin Eloğlu, Hasan Hüseyn, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Kulebi, Behcet Necatigil, İlhan Berk, Sabahaddin Kudret Aksal, Necati Cumalı, Ceyhun Atuf Kansu, Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Özer и др.

36.1.Поэзия и драматургия Ahmet Muhip Dranas. Его знаменитое стихотворение “Fahriye Abla”. Пьесы А.М.Дранаса: “Gölgeler”, “O Böyle İstemezdi”.

36.2.Поэтическое наследие Cahid Sıtkı Tarancı и его знаменитая книга стихов “Otuz beş yaş”.

36.3. Жизнь и творчество Necip Fazıl Kısakürek. Метафизичекая философия и религиозно-мистические проъявления в творчестве поэта. Его книги стихов: ”Kaldırımlar”, ”Çile”, ”Örümcek ağı”, “Ben ve Ötekisi”, “Sonsuzluk kervanı”. Проза и публицистика автора: “Bir kaç hikaye, bir kaç

tahlil”, “Ruh burkuntularından hikayeler”, “Çerçeve”, “Çöle inen nur”. Его драмы: “Tohum”, “Reis Bey”, ”Bir adam yaratmak”.

36.4.Поэзия Hilmi Yavuz. Его книги стихов: “Bakış kuşu”, “Büyü'sün yaz”.

36.5.Национально-патриотическая поэзия Yavuz Bülend Bakiler. Его стихи, собранные в книге “Yalnızlık”.

37. Краткий обзор новой и новейшей прозы Турции: Orhan Kemal, Mehmet Seyda, Kemal Tahir, Ahmet Hamdi Tanpınar, Oktay Akbal, Haldun Taner, Tarık Buğra, Müzaffer Buyrukçu, Tarık Dursun, Nevzat Üstün, A.Kadir, Selim İleri, Kerim Korcan, Erdal Öz, Bekir Yıldız и др.

37.1. Жизнь и творчество писательницы Suad Derviş. Ее романы: ”Fosforlu Cevriye”, ”Ankara mahpusu”.

37.2.Проза Sadri Ertem и его реалистические романы ”Çıkrıklar durunca”, “Silindir şapka giyen köylü”.

37.3.Художественная публицистика Falih Rıfkı Atay. Его книги очерков и мемуаров: “Ateş və güneş”, “Deniz aşırı”, “Yeni Rusya”, “Çankaya” и др.

37.4. Жизнь и творчество Abdülhaк Şinasi Hisar. Его романы: “Fehim Bey və biz”, “Çamlıcadaki eniştemiz”. Его книги мемуаров: “Boğaziçi mehtapları”, “Yahya Kemale veda”, “İstanbul ve Pyer Loti”.

37.5. Жизнь и творчество Sait Faik Abasıyanık. Тема «маленького человека и его проблемы» в рассказах писателя. Его книги рассказов: “Semaver”, “Sarnıç”, “Şahmerdan”, “Lüzumsuz adam” и др. Романы С.Фаика: “Medarı mayışet motoru”, “Bir Kayıp Aranıyor”. Судебные репортажи-очерки писателя, собранные в его книге “Mahkeme Kapıları”.

37.6.Книга рассказов турецкого писателя Memduh Şevket Esendal “Temiz sevgiler” и его знаменитый роман “Ayaşlı ve kiracıları”.

37.7. Жизнь и творчество Sabahattin Ali. Реалистические и романтичес-кие повести и романы писателя: ”Kuyucaklı Yusuf”, ”Hanende Melek”, ”Kürk

Mantolu Madonna“, ”Değirmen”, ”İçimizdeki Şeytan”. Его книги рассказов: “Ses”, “Sırça köşk”, “Kağnı”.

37.8. Жизнь и творчество Nihal Atsız. Исторические сочинения и национально-идеалистические стихи и романы автора: “Yolların sonu”, “Bozkurtların ölümü”, “Bozkurtlar diriliyor”.

37.9. Жизнь и творчество Peyami Safa. Психологически-метафизические романы писателя: “Dokuzuncu Hariciye Koğuşu”, “Sözde kızlar”, “Şimşek”, “Fatih-Harbiye”, “Madumazel Noralyanın Koltuğu”, “Yalnızık”.

37.10. Жизнь и творчество Halikarnas Balıkçısı (Cevat Şakir Kabaağaclı). Его романы: “Aganta, Burina, Burinata”, “Ötelerin çocuğu”, “Uluç Reis”.

37.11. Жизнь и творчество Kemal Tahir. Его романы: ”Devlet Ana”, “Esir şehrin hayatı”, “Esir şehrin mahpusu”, “Kurt Kanunu”, “Yorgun Savaşçı”.

37.12. Жизнь и творчество Yaşar Kemal. Повести и романы писателя: ”İnce Memed”, “Ölmez otu”, “Ağrıdağı Efsanesi”, “Yılanı öldürseler”, “Teneke”. Художественная публицистика автора: “Bir bulut kaynıyor”, “Bu diyar baştan başa”, “Allahın askerleri”.

37.13. Жизнь и творчество Orhan Hançerlioğlu. Романы писателя: “Ali”, “Karanlık dünya”, “Büyük balıklar”, “Ekilmemiş topraklar”, “Oyun”.

37.14. Жизнь и творчество Kemal Bilbaşar. Его знаменитые романы: “Cemo” и “Memo”.

37.15. Жизнь и творчество Orhan Kemal. Его книги рассказов: “Ekmek Kavgası”, “Sarhoşlar”, “Çamaşırcının kızı”, “Grev”, “72. Koğuş” и др. Романы писателя: “El Kızı”, “Avare yıllar”, “Murtaza”, “Cemile”, “Müfettişler müfettişi”, “Üçkağıtçı” и др.

37.16. Жизнь и творчество Samim Kocagöz. Его книги рассказов и романы: “Onbinlerin dönüşü”, “Bir çift öküz”, “Ahmedin kuzuları”, “Kalpaklılar”, “Doludizgin” и др.

37.17. Жизнь и творчество Oktay Akbal. Его романы и рассказы, собранные в книгах “Önce ekmekler bozuldu”, “Bizans definesi”, “Garipler sokağı”, “Suçumuz insan olmak”, “Berber aynası” др.

37.18. Жизнь и творчество Çetin Altan. Его романы и публицистические книги: “Büyük gözaltı”, “Bir yumak insan”, “Viski”, “Taş”, “Kopuk-kopuk”.

37.19. Жизнь и творчество Bekir Yıldız. Его книги рассказов и романов: “Reşo Ağa”, ”Halkalı köle”, “Kaçakçı Şahan”, “Kerbela”. Художественная публицистика писателя: “Alman Ekmeği”, “Harran”, “İnsan posası”, “Güneydoğu Anadolu zındanı”.

37.20.Литература Турции 60-70-х годов XX в. Представители так называемой литературы “bunalım” («кризис»): Leyla Erbil, Necati Tosuner, Tarık Buğra, Ferit Edgü, Latife Tekin и др.

38.Литературная группа «Мавиджисты» - («Второе новое») и ее знаменитые представители: Turgut Uyar, Edib Cansever, Cemal Süreyya.

39.Выдающийся писатель-сатирик Азиз Несин. Его пьесы: ”Toros canavarı”, ”Bir az gelir misiniz?”, ”Bir şey yap Met”, ”Tut Elimdən Rovni”. Рассказы и романы писателя, собранные в его более ста книгах: “Şimdiki Çocuklar Harika”, “Gol kralı”, “Damda deli var”, “Fil Hamdi nasıl yakalandı” и др. Художественная публицистика А.Несина.

39.1. Жизнь и творчество Haldun Taner. Книги рассказов и пьес сатирического писателя-драматурга: “Yaşasın demokrasi”, “Şişhaneye yağmur yağıyordu”, “Keşanlı Ali Destanı”, “On ikiye bir var”. Публицистика Х.Танера: “Devekuşuna mektuplar”, “Yaz-boz” и др.

40.Общий обзор турецкой драматургии в Республиканский период: Cevat Fehmi Başkut, Refik Erduran, Melih Cevdet Anday, Vasıf Öngören, Turan Oflazoğlu, Haldun Taner, Çetin Altan, Nəcip Fazıl Kısakürek, Ahmet Kutsi Tecer, İsmail Hakkı Baltaçıoğlu, Aziz Nesin, Rıfat Ilqaz, Orhan Asena, Cahid Atay.

40.1. Жизнь и творчество писателя-драматурга Rıfat Ilgaz. Его книги: ”Ha babam sınıfi” (роман и одноименная пьеса), ”Ha babam sınıfı sınıfta kaldı”.

41.Писательницы в современной турецкой литературе: Adalet Ağaoğlu, Sevgi Soysal, Nazlı Eray, Nezihe Araz, Gülten Dayıoğlu, Füruzan, Ayşe Kulin, Buket Uzuner, Pınar Kür, İnci Aral, Elif Şafak, Gülten Akın, Duygu Asena.

42.Современный постмодернистский турецкий роман. Жизнь и творчество лауреата Нобелевской премии в области литературы за 2006 год Orhan Pamuk. Знаменитые романы писателя: ”Cevdet Bey ve Oğulları”, ”Kara Kitap”, ”Yeni Hayat”, “Benim adım Kırmızı”, ”Kar”. Художественная публицистика писателя: “Öteki Renkler”, “İstanbul – Hatıralar ve Şehir”.

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Этапы исторического развития турецкой литературы	6	4	2
2	Культура эпоса и турецкая литература доисламского периода	2	2	
3	Турецкая литература Древнего периода и Ранних Средних веков (VIII-XII вв.)	4	4	
4	Турецкая литература при Исламской цивилизации – Классическая турецкая литература (XIII – I половина XIX в.)	6	4	2
5	Турецкая литература при Западной цивилизации (II половина XIX в. – I четверти XX в.)	4	2	2
6	Турецкая литература Республиканского периода	4	2	2
7	Устная турецкая литература и фольклор	4	2	2
8	Формы и жанры ашукской литературы	4	4	
9	Зрелищно-сценические жанры турецкого устного творчества	2	2	
10	Выдающиеся представители ашукской литературы	4	2	2
11	Письменные тюркские памятники доисламского периода и ранних средних веков	4	4	
12	Классическая турецкая литература – Литература «Диван»	8	6	2

13	Литературно-художественные жанры классической турецкой литературы	4	2	2
14	Турецкая литература XIII-XVI вв	6	4	2
15	Турецкая народная суфийская литература	4	4	
16	Письменная суфийская литература	4	2	2
17	Светская турецкая литература (Литература «Диван»)	4	2	2
18	Первые турецкие поэтессы	2	2	
19	Турецкая литература XVII-XVIII вв.	6	4	2
№	**Темы**	**Количество часов**		
		Всего	**Лекции**	**Семинары**
20	Турецкая литература XIX в.	6	4	2
21	Литература эпохи «Tanzimat» («Реформы»)	8	6	2
22	Литературное течение «Serveti-fünun» («Сокровищница знаний»)	4	2	2
23	Литература Турции в I четверти XX в.	4	2	2
24	Литературная группа “Fecri-ati” («Грядующая заря»)	4	2	2
25	Литературная группа “Milli edebiyat” («Национальная литература»)	4	2	2
26	Жизнь и творчество «Пяти поэтов-хеджистов»	4	2	2
27	Национально-освободительное движение в Турции и турецкая литература	4	2	2
28	Исламизм в турецкой поэзии и творчество М.А.Эрсоя	2	2	
29	Классический размер стихослажения – аруз и творчество Я.Кемаля	2	2	
30	Турецкая литература Республиканского периода	2	2	
31	Литературная группа под названием ”Yedi meşale” («Семь факелов»)	2	2	
32	Свободный размер стихосложения (белые стихи) и творчество Н.Хикмета	4	2	2
33	Литературная группа ”Garip” (”Первое новое”)	2	2	

34	Литература Турции новейшего времени	6	4	2
35	«Сельская турецкая литература» и творчество М.Макала	4	2	2
36	Обзор новой и новейшей турецкой поэзии	6	4	2
37	Обзор новой и новейшей турецкой прозы	6	4	2
38	Литературная группа «Maviciler» - («Второе новое»)	2	2	
№	**Темы**	**Количество часов**		
		Всего	**Лекции**	**Семинары**
39	Турецкая сатирическая литература и творчество А.Несина	6	4	2
40	Обзор турецкой драматургии в Республиканский период	4	4	
41	Писательницы в современной литературе Турции	4	2	2
42	Современный постмодернистский турецкий роман и творчество О.Памука	4	2	2
	Всего	176	120	56

Литература:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Abıyev A. Ömər Seyfəddinin həyatı və yaradıcılığı, Bakı, Elm, 1978.
3. Araslı Nüşabə. Nizami və türk ədəbiyyatı, Bakı, Elm, 1980.
4. Aydan Xəndan, Rəfiq Zəka. Yəhya Kamal Bəyatlı yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri, Bakı, Nurlan, 2002.
5. Babayev Aqşin. Nazim Hikmət, Bakı, İşıq, 1978.
6. Cəfərov Nizami. Qədim türk ədəbiyyatı. Bakı, AzAtaM, Nurlan NPM, 2004.
7. Əhmədov Ə. Rəşad Nurinin romanları, Bakı, Azərnəşr, 1965.
8. Əliyeva J. Çağdaş türk şerinin poetikası, Bakı, Elm, 2000.
9. Hacıyeva Maarifə. Türk aşıqları. Bakı, Elm, 2004.
10. Hüseynov R. Tofiq Fikrət, Bakı, Yazıçı, 1981.
11. Qasımlı Sədaqət. Haldun Tanerin bədii nəsri. Bakı, “İrşad”, 1994.
12. Quliyev E. Türkiyə türk ədəbiyyatı (XIX – XX əsrlər), Bakı, Orxan, 2003.
13. Quliyeva-Qafqazlı Xalidə. Qaracaoğlan. Bakı, Elm, 1985.
14. Qurbanov A.B. Əbdülhəq Hamid. Bakı, 1987.
15. Kərimov Ə. Türk aşıq poeziyası yeni mərhələdə, Bakı, Nurlan NPM, 2002.
16. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: “Elm”, Nurlan NPM, 2004

17.Akyüz Kenan. Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri. Ankara: AÜ Yn., 1979
18.Banarlı Nıhat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 c., İstanbul: MEB, 1987
19.Bezirci Asım. 2.Yeni Olayı. İstanbul: Tel Yayınları, 1974
20.Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978
21.Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973
22.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
23.Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul, 1977
24.Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi [1923-1950]. İstanbul: Broy Yayınları, 1987
25.Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: TTK Yn., 1973
26.Moran Berna. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. 3 ciltte. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001
27.Mutluay Rauf. Çağdaş Türk Edebiyatı (1908-1972). Ankara, 1973.
28.Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
29.Timurtaş Faruk K. Tarih İçinde Türk Edebiyatı. İstanbul: Boğaziçi Yn., 1990
30.Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы Х1Х в. - 30-е годы ХХ в.). М.: Наука, 1968
31.Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы ХХ в. М., 1975
32.Алькаева Л.О. Очерки по истории турецкой литературы (1908-1939гг.). М.: АН СССР, 1959
33.Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
34.Бабаев А.А. Очерки современной турецкой литературы. М.: Восточная литература, 1959
35.Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драма-тургии. Баку: Элм, 1982
36.Боролина И. В., Сонина И.Р. Литература Турции. - Литература Востока в новейщее время, М., Изд.-во МГУ, 1977.
37.Габен А.фон. Древнетюркская литература // Зарубежная тюркология, Выпуск 1, М.: Наука, 1986, с.294-344
38.Гарбузова В. С. Поэты средневековой Турции. Л.: Изд-во ЛГУ, 1969
39.Гордлевский В.А. Очерки по новой османской литературе // Избранные сочинения в 4-х томах. т. II, М.: Наука, 1961.
40.Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература ХУ - Х1Х вв. Избранные соч.: В 4-х т. Т.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957
41.Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М., 1984
42.Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV – XVII вв.). М.: Наука, 1972
43.Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987
44.Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980
45.Стеблева И.В. Поэтика древнетюркской литературы и ее трансформация раннеклассический период, М., Наука, 1976
46.Утургаури С.Н. Турецкая проза 60-70-х годов. Основные тенденции

развития. М.: Наука, 1982

ТЕОРИЯ ТУРЕЦКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Теория литературы – самостоятельный раздел турецкого литературоведения. Она изучает литературно-художественные роды, виды, жанры, формы, методы и стили, поэтические фигуры, возникшие и сформировавшиеся в разных исторических этапах развития турецкой литературы, теоретические и эстетические вопросы искусства слова, национальные литературные школы и направления, поэтику отдельно взятых литературно-художественных жанров.

Теория литературы в Турции имеет исторические традиции, однако как самостоятельная наука она начала формироваться лишь в 30-40-е годы XX века. А жанрология, являющаяся составной частью теории литературы, сформировалась относительно недавно – в 60-70-ые годы минувшего столетия. Первоначально теоретические и эстетические вопросы литературы рассматривались в рамках «истории турецкой литературы», а в современной Турции – в книгах “Edebiyat kuramları” («Литературные теории»), “Edebiyat bilgileri” («Литературные знания»), “Edebi türler” (Литературные жанры») и, частично в книгах “Kompozisyon” («Сочинение»).

Настоящая программа представляет собой системное изложение основных положений теории литературы и ее отдельных аспектов. Она дает возможность магистрам ознакомиться с основными литературно-художествен-

ными видами и жанрами, методами и стилями, литературными группами и направлениями в турецкой литературе.

Объем программы составляет 32 часа, включая 24 часа лекционных и 8 часов семинарских занятий.

1.Освещение в книгах по истории турецкой литературы вопросов, связанных с литературно-художественными жанрами, литературными группами и направлениями, теоретическими и эстетическими проблемами турецкой литературы.

2.Методы исследования в теории литературы: социально-исторический метод, плюралистический метод, формалистический метод, генетический метод, психологический метод, эстетический метод и др.

3.Литературные группы в турецкой литературе: Литература «Диван». Танзимат. Сервети-фюнун. Феджри-ати. Милли эдебият. Пять поэтов-хеджистов. Еди мешаледжилер. Первое новое или «Гарип». Второе новое или «Мавиджисты». Реалистическое литературное направление «Топлумджу герчекчилик».

4.Теоретические вопросы турецкой литературы. Роды и виды устного народного творчества и фольклора. Анонимные жанры: destan, mani, türkü, fıkra, atasözü, bilmece, ninni, alkış, kargış, tekerleme, efsane, masal. Агиографические жанры суфийского содержания: ilahi, nefes, kalenderi, nutuk, hikmet, devriye. Жанры ашукской литературы: koşma (güzelleme, taşlama, koçaklama), semai, varsağı. Зрелищно-сценические жанры: karagöz, orta oyunu, meddah.

5.Правила составления и оформления классического сборника стихов (“Divan”): kasideler (tevhid, münacat, nat, medhiye, mersiye, fahriye), gazeller, bentli şiirler, kıtalar, rübailer, maddeyi-tarihler, beytler, mısralar. Литературно-художественные жанры в классической турецкой литературе. Поэтические жанры и формы (малые и крупные) классической турецкой литературе: gazel, kaside, rübai, tuyuğ, mesnevi, terkibi-bend, terci-i bend, şarkı, mürebbe, muamma и др. Понятие о прозе: Простая проза, средняя проза, художественная проза. Прозаические жанры и формы: эпистолярная проза (mektubat, münşeat),

истории (vakayıname), биографии (tezkire), литература путешествий (seyahat-name), посольская книга (sefaretname), ранние художественные сочинения. Жанры прозы в современной турецкой литературе: рассказ, новелла, повесть, роман, очерк-репортаж.

6.Форма и содержание в литературном произведении. Лирические, эпические и драматические роды. Стихотворные размеры. Аруз и его формы. Метрический размер. Рифма и ее формы. Свободный размер (белый стих).

7.Художественно-литературные жанры.

8.Литературно-художественные методы, стили и философо-идеологические литературные направления. Классицизм. Романтизм. Реализм. Натурализм. Символизм. Просветительство. Западничество. Исламизм. Османизм. Тюркизм. Социалный реализм (Топлумджулук). Модернизм. Постмодернизм.

9.Первые книги в Турции по теории литературы, написанные в 30-40-е годы прошлого столетия на основе методов и методологий литературоведения Европы: «Литературные уроки» А.С.Левенд, «Литературные знания» И.Э.Севюк и Н.С.Банарлы. Углубленное изучение теоретических вопросов современной турецкой прозы в литературоведении 70-х годов XX в. на базе прогрессивных методов и концепций литературоведения Запада. Научные труды литературоведа Берна Моран: «Литературные теории и критика», «Критический анализ турецкого романа». Характерные особенности книги профессора Гюрсель Айтадж «Общее литературоведение». Книги литературоведов Рауфа Мутлуай и Кемаля Гарипоглу «Литературные знания». Формирование жанрологии в Турции. Научная деятельность Эмина Оздемира и его книга «Литературно-художественные жанры». История и типология литературных жанров. Традиция и новаторство в литературе.

10.Ранние литературоведческие источники. Тазкире - как один из важнейших источников турецкой литературы.

11.Освещение теоретических и эстетических вопросов литературы в литературно-языковедческих журналах. Специальные выпуски по отдельным литературно-художественным жанрам.

12.Языковые средства выражения и способы изображения в художественной литературе. Повествование. Описание. Воспевание. Образ и образность. Тип и характер. Сюжет и композиция.

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Истории турецкой литературы и теоретические и эстетические вопросы	2	2	
2	Методы исследования в теории литературы	4	2	2
3	Литературные группы и школы в турецкой литературе	4	2	2
4	Теоретические вопросы в современной турецкой литературе	2	2	
5	Правила составления сборника стихов («Диван») в классической турецкой литературе	2	2	
6	Форма и содержание в литературном произведении	2	2	
7	Литературно-художественные виды, роды и жанры	4	2	2
8	Литературно-художественные методы и направления	2	2	
9	Источники по теории турецкой литературы	2	2	
10	Тазкире как ранние литературоведческие памятники	2	2	
11	Теоретические и эстетические вопросы в литературно-языковедческих журналах	2	2	
12	Средства выражения и способы изображения в художественной литературе	4	2	2
	Всего	32	24	8

Литература:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: "Elm", Nurlan NPM, 2004
3. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
4. Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
5. Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
6. Karaalioğlu Seyit Kemal. Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1970
7. Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul: Varlık Yayınları, 1977
8. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
9. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
10. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
11. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы X1X в. - 30-е годы XX в.). М.: Наука, 1968
12. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы XX в. М.: Наука, 1975
13. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
14. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV-XVII вв.). М.: Наука, 1972
15. Теория жанров литератур Востока. М.: Наука, 1985

ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ТУРЕЦКОГО ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ

Три области современного литературоведения – история литературы, теория литературы и литературная критика, специализированные в изучении и анализе широкомасштабных и сложных вопросов искусства слова и каждая из которых имеет свой предмет исследования, длительное время в Турции рассматривались не по отдельности, а совокупно в книгах «Турецкая литература» или «История турецкой литературы». С конца XIX века по настоящее время в Турции напечатано более 30-и книг под названием «История турецкой литературы», в которых отражены этапы развития турецкой литературы, ее художественные виды и жанры, теоретико-эстетические вопросы, а также жизнь и творчество поэтов, прозаиков и драматургов разных периодов. Под таким названием было издано в 1888 г. первая книга историка турецкой литературы Абдулхалима Мемдуха (1866-1905) «Тарихи-Эдебийати-Османие».

Начиная с 40-х гг. XX века теоретико-эстетические вопросы турецкой литературы начали рассматриваться и в книгах «Литературные знания», «Художественно-литературные жанры», «Сочинения».

Первыми профессиональными литературными критиками до начала XX века, в основном, были ведущие поэты и писатели своего времени. С 40-50-х гг. прошлого столетия в Турции художественная критика достигнув уровня, соответствующего современным требованиям мирового

литературоведения, вплоть до 60-70-х гг. просуществовала преимущественно в форме эссеистики, а с 80-90-х гг. начали появляться первые критические работы, посвященные общим вопросам литературы, а также отдельные исследовательские работы по творчеству различных авторов (монографии, сборники статей по художественной критике, научно-критические анализы произведений, созданных в различных литературно-художественных видах и жанрах).

В современном западном литературоведении преобладают в большом количестве направления, школы, методы и методологические концепции, относительно критики теоретико-эстетических вопросов, написания литературных историй и методам изучения жизни и литературной деятельности мастеров искусства словестности. Большое количество научно-теоретических книг, связанных с этими методологическими концепциями были переведены и изданы в Турции. Большинство этих концепций (социально-историческая, эстетическая, позитивистическая, формалистическая, психологическая, плюралистическая и т.д.) составляют теоретико-методологические основы трудов представителей современного турецкого литературоведения.

Настоящая программа составлена для студентов магистратуры с целью показать историю и пути развития литературоведения и гуманитарного мышления. Программа дает возможность студентам ознакомиться с самыми ценными произведениями известных учёных по истории, теории и критики литературы.

Объём программы составляет 32 часа, включая 22 часа лекционных и 10 часов семинарских занятий.

1.Теоретико-метедологические концепции, на которые опираются турецкие литературоведы в своих исследованиях.

2.Социально-исторический принцип. Связь литературного содержания и формы, традиции и новаторства, динамики литературного процесса и других проблем с историческим развитием общества. Социальные функции

литературы как главный фактор в разъяснении литературного процесса. Научная деятельность знаменитых историков турецкой литературы, являющихся представителями социально-исторического метода в Турции.

Мехмет Фуад Кёпрюлю (1890-1966) и его книги «История турецкой литературы» и «Первые суфисты в турецкой литературе».

Исмаил Хикмет Эртайлан (1899-1967) и написанные им в 20-х гг. XXв., в ходе преподавательской деятельности в Бакинском университете, книги по истории турецкой и азербайджанской литератур.

Исмаил Хабиб Севюк (1892-1954) и его книги по «Истории новой турецкой литературы», написанные в 30-40-х гг. минувщего столетия для студентов-филологов. Его труды по различным вопросам литературоведения, особенно по теории литературы.

Агях Сирри Левенд (1894-1978) и Васфи Махир Коджатюрк (1907-1961), рассматривающие историю литературы, как одну из ветвей общественных наук и отстаивающие важность художественной критики в рамках пространственно-временных границ, с учетом причинно-следственных связей созданного произведения.

Литературовед Ахмед Кабаклы (1924-2001) и его «Турецкая литература» в 3-х томах.

Книга Кенана Акюза (1860-1923) «Основные черты современной турецкой литературы», написанная автором на французском и на турецком языках. Характерные особенности этого произведения, написанного исключительно в научно-теоретическом плане, состоят в том, что впервые в турецком литературоведении история турецкой литературы, изучена по ее хронологически-историческим периодам («Танзимат», «Сервети-фюнун», «Феджриати», «Национальная литература»). При этом каждый из этапов развития турецкой литературы исследован в рамках его литературно-художественных видов и жанров (поэзия, драматургия, роман и рассказ, сатира и памфлет, литературная критика и публицистика) с примерами,

наглядно иллюстрирующими художественную деятельность каждого из авторов.

Известный исследователь новой и новейшей истории турецкой литературы Шюкран Курдакул (1927-2004) и особенности его двухтомной «Современной турецкой литературы». Отношения «преемник-предшественник» в современной турецкой поэзии и прозе, традиции и новаторства, национальные истоки художественных произведений. Указанный двухтомник освящен множеством примеров из произведений турецких поэтов и писателей, которые наглядно иллюстрируют особенности их мастерства в различных литературно-художественных жанрах.

Книга литературоведа Мустафы Нихада Озена (1896-1980) «Современная турецкая литература». В книге исследован примерно столетний период истории турецкой литературы (1839-1930). Она отличается новым принципом в классификации художественно-литературных жанров турецкой литературы.

Книги турецких литературоведов Нихада Сами Банарлы (1907-1974) – двухтомная фундаментальная работа «История турецкой литературы» и пятитомник Сеида Кемаля Караалиоглу «Иллюстрированная история турецкой литературы». Анализ Древних и Средних веков, нового и новейшего времени истории развития турецкой литературы в рамках «репертуара» жанров каждого из периодов.

Научная деятельность литературоведа Рауфа Мутлуая (1925-1991). Главная особенность, отличающая его исследования от других - это отдельное рассмотрение истории турецкой литературы от ее теоретико-эстетических задач. Сведения о пяти книгах автора, посвящённых общим вопросам литературы, истории турецкой литературы XIX в. и Республиканского периода, возникновению и путям развития литературно-художественных жанров.

3.Психологически - эстетический метод. Художественные произведения, их эстетическая красота и мастерство, связь между духовным

состоянием писателей с их произведениями. Научная деятельность яркого представителя эстетического метода литературоведа Али Нихада Тарлан (1898-1978).

Литературоведческая деятельность одного из сторонников психологически-эстетической концепции, поэта и писателя-критика Ахмеда Хамди Танпынара (1901-1962) и его фундаментальная книга «История турецкой литературы XIX в.».

3.1. Общие сведения о других методах исследования в турецком литературоведении: Философо-позитивистический метод. Плюралистический метод. Формалистический метод. Генетический метод.

4.Теоретико-методологические аспекты в исследовании историко-хронологических путей развития турецкой литературы в литературоведении.

4.1. Турецкая литература и культура эпоса в доисламский период. Устная турецкая литература. Древняя письменная литература (VII-XII в.в.).

4.2. Турецкая литература при исламской цивилизации. Классическая турецкая и диванная литература (XIII – первая половина XIX в.). Суфийская литература. Устная анонимная литература. Ашукская литература.

4.3. Турецкая литература при западной цивилизации (вторая половина XIX в.) и литературные группы: «Танзимат» и «Сервети-фюнун».

4.4. Литература и литературные группы первой четверти XX в.: литература «Феджри-ати». «Национальная литература». Пять поэтов метрического размера стихосложения («Хеджанын беш шаири»).

4.5. Турецкая литература в период «Джумхуриет» и литературные группы: «Семь факелов» («Еди Мешале»), «Первое новое» - «Странное» («Гарип»), «Второе новое» («Мавиджисты») и социал-реалисты («Топлумджулар»).

5. Теоретические вопросы турецкой литературы.

5.1. Устная турецкая литература, ее виды и жанры. Анонимные жанры: дастан, мани (баяты), тюркю, фыкра (анекдот), пословицы, загадки, нинни (прибаутки), хвала, проклятие, текерлеме, легенды, сказки. Жанры религиоз-

ного (суфийского) содержания: илахи, нефес, келендери, нутук, хикмет, деврие. Формы и виды ашукской литературы: кошма и её виды (гёзеллеме, ташлама, кочаклама), семаи, варсаги (герайлы). Драматические представления и зрелищно-сценические жанры устного народного творчества: Карагёз, Орта оюну, Меддах.

5.2. Правила и каноны составления сборника стихов классической турецкой поэзии («Диван»): касыды (товхид, мюнаджат, наат, медхие, мерсие, фахрие), газели, куплетные стихи (кыта, рубаи, туюг), одиночные бейты (двустишия) и отдельные строки.

5.3.Выдающиеся литературоведы, текстологи, источниковеды, переводчики и издатели классической турецкой литературы: Агях Сырры Левенд, Мехмед Фуад Кёпрюлю, Абдулбаки Гёлпынарлы, Абдулкадир Карахан, Шюкрю Дилчин, Рашид Рехмети Арат, Орхан Шаик Гёкйай, Осман Фикри Серткая, Мехмет Али Танери, К.Фарук Тимурташ, Искендер Пала и др.

5.4. Общее понятие о размерах стихосложения. Аруз – силлабический размер. Слоговой – метрический размер. Виды рифмы. Свободный размер – белый стих.

6. Литературные методы, стили и философо-идеологические направления в турецкой литературе. Классицизм. Романтизм. Реализм. Натурализм. Символизм. Просветительство. Западничество. Исламизм. Османизм. Тюркизм. Модернизм. Постмодернизм и т.д.

6.1. Теории турецкой литературы. С точки зрения методологии 20-40-х г.г. прошлого века появление литературных теорий, перекликающихся с европейским литературоведением того периода: «Уроки литературы» (“Edebiyat dersleri”) А.С.Левенда, «Литературные знания» (“Edebiyat bilgileri”) И.Х.Севюка и Н.С.Банарлы и др. 70-ые годы XX в. и углубленное изучение теоретических проблем современной турецкой прозы с опорой на европейское литературоведение и ее теоретико-эстетические концепции и методологии.

Трёхтомное исследование «Критический взгляд на турецкий роман» и «Литературные теории и критика» турецкого учёного – литературоведа Берна Морана (1921-1993). Научная деятельность профессора университета Анкара Гюрселя Айтадж (1940). Научная ценность ее монографии «Общее литературоведение». Метод анализа литературных произведений с учетом освещения в них объективной действительности и реальных фактов жизни, формы и содержания.

Теоретические вопросы, литературные течения, школы и методологические концепции турецкой литературы в книгах литературоведов Рауфа Мутлуай и Кемаля Гарибоглу «Литературные знания».

7.Формирование жанрологии в турецком литературоведении. Книга Эмина Оздемира «Литературные жанры». Развитие жанров, их история и типология, изложение традиционных и новаторских вопросов в произведениях турецкой литературы. Социально-исторический метод исследования в изучении путей формирования и развития литературно-художественных жанров.

7.1. Представление литературных видов и жанров в других книгах – книгах «Сочинений»: «Искусство написания сочинений», «Красивые и правильные способы написания сочинений» Февзии А.Тансель, «Словесно-письменная композиция – искусство говора и написания» С.К.Караалиоглу.

8. Первоисточники турецкой литературы и их исследование турецкими литературоведами.

8.1. Тюркские письменные памятники до принятия турками мусульманства: Орхоно-енисейские памятники; памятник Онгина (конец 80-х г.г.- начало 90-х г.г. VII в.); памятник Тоньюкука (конец первого-начало второго десятилетия VIII в.); памятник Кюль текина (732г.); памятник Бильге хагана (734г.).

8.2. Манихейские и Буддистские религиозно-мистические источники. Произведения, переведённые с древневосточных языков (иранского, санскрит, китайского, тибетского). Произведение «Хуастуанифт» VII в. («Раска-

яние манихейцев»). Произведение «Алтун Йарук» («Золотой блеск»), переведённого с китайского языка на тюркский в X в.

8.3.Общетюркские литературные источники, относящиеся к раннему средневековью. Юсуфа Хас Хаджип (Юсуф Баласагунский) и его дидактическая поэма «Кутадгу билиг» («Благодатное знание»). Махмуд Кашгарский и его энциклопедический словарь «Дивани-люгат-ит-тюрк» («Словарь тюркских языков»). Ахмед Есеви и его произведение «Дивани-Хикмет» («Сборник назидательных стихов»). Эдиб Ахмед Юкнеки и его произведение «Атабет-уль хакаик» («Порога истины»).

8.4.Исламские науки и турецкая литература. Мусульманский кодекс (фыкых). Хадисы. Героические повести и сказания. Газаватнаме. Хамзанаме. Биографии религиозно-духовных личностей («Тэзкирет-уль эвлии»). Суфийские и агиографические произведения. Энциклопедии и словари. Биографические произведения. Арабская и персидская литература. Восточная мифология.

8.5.Вакаинаме и историография. «История Ашикпашазаде» Дервиша Ашука. «История» Мустафы Наимы. «История» Ибрагима Печеви. Анонимные книги по истории («Теварихи-али-Осман»).

8.6.Книги путешествий («Сэяхатнаме»). Произведение Сейди Али Реиса «Мират-уль-мемалик» («Зеркало стран»). Десятитомная «Книга путешествий» Эвлии Челеби.

8.7.Сефаретнаме («Посольская книга»). Сефаретнаме, написанные в конце XVII-XVIII в.в. «Сефаретнаме Франции» (XVIII в.) Йирмисекиз Мехмеда Челеби. «Сефаретнаме Вены» Ахмеда Ресми. «Сефаретнаме России» Шэхди Османа.

8.8.Рисале (научно-публицистический трактат) как источники турецкой художественной публицистики и литературы. Произведение Кастамонулу Латифи «Рисалеи-евсафы-Истанбул». Письма-рисаля Катиба Челеби: «Фезлеке», «Джиханнюма», «Дистурул-емел» и др.; Произведение Ресми Ахмеда Эфенди «Хюласат-уль-этибар».

8.9.Тазкире как первоначальные книги по истории и теории турецкой литературы. Первое турецкое тазкире, известное науке: «Хешт Бехишт» Эдирнели Сехи Бея. Тазкире Кастамонулу Латифи, Ашука Челеби, Хыналызаде Хасана Челеби, Багдадлы Ахди и других авторов.

9.Освещение вопросов турецкой литературы в литературно-языковедческих журналах, а также в журналах искусства и литературоведения: «Турецкий язык и литература», «Перевод», «Илетишим», «Миллиет санат», «Кыйы», «Исследование тюркского мира» и др. Их роль в привлечении внимания литературного общества к творчеству писателей, литературным видам и жанрам, теоретико-эстетическим вопросам прозы и поэзии. Выпускаемые этими журналами анталогии, специальные номера, посвящённые различным художественно-литературным жанрам.

10.Современное турецкое литературоведение и литературная критика. Первый профессиональный литературный критик-философ – Бешир Фуад. Споры литературных критиков в конце XIX – 20-30-х годов XX вв. вокруг вопросов «старое или новое» в литературе, «аруз или хеджа» в поэзии и т.д. Молодые поэты и их компания под лозунгом «Свергаем идолов», противостояние их оппонентов. Эссеистика как жанровая форма литературной критики. Известные литературные критики республиканского периода: Н.Атач, С.К.Еткин, С.Эюбоглу, Т.Алангу, Дж.Кудрет, С.Шенер, М.Анд, К.Эртоп, А.Безирджи, Х.Явуз, Ф.Наджи, Г.Айтадж, Ф.Андач, А.Бинязар, Н.Гюрсель, М.Фуат, Н.Уйгур, М.Доган и т.д. Литературное рецензирование. Объективное начало в литературной критике. Литературовед Х.Джентюрк и его двухтомная книга «Критика современности».

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары

1	Теоретико-метедологические концепции в турецком литературоведении	4	2	2
2	Социально-исторический принцип	2	2	
3	Психологически - эстетический метод	2	2	
№	**Темы**	**Количество часов**		
		Всего	**Лекции**	**Семинары**
4	Методы историческо-хронологической периодизации этапов развития турецкой литературы	4	2	2
5	Теоретические вопросы турецкой литературы	4	2	2
6	Литературные методы, стили и философо-идеологические направления в турецкой литературе	4	4	
7	Формирование жанрологии в турецком литературоведении	4	4	
8	Источники турецкого литературоведения	2	2	
9	Вопросы литературоведения в литературно-языковедческих урналах Турции	2	2	
10	Современное турецкое литературоведение и литературная критика	4	2	2
	Всего	32	24	8

Литература:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005
2. Əliyeva J.F. Çağdaş türk şerinin poetikası. Bakı: Elm, 2000
3. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: “Elm”, Nurlan NPM, 2004
4. Akyüz Kenan. Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1979
5. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
6. Aytaç Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yn, 1997
7. Banarlı Nıhat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
8. Banarlı Nihat Sami. Edebi Bilgiler. İstanbul: Dergah Yayınları, 1943
9. Bezirci Asım. 2.Yeni Olayı. İstanbul: Tel Yayınları, 1974
10. Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
11. Dino Güzin. Türk Romanının Doğuşu. İstanbul: Cem Yayınevi, 1978

12. Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
13. Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978
14. Karaalioğlu Seyit Kemal. Edebiyat Terimleri Kılavuzu. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1975
15. Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973
16. Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
17. Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul: Varlık Yayınları, 1977
18. Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi [1923-1950]. İstanbul: Broy Yayınları, 1987
19. Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1973
20. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
21. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
22. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
23. Özön Mustafa Nihat. Son Asır Türk Edebiyatı. İstanbul: Maarif Vekaleti Devlet Matbaası, 1941
24. Robert P.Finn. Türk Romanı (1872-1900) / Türkçesi: Tomris Uyar. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1984
25. Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
26. Timurtaş Faruk K. Tarih İçinde Türk Edebiyatı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1990
27. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы Х1Х в. - 30-е годы ХХ в.). М.: Наука, 1968
28. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы ХХ в. М.: Наука, 1975
29. Алькаева Л.О. Очерки по истории турецкой литературы (1908-1939гг.). М.: АН СССР, 1959
30. Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
31. Бабаев А.А. Очерки современной турецкой литературы. М.: Восточная литература, 1959
32. Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драматургии. Баку: Элм, 1982
33. Гарбузова В. С. Поэты средневековой Турции. Л.: Изд-во ЛГУ, 1969
34. Гордлевский В.А. Очерки по новой османской литературе // Избранные сочинения в 4-х томах, т. II, М.: Наука, 1961, с.350-437
35. Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература ХУ - Х1Х вв. Избранные соч.: В 4-х т. Т.IV, М.- Л.: Изд-во АН СССР, 1957
36. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984

37. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV -XVII вв.). М.: Наука, 1972
38. Маштакова Е.И. Проблемы отечественного романа в критике литературоведении Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитиии общественной и эстетической мысли. М.: Наука, 1988
39. Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987
40. Меликов Т.Д. Национальная культурная традиция в зеркале литературной критики Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитии общественной и эстетической мысли. М.: Наука, 1988
41. Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980
42. Стеблева И.В. Поэтика древнетюркской литературы и ее трансформация раннеклассический период, М., Наука, 1976
43. Теория жанров литератур Востока. М.: Наука, 1985
44. Утургаури С.Н. Турецкая проза 60-70-х годов. Основные тенденции развития. М.: Наука, 1982

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТУРЕЦКОГО ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ

Современные проблемы турецкого литературоведения могут быть сгруппированы в несколько групп. В первую очередь, необходимо отметить, что в современной Турции имеется целый ряд, порой резко отличающихся друг от друга, взглядов, относительно теоретически-эстетических вопросов литературы и на классификацию художественных родов и жанров. Известно, что согласно классической (традиционной) классификации литературно-художественных родов и жанров имеется три литературных рода: эпический, лирический и драматический. Согласно этому принципу, который берет свое начало с «Поэтики» Аристотеля, понятие «литературный род» шире понятия «художестенный жанр» и каждый род включает в себя несколько жанров исходя, в первую очередь, из общности их формы и содержания. В свою очередь, каждый из литературных жанров имеет разнообразие форм. Существует бессистемность в турецком литературоведении по отношению к иерархии литературных родов, видов и жанров, что порой ослажняет их научную классификацию.

Вторая проблема заключается в противоречивости отношений литературоведов Турции в оценке литературного наследия, в частности, в отношении к классической турецкой литературе «Диван».

Следующая проблема в литературоведении Турции связана со специализацией ее разделов. Обшеизвестно, что три области современного литературоведения – история литературы, теория литературы и литературная критика, специализированны в изучении и анализе широкомасштабных и сложных вопросов искусства слова и каждая из которых имеет свой предмет

исследования. Однако долгое время в Турции эти самостоятельные разделы науки о литературе рассматривались не по отдельности, а совокупно в книгах «Турецкая литература» или «История турецкой литературы». В настоящей программе этому вопросу уделено особое внимание.

Еще одна важная проблема заключается в выяснении соотношений эссеистики и литературной критики. Дело в том, что в современом турецком литературоведении иногда происходит подмена понятий эссе как составная часть литературной критики и эссеистика как самотоятельная филологическая дисциплина, особый тип творчества.

Другая проблема связана с унификацией литературоведческих терминов, где существует целый ряд неточностей, синонимичности и дублетов, что является нежелательным в области терминологии.

Учитывая то обстоятельсво, что данная программа адресована на студентов азербайджанской аудитории, в нее включено несколько тем о литературно-эстетических взглядах писателей – представителей азербайджанской эмиграции в Турции, литературная деятельность которых осталась вне внимания турецких литературоведов.

Объем программы составляет 32 часа, из которых 24 часа лекционных и 8 часов семинарских занятий.

1.Литературные понятия и литературоведческие термины. Синонимичность и дублеты. Подмены понятий и трудности в унификации литературоведческих терминов.

2.Современные литературоведческие методы и концепции в написании истории турецкой литературы, изучении вопросов по анализу и критике литературного произведения, исследовании жизни и творчества турецких поэтов, писателей и драматургов. Краткий обзор сущестующих в современном литературоведении Турции методов, концепций и направлений, применяемых в литературоведческих исследованиях: социально-исторический, психолого-эстетический, плюралистический и др.

3.Литературно-теоретические полемики в современном турецком литературоведении. Оценка художественного произведения по ее тематике: деревенская – городская литература; Оценка художественного произведения по ее реализации (бестселлер) или читаемости. Оценка художественного произведения по ее языку и стилистике.

4.Принципы литературно-критического анализа художественного произведения: по писателю; по читателю; по идейно-тематическому содержанию непосредственно самого произведения. Плюрализм в литературной критике. Уровновешанная критика (“Sıvı uc” eleştiri) и творчество литературного критика Нуруллах Атач; Жесткая критика (“Katı uc” eleştiri) и деятельность литературного критика Фетхи Наджи; Объективно-научная критика (“Saygın” eleştiri) и труды литературного критика Гусейн Джентюрк. Литературная критика и эссеистика. Труды известных литературных критиков в Турции: С.Эюбоглу, С.Кемаль Еткин, Нерми Уйгур, Асым Безирджи, Р.Мутлуай. Литературная критика и рецензирование. Публикации писателей-публицистов в области литературных рецензий: Четин Алтан, Селим Илери, Элиф Шафак, Бешир Айвазоглу, Мехмед Ниязи и др.

5.Отношение к классическому наследию (к литературе доисламского периода, общетюркскому устному творчеству и письменным памятникам, к литературе «Диван»). Традиция и новаторство. Предшественники и преемники. Проблемы транслитерации, адаптации и перевода на современный турецкий язык литературно-художественных произведений, написанных на османском языке.

6.Противоречие во взглядах турецких литературоведов на классификацию исторических этапов развития турецкой литературы. Понятия турецкая и тюркская литературы.

7.Роль азербайджанской эмиграционной литературы и публицистики в Турции в I половине XX века. Идеии тюркизма и национализма в литературной деятельности политэмигрантов из Азербайджана: Али Бек Гусейнзаде, М.-Э.Расулзаде, А.Агаоглу, С.Агаоглу, М.Б.Мамедзаде и др.

8.Турецкое и сравнительно-сопоставительное литературоведение. Актуальные проблемы литературных взаимосвязей. Проблемы разработки методологии взаимосвязанного изучения национальной литературы в контексте мирового литературного процесса. Взаимопереводы художественных произведений в Турции и в Азербайджане.

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Проблемы понятий и терминов в современном турецком литературоведении	2	2	
2	Исследования теоретических и эстетических вопросов в современном мировом литературоведении	2	2	
3	Литературно-теоретические полемики в современном турецком литературоведении	6	4	2
4	Принципы литературно-критического анализа в современном турецком литературоведении	6	4	2
5	Классическое наследие и современное турецкое литературоведение	4	4	
6	Воросы периодизации исторических этапов развития турецкой литературы	4	2	2
7	Азербайджанская эмиграционная литература и публицистика в Турции в I половине XX века	4	4	
8	Современное сравнительно-сопоставительное литературоведение в Турции	4	2	2
	Всего	32	24	8

Литература:

1. Aydın Abi Aydın (Abıyev A.). Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. I cild. Bakı, Tural NPM, 2005

2. Əliyeva J.F. Çağdaş türk şerinin poetikası. Bakı: Elm, 2000
3. Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: "Elm", Nurlan NPM, 2004
4. Aytaç Gürsel. Genel Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yayınları, 1999
5. Aytaç Gürsel. Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. İstanbul: Papirüs Yn, 1997
6. Banarlı Nıhat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
7. Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
8. Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
9. Karaalioğlu Seyit Kemal. Edebiyat Terimleri Kılavuzu. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1975
10. Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986
11. Kudret Cevdet. Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman: 2 ciltte. İstanbul: Varlık Yayınları, 1977
12. Kurdakul Şükran. Çağdaş Türk Edebiyatı.Cumhuriyet Dönemi [1923-1950]. İstanbul: Broy Yayınları, 1987
13. Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
14. Moran Berna. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. 3 ciltte. İstanbul: İleti-şim Yayınları, 2001
15. Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
16. Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
17. Tanpınar Ahmet Hamdi. I9-cu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
18. Айзенштейн Н.А. Из истории турецкого реализма. Заметки о турецкой прозе (70-е годы Х1Х в. - 30-е годы ХХ в.). М.: Наука, 1968
19. Алькаева Л.О. Из истории турецкого романа. 20-50-ые годы ХХ в. М.: Наука, 1975
20. Ахмедов Р.С. Литературные процессы в новой турецкой литературе. Баку: Нафта-Пресс, 2002
21. Бабаев Акшин А. Социальные мотивы в современной турецкой драматургии. Баку: Элм, 1982
22. Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
23. Маштакова Е.И. Из истории сатиры и юмора в турецкой литературе (XIV -XVII вв.). М.: Наука, 1972
24. Маштакова Е.И. Проблемы отечественного романа в критике литературоведении Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитиии общественной и эстетической мысли. М.: Наука, 1988
25. Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987
26. Меликов Т.Д. Национальная культурная традиция в зеркале литературной критики Турции / Литературная критика стран зарубежного Востока и ее роль в развитии общественной и эстетической мысли. М.: Наука, 1988
27. Меликов Т.Д. Турецкая поэзия 60-х-начала 70-х годов. М.: Наука, 1980

28. Утургаури С.Н. Турецкая проза 60-70-х годов. Основные тенденции развития. М.: Наука, 1982

ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ

Источниковедение – одно из самостоятельных и сравнительно новых научных областей филологии. Начиная со второй половины XX в. в этой области было проведено достаточно много исследований и была сформирована целая система научных знаний

Современное источниковедение, используемое в исследовании письменных памятников, является системой филологических методов теоретических и прикладных областей. Ее основной целью и задачей являются исследование первоисточников различных научных дисциплин, раскрытие теории и опыта выявления этих первоисточников, изучение образования их закономерностей и классификации согласно историко-хронологическому порядку, подготовка методики исследования и публикации первоисточников.

С другой стороны, источниковедение очень тесно связано с текстологией. Источниковедение как одна из вспомогательных ветвей литературоведения позволяет правильно прочесть памятники турецкой письменности и воссоздать правильный текст произведения, изучает слова в письменных памятниках и их историю развития, а также грамматическое строение письменного текста и особенности его языкового стиля. Всё это образует лингвистическое источниковедение.

Тюркские народы примерно за тысячалетний период писали и создавали на арабском, персидском и турецком языках и пользовались различными письменными графиками. Благодаря этому турецкое источниковедение, являющееся одной из древних и богатых ветвей общетюркской цивилизации, очень многоэтапно. Другими словами, турецкое источниковедение охватывает арабоязычные, персоязычные и тюркоязычные письменные памятники.

Написанные на древневосточных языках и дошедщие до нас источники религиозного содержания в переводах на тюркские языки незаменимы в изучении общетюркской поэзии, прозы, в целом турецкого языка и литературы.

До середины XVIII в. османо-турецкие письменные памятники существовали в основном в виде рукописи. В 1729г. в Стамбуле впервые реализовалось массовое печатание книг в государственной типографии и были выпущены первые печатные источники.

Конечно, письменные памятники составляют базу источниковедения для различных научных областей. Настоящая программа имеет цель непосредственно познакомить студентов-магистров с важными источниками турецкой литературы, с письменными общетюркскими памятниками Древних и Средних веков и источниками собственно турецкой литературы. Целью этой программы является также дать обзор полноты и разнообразия письменных источников VII-XVIII в.в.

Объем программы рассчитан на 32 часа, включая 24 часа лекционных, 8 часов семинарских занятий.

1.Источниковедение как филологическая наука, реализующая исследование письменных памятников, а также изучающая их историю и научную классификацию. Источниковедение и его теоретические основы. Основная цель и задачи источниковедения. Становление и пути развития источниковедения в азербайджанской тюркологии. Общие сведения о трудах турецких источниковедов: Мехмет Фуад Кёпрюлю, Агах Сирри Левенд, Абдулбаги Гёлпынарлы, Рашид Рехмети Арат, Васфи Махир Коджатюрк, Бесим Аталай, Ахмед Хамди Танпынар, Абдулкадир Карахан, Мехмет Каплан, Искендер Пала, Осман Фикри Сертгайа, Фахир Из, Фарук Сюмер, Фаик Рашид Унат и др.

2. Источниковедение и древнетюркские рукописные книги. Сведения о Восточных каталогах и тюркских рукописных книгах, охраняемых в крупных рукописных фондах, научных центрах и библиотеках мира (Институт

рукописей НАН Азербайджана, Библиотеки Топкапы в Стамбуле и при АН в Берлине, Азиатский музей в Санкт-Петербурге и т.д.).

3.Общие сведения об алфавитах тюркских письменных памятников. Рунический алфавит. Уйгурский алфавит. Османский алфавит с арабской графикой. Турецкий алфавит с латинской графикой.

4.Доисламские турецкие письменные памятники как самые ценные источники общетюркского литературного фонда. Памятники, написанные на древнетюркском (руническом) алфавите: Гёйтюркские или орхоно-енисейские памятники; Памятник Онгин (конец 80-х г.г. VII в. - начало 90-х г.г.); Памятник Тоньюкука (конец первого десятилетия VIII в. - начало второго десятилетия); Памятник Кюль текина (732г.); Памятник Билге хагана (734г.).

5.Манихейские и буддистские памятники религиозно-мистического содержания. Памятники, переведённые с языков Древнего Востока (Иран, санскрит, Китай, Тибет). Произведение "Хуастуанифт" VIII в. (молитва-покаяние манихейцев). Произведение "Алтун Йарук" (Золотой блеск) X в., переведённое с китайского языка.

6.Общетюркские литературные памятники раннего средневековья. Юсуф Хас Хаджиб (Юсуф Баласагунлу) и его эпически-дидактическая поэма "Кутадгу-билиг" («Благодатное знание»). Махмуд Кашгарлы и его энциклопедический словарь "Дивани-люгат-ит тюрк", составленный на арабском языке. Ахмед Есеви и его произведение "Дивани-хикмет". Эдиб Ахмед Юкнеки и его произведение "Атабет-уль хакаик" (“Порог Истины”).

7.Вакыанамелер – историческая проза. Их синкретизм и литературно-художественные ценности. "История Ашикпашазаде" Дервиш Ахмед Ашика. "История" Мустафа Наимы. "История" Ибрагима Печеви.

8.Сеяхатнамелер («Книги путешествий») – географическая проза. Их синкретизм и литературно-художественные ценности. «Мират-уль мемалик» («Зеркало стран») Сейди Али Реиса. Десятитомник Эвлии Челеби «Книга путешествий».

9.Сефаретнамелер («Посольские книги») – деловая проза. Их синкретизм и литературно-художественные ценности. Посольские книги, написанные в период с конца XVII – XVIII в.в.: «Франса сефаратнамеси» (XVIII в.). «Вьяна сефаратнамеси» Ахмеда Ресми. «Русйа сефаратнамеси» Шехди Османа.

10.Рисалелер (трактаты) в контексте источниковедения. Публицистическая проза. Художественно-публицистические ценности трактатов. «Рисалеи-эвсафи-Истанбул» Кастамонлу Летифи. Письма-рисале Кочи Бея. Научно-публицистические рисале Катиба Челеби: «Джиханнюма», «Дюстур-ул-эмэл» и др. «Хюласат-ул-итибар» Ресми Ахмед Эфенди.

11.Тазкире (биографические сочинения) как один из важнейщих источников турецкой литературы. Эпистолярная проза. Разновидности тазкире. «Тазкират-аш шуара» - Тазкире поэтов; «Тазкират-уль эвлии» - Тазкире святых и праведников (агиографические тазкире). Синкретизм тазкире. Первое турецкое тазкире: «Хешт бехишт» Сехи. Тазкире турецких авторов – Кастомонулу Лятифи, Ашик Челеби, Кыналызаде Гасан Челеби, Ахди Багдади. Произведение Фирудин бека «Мюншеат-юс селатин». Письма Абубакра Каани Токатлы.

12.Открытие первой государственной типографии в Турции и издание рукописных источников массовым тиражом (1929 г.).

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Основная цель и задачи источниковедения	2	2	
2	Источниковедение и древнетюркские рукописные книги	4	2	2
3	Общие сведения об алфавитах тюркских письменных источников	2	2	
4	Доисламские турецкие письменные источники	4	2	2

5	Манихейские и буддистские памятники религиозно-мистического содержания	2	2	
6	Общетюркские литературные памятники, относящиеся к Раннему Средневековью	4	2	2
№	**Темы**	**Количество часов**		
		Всего	**Лекции**	**Семинары**
7	Вакыанаме в контексте источниковедения	2	2	
8	Сеяхатнаме в контексте источниковедения	2	2	
9	Сефаретнаме в контексте источниковедения	2	2	
10	Рисале в контексте источниковедения	2	2	
11	Тазкире в контексте источниковедения	4	2	2
12	Издание рукописных источников.	2	2	8
	Всего	32	24	8

Литература:

1.Adilov M. Azərbaycan paleoqrafiyası və tarixi orfoqrafiya məsələləri. Bakı, Nurlan, 2002.
2.Aşıkpaşaoğlu Tarihi. İstanbul, 100 Temel Eser Yayınları, 1970.
3.Aytən Aydınqızı. Ümumtürk mənbəşünaslığı. Bakı, BU nəşriyyatı, 1999.
4.Candan Ergun. Türklerin Kültür Kökenleri, İstanbul, Sınırötesi Yn., 2002.
5.Cəfərov Nizami Qədim türk ədəbiyyatı. Bakı, AzAtaM, Nurlan, 2004.
6.Дмитриева Л.В. Описание тюркских рукописей Института востоковедения. М., Наука, 1980.
7.Əlyazmalar xəzinəsində. Bakı, I-VIII c. 1961-1987.
8.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986.
9.Köprülü Mehmet F. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara, 1991.
10.Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература ХУ - Х1Х вв. Избранные соч.: В 4-х т. T.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957.
11.Levend Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: TTK, 1973.
12.Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII - начала XIX в., М., 1984.
13.Маштакова Е.И. Сефаретнаме как жанровая форма турецкой литературы XVIII века // Тюркологический сборник 1973. М. Наука, 1975.
14.Musayeva Azadə. “Mətnşünaslığın nəzəri əsasları” xüsusi kurs proqramı. Bakı, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, 2003.
15.Musayeva A.Ş. Mətnşünaslığın nəzəri və təcrübi əsasları. Bakı, Elm,

2007.
16. Rəsulov Əsgər. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı Elm, Nurlan NPM, 2004.
17. Timurtaş Faruk K. Tarih İçinde Türk Edebiyatı.İstanbul, 1990.
18. Topkapı sarayı kütüphanesi Türkçe yazmalar kataloğu. İstanbul, 1961.
19. Türkiye yazmaları toplu kataloğu. I c.Ankara, TTK Basımevi, 1981.
20. Unat F.R. Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri. Ankara, TTK, 1987

ТЕКСТОЛОГИЯ

Текстология – одна из самостоятельных научных дисциплин филологии. Текстология возникла на Востоке намного раньше, чем в Европе, и создание первых научно-критических текстов осуществлялось арабами, персами, тюрками. В этой области проводилось очень много исследований и сформировалась целая система научных знаний.

Тюркские народы после принятия ислама, примерно за период в 1000 лет писали и создавали свои произведения на арабском, персидском и тюркском языках. Поэтому палеография тюркских народов и, конечно же, текстология многоэтапна. Другими словами, турецкая палеография в языковом плане (в т.ч. и в письменной графике) охватывает арабские, персидские и турецкие понятия о палеографии, а с точки зрения текстологии – арабоязычные турецкие, персоязычные турецкие и тюркоязычные турецкие рукописные произведения.

В настоящее время в Турции количество охраняемых рукописных произведений примерно 300 000 экземпляров. Эти произведения охраняются в 35-ти библиотеках, находящихся в ведении Дирекции по библиотекам и изданиям Турции. Из них 13 – исключительно библиотеки рукописных произведений.

Сегодня текстология является единой системой филологических методов в издании памятников, т.е. функционирует как прикладная филология. Её основная цель и задача – это установление и подготовка авторских текстов, в данном случае, рукописей к изданию, которые проверяются на основе комлексного анализа первоисточников и очищаются от различных искажений, изменений и недостатков.

С другой стороны, в задачу текстологии как помощника лиературоведения входит также правильное чтение рукописного списка и восстановление оригинального текста произведения.

Наконец, текстология исследует лексические единицы и историю их развития в письменных памятниках, изучает грамматическое строение текста и особенности языкового стиля, что позволяет ей быть одной из ветвей языкознания и выступает в роли лингвистического источниковедения.

Цель настоящей программы – дать представление студентам о процессе создания рукописных книг, об архивных материалах и методах пользовании ими. Познакомить их с общими и отличительными особенностями текстов, произведений, экземпляров, копий и т.д. Обучить их к определению путей классификации текстов, подготовке научно-критических текстов.

Объем программы – 32 часа, включая 22 часа лекционных и 10 часов семинарских занятий.

1. Текстология как филологическая наука, изучающая тексты и подготовливающая их к публикации, а также историю рукописной книги. Общие сведения о текстологии и о его теоретических основах. Основная цель и задача текстологии.

2. Формирование и развитие текстологии в Азербайджане. Общие сведения об Институте Рукописей Национальной Академии Наук им. М.Физули, об азербайджанских текстологах и их научной деятельности, в т.ч. о специалистах по рукописям османской турецкой письменности: С. Мумтаз, М.Султанов, А.Мирахмедов, А.Маммадов, Дж.Кахраманов, Г.Араслы, Т.Магеррамов, Ш.Джамшидов, А.Мусаева, Дж.Нагиева, М.Адилов, М.Нагысойлу, К.Шарифов, М.Мамедова, П.Керимов и др.

3. Общие сведения о турецких литературоведах и языковедах - текстологах: Мехмет Фуад Кёпрюлю, Агах Сирри Левенд, Абдулбаги Гёлпынарлы, Рашид Рахмети Арат, Васфи Махир Коджатюрк, Бесим Аталай, Ахмед Хамди Танпынар, Абдулкадир Карахан, Мехмет Каплан, Искендер Пала, Осман Фикри Серткайа, Фахир Из, Фарук Сумер и др.

4. Понятие о рукописи. Схожие и различительные черты каллиграфии и гравирования. Книжная культура и палеография.

5. Рукописная книга и её разновидности. Формальные признаки книги. Содержание книги. Оформление книги: титульный лист, введение, пролог автора, основной текст произведения, авторский колофон, колофон переписчика. Филиграны (водяные знаки). Художественное оформление книги: орноменталистика и украшение, миниатюры. Корректура и верстание. Книжний переплет.

6. Понятие об авторе. Проблемы атрибуции и атетезы. Писцы. Каллиграфы. Переписчики. Почерк и его разновидноси. Художественный почерк. Куфический почерк. Насх, сулс, талик, насталик. Диванский почерк османских турков как основной официальный почерк.

7. Проблемы орфографии и орфоэпии в рукописях. Фонетические проблемы: проблема гласных, проблема согласных, проблема закона гармонии. Лексические проблемы: проблема ономастики, проблема заимствования слов. Синтаксические проблемы: проблема изафета. Отсутствие знаков препинания в рукописях и проблема правописания.

8.Основные атрибуты текста. Установление истории текста. Классификация текстов. Анализ различий экземпляров и различных чтений. Древность списка и текста: рукопись (авторский или перепись), типография или питография. Изменения текстов и причины возникновения редакции. Установление дополнений и сокращений. Разновидности текста: авторский, вариант, архетип, протограф и т.д.

9. Подготовка текста к изданию. Техника печати текста и типы текстов: древние памятники, рукописи Средних веков, книги нового периода т.д. Выбор списка рукописи, определение основного списка.

10. Общие сведения на основе каталогов восточных рукописей о турецких рукописях, охраняемых в книгохранилищах известных библиотек мира, научных центрах, в рукописных сокровищницах. Сведения о письменных источниках тюркских народов доисламского периода и Средних

веков в Немецкой Академии Наук в Берлине, в Музее Азии в Санкт-Петербурге, в Британском музее Лондона Сер Аурел Стейно и т.д. Сведения об охраняемых османских турецких рукописях в Институте Рукописей Азербайджанской Национальной Академии Наук им. М.Физули.

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Текстология, ее теоретические основы, цель и задачи	2	2	
2	Формирование и развитие текстологии в Азербайджане	2	2	
3	Турецкие литературоведы – текстологи	4	2	
4	Понятие о рукописи	6	4	2
5	Рукописная книга и её типы	4	4	
6	Понятие об авторе	2	2	
7	Проблемы орфографии и орфоэпии в рукописях	4	2	2
8	Основные атрибуты текста	2	2	
9	Подготовка текста к изданию и типы текстов	4	2	2
10	Турецкие рукописи в книгохранилищах мира	2		2
	Всего	32	24	8

Литература:

1.Musayeva Azadə. “Mətnşünaslığın nəzəri əsasları” xüsusi kurs proqramı. Bakı, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, 2003.
2.Musayeva A.Ş. Mətnşünaslığın nəzəri və təcrübi əsasları. Bakı, Elm, 2007
3.Adilov M. Azərbaycan paleoqrafiyası və tarixi orfoqrafiya məsələləri. Bakı, Nurlan, 2002.
4.Kamandar Şərifli. Mətnşünaslığın əsasları. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, Nurlan, 2003.
5.Darabadi Q.A. Kalliqrafiya, Bakı, ADU nəşri, 1953.
6.Əzizov M. Ərəb qrafikasında xətt növləri. İslam dünyası, No: 20-25
7.Əlyazmalar xəzinəsində. Bakı, I-VIII c. 1961-1987.
8.Topkapı sarayı kütüphanesi Türkçe yazmalar kataloğu. İstanbul, 1961.
9.Türkiye yazmaları toplu kataloğu. I c.Ankara, TTK Basımevi, 1981.
10.Baltacı C. İslam paleografiyası. İstanbul, 1989.
11.Derman M.U. Türk hat sanatının şah eserleri. İstan. Kültür Bk.Yn.,1981
12.Лихачев Д.С. Текстология. Л., 1983.

13.Дмитриева Л.В. Описание тюркских рукописей Института востоковедения. М.,Наука, 1980.
14.Дмитриева Л.В. Турецкая арабописьменная рукописная книга. – Рукописная книга в культуре народов Востока. I. М., 1987

СПЕЦКУРС: ТУРЕЦКАЯ ДОКУМЕНТАЛЬНО-ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ПРОЗА

Документально-художественная проза занимает важное место, как в истории литературы, так и в современном литературном процессе Турции. Изучая художественно-публицистическую литературу в историческом аспекте и в нынешнем ее состоянии можно прийти к такому выводу, что документально-художественные жанры во всех этапах развития турецкой прозы были самыми оперативными и эффективными жанрами в осознании, освещении и оценке новых материалов, фактов и событий. Они сыграли огромную роль в формировании активного общественного мнения вокруг жизненноважных политических, экономических и социальных проблем.

Художественно-публицистические жанры имеют особое значение в изучении закономерностей развития турецкой прозы в целом. Исследования, проводимые в этой области, имеют большое научно-теоретическое и практическое значение в определении динамики литературного процесса, идейно-эстетических принципов литературы на том или ином этапе ее развития. Они позволяют выявить корни художественной возможности в целом, ее отдельно взятые жанры, тематику и обогащающие ее основные литературно-социальные факторы.

Настоящая программа имеет цель дать студентам-магистрам глубокое знание о документально-художественной прозе Турции, о ее становлении и этапах историчекого развития, об основных жанрах и формах художественной публицистики, о жизни и творчестве выдающихся турецких писателей-публицистов.

Объем программы рассчитан на 32 часа, включая 24 часа лекционных и 8 часов семинарских занятий.

1.Документальная проза на стыке художественной литературы, публицистики и науки.

1.1.Характерные особенности мастерства документальной прозы. Публицистичность. Документальность. Особая форма типизации. Особенности сюжета и композиции, языка и стиля.

2.История литературы и документальная проза.

2.1.Теория литературы и документальная проза.

2.2.Книги «Сочинений» и документальная проза.

3.Историко-хранологические этапы становления и развития документальной прозы:

3.1.Первый этап: XV в. – 30-ые годы XIX в.

3.2.Второй этап: 30-ые годы XIX в. – конец I четверти XX в.

3.3.Третий этап: Республиканский перид (с 1923 года по настоящее время).

4.Типы документальной прозы в классической турецкой литературе:

4.1.Историческая проза (vakayiname). Derviş Ahmed Aşık (1393-1481) и его "Tevarihi-Ali-Osman". «История» Mustafa Naima (1652-1715).

4.2.Географическая проза (seyahatname). Seydi Ali Reis (1498-1563) и его "Mirat-ül memalik" ("Зеркало стран"). Знаменитый турецкий путешественник XVII века Evliya Çelebi и его десятитомная книга путешествий "Seyahat-name".

4.3.Деловая проза (sefaretname). Исследовательская работа F.R.Unat "Osmanlı sefirleri ve sefaretnameleri". Yirmisekiz Mehmet Çelebi (XVIII в.) и его посольская книга "Paris sefaretnamesi".

4.4.Публицистическая проза (risale). Kastamonulu Latifi (1491-1582) и его "Risale-i evsafı – İstanbul". Koçi Bey (XVII əsr) и его трактаты ("Risale"), Katib Çelebi (1608-1656) и его "Fezleke".

4.5.Биографическая проза (tezkire). Первый тазкире в турецкой литературе. Sehi Bey и его тазкире “Heşt behişt”(1538). Тазкире поэтов Kastamonulu Latifi (1546). Aşiк Çelebi и его тазкире поэтов “Meşairüş-şüera” (1566). Kınalızade Hasan Çelebi и его “Tezkiretüş-şüera”(1586).

4.6.Эпистолярная проза (mektub). Книга автора XVI века Feridun Bey “Münşeatüs Selatin”. Tokatlı Ebubekr Kani (1712-1792) и его письма. Сатирическое письмо автора “Hirrename”.

5.Новый этап в истории развития документальной прозы. Возникновение периодической печати в Турции (1831 г.). Первые турецкие газеты и журналы – “Takvimi-vekayi”, “Ceridei-havadis”, “Tercümani-ahval” и “Tasviri-efkar”, “Basiret”, “Tercümani-hakikat”.

6.Документальная проза в период Танзимат и просветительство. Ziya Paşa (1825-1880) и его художественно-публицистическое произведение “Rüya”. Muallim Naci (1850-1893) его мемуарная книга “Ömerin çocukluğu”. Роль İbrahim Şinasi (1826-1871) и Namıк Kemal (1840-1888) в формировании публицистического языка и стиля. Эпистолярная и публицистическая деятельность Н.Кемаля. Его документальные произведения: “Ramazan mektupları”, “Londra”, “Paris və türkler”, “Sofyada geçen günler”, “Magosa”.

7. Документальная проза в период “Edebiyati-cedide”. Публицистическая деятельность писателей, собравшихся вокруг литературного журнала "Serveti-fünun" (1895-1901). Документальная проза Cenap Şahabettinin (1870-1934). Его художественно-публицистические произведения “Hac yolunda”, “Avrupa mektupları”.

8.Первый профессиональный публицист-фыкраджы Ahmed Rasim (1864-1932). Его публицистические произведения: “Şehir mektupları”, “Makalat ve müsahabat”, “Tarih ve muharrir”, “Romanya mektupları”, “Eşkali-zaman”, “Ciddü-mizah”, “Matbuat hatıraları: muharrir, şair, edib”, “Gülüp ağladıklarım”, “Muharrir bu ya”, “Falaka”.

9.Ораторское искусство и жанр ораторской речи. Первые профессиональные ораторы: Ömer Naci (1878-1916) и Hamdullah Subhi (1885-1966).

10.Национально-освободительное движение Турции в зеркале документальной прозы. Писатели-публицисты первой четверти минувшего столетия и их художественно-публицистические произведения: Halide Edip (1882-1964) – “Dağa çıkan kurt”, “İzmirden Bursaya” , “Türkün ateşle imtihanı”, “Mor salkımlı ev”; Yakub Kadri (1889-1974) – “Milli-mücadele hatıraları”, “Kadınlık ve kadınlarımız”, “Rahmet”, “Ergenekon”, “Okun ucundan”, “Vatan yolunda”, “Siyasette 45 yıl”, “Gençlik ve edebiyat hatıraları”, “Zoraki diplomat”. Роль Я.Кадри в формировании биографического жанра. Биографические произведения автора: “Ahmed Haşim”, “Atatürk”.

10.1.Художественная публицистика журналиста Ruşen Eşref (1892-1959). Р.Ашраф как создатель жанра репортажа (мюлякат) в документальной литературе Турции. Образ Мустафы Кемаля и портреты известных поэтов и писателей в интервью-репортажах Р.Ашрафа: “Eskiler”, “Ziyaretler”, “Edebi ziyaretler ve mülakatlar”, “İki saltanat arasında”, “Geçmiş günler”, “Ayrılıklar”, “Boğaziçi – yakından”, “Boğaziçi – uzaktan”.

11.Документальная проза в Республиканский период.

11.1.Период самовыражения документальной прозы (30-40-ые годы). Представители этого периода: Ahmed Haşim (1885-1933), Nazım Hikmət (1902-1963), Sadri Ertem (1900-1943), Suad Derviş (1905-1972), Naci Sadullah (1910-1975), Reşad Nuri (1889-1956), Sait Faik (1906-1954).

11.2.Период самоутверждения документальной прозы (50-60-ые годы). Представители этого периода: Mahmud Makal (1933), Yaşar Kemal (1922), Orhan Kemal (1914-1970), Fikret Otyam (1926), Necmi Onur (1925), Yılmaz Çətiner (1927-2006), Çetin Altan (1927), Dursun Akçam (1930-2003), Haldun Taner (1915-1986).

11.3.Период динамического развития документальной прозы (70-80-ые годы). Художественная публицистика Bekir Yıldız (1933-1998): “Türkler Almanyada”, “Harran”, “Alman ekmeği” və “İnsan posası”. “Güneydoğu zındanı”. Художественная публицистика лауреата Нобелевской премии в области литературы за 2006-й год Орхана Памука (1952). Его публицистические

произведения, собранные в книгах: “Öteki renkler”, “İstanbul - hatıralar ve şehir”.

12.Сатирически-просветительская публицистика. Публицистическая деятельность писателя-сатирика Aziz Nesin (1915-1995) и его документальная проза. Художественно-публицистические произведения автора: “Böyle gelmiş, böyle gitmez”, “Benim delilerim”, “Bir sürgünün hatıraları”, “Poliste” и др.

13.Тема Азербайджана в художественной публицистике Турции. Художественно-публицистические произведения турецких писателей-публицистов M.C.Anday, A.Kadir, H.Taner, F.Otyam, N.Üstün, O.Akbal, İ.Selçuk, İ.Bozyel, Z.Makas и др. об Азербайджане.

14.Жанры и жанровые формы художественно-публицистической прозы в современной турецкой литературе: очерк, репортаж, фыкра-фельетон, мемуары, дневник, письмо (открытое письмо), биография (автобиография), ораторская речь, путевые заметки, портрет, интервью.

Тематический план

№	Темы	Количество часов		
		Всего	Лекции	Семинары
1	Особенности мастерства документальной прозы	4	2	2
2	История литературы и документальная проза	2	2	
3	Этапы становления и развития документальной прозы	2	2	
4	Типы документальной прозы в классической турецкой литературе	2	2	
5	Новый этап в истории развития документальной прозы	2	2	
6	Документальная проза в период «Танзимат» и просветительство	2	2	
7	Документальная проза в период «Сервети-фюнун»	2	2	
8	Первый профессиональный публицист-фыкраджы Ахмед Расим	2		2

9	Ораторское искусство и жанр ораторской речи	2		2
10	Национально-освободительное движение Турции в зеркале документальной прозы	2	2	
11	Документальная проза в Республиканский период	4	2	2
№	**Темы**	**Количество часов**		
		Всего	**Лекции**	**Семинары**
12	Сатирическая художественная публицистика	2	2	
13	Тема Азербайджана в художественной публицистике Турции	2	2	
14	Художественно-публицистические жанры в современной турецкой литературе	2	2	
	Всего	32	24	8

Литература:

1.Rəsulov Ə.A. Türk sənədli-bədii nəsri. Bakı: “Elm”, Nurlan NPM, 2004
2.Banarlı Nihat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1987
3.Demiray Kemal. Edebiyatta Türler. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayın., I971
4.Gariboğlu Kemal. Edebiyat Bilgileri. Ankara: Gariboğlu Yayınları, 1969
5.Kabaklı Ahmet. Türk Edebiyatı: 3 ciltte. İstanbul: Otağ Matbaacılık, 1978
6.Karaalioğlu Seyit Kemal. Türk Edebiyatı Tarihi: 2 ciltte. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1973
7.Köprülü Mehmet Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken, 1986.
8.Moran Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972
9.Mutluay Rauf. 100 Soruda Edebiyat Bilgileri. İstanbul: Gerçek Yn., 1977
10.Özdemir Emin. Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994
11.Tanpınar Ahmet Hamdi. I9. Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Çağlayan Yayınları, 1976
12.Крачковский И.Ю. Турецкая географическая литература ХУ - Х1Х вв. Избранные соч.: В 4-х т. Т.IV, М.- Л.: Изд.-во АН СССР, 1957
13.Маштакова Е.И. Турецкая литература конца XVII – начала XIX в. М.: Наука, 1984
14.Меликов Т.Д. Назым Хикмет и новая поэзия Турции. М.: Наука, 1987

Mündəricat

İzahat vərəqi……………………………………………………….3

Türk ədəbiyyatı tarixi…………………………………………......4

Türk ədəbiyyatı nəzəriyyəsi………………………………………19

Türk ədəbiyyatşünaslığının tarixi və metodologiyası…………….23

Türk ədəbiyyatşünaslığının müasir problemləri………………….33

Mənbəşünaslıq…………………………………………………….38

Mətnşünaslıq…………………………………………………….. 43

Xüsusi kurs: Türk sənədli-bədii nəsri…………………………….47

Содержание

Пояснительная записка……………………………………………56

История турецкой литературы……………………………………57

Теория турецкой литературы……………………………………..74

История и методология турецкого литературоведения…………79

Современные проблемы турецкого литературоведения ………..91

Источниковедение …………………………………………………96

Текстология ………………………………………………………..101

Спецкурс: Турецкая документально-художественная проза…....105